מעשה. אבל אם יחדו למדרס לבד עולה מעומאתו כשמזר וימדו למלאכה אחרת שהרי א"ל עמוד ונעשה מלאכתו ע"כ. אבל מדתקן מתני' ספל"ו עוד שעמא מדרס וחשב עליו לרלועות כיון שנתן בו אם המזרמל עיסול אלמא מעשה בעי ודומה לאוקמי בגמר' דוקא. ודע דהא דכל הכלים יורדין במחבה ואין עולין אלא בשינוי מעשה. באולכין נמי עובר דין זה כמ"ש הסוס' פ"לא יחפור ד' י"מ והבינו לאיות לזה ע"ש:

משנה ו כן ואגן ואוזן ויד של כלי ב"ק. בנפל משקין טמאין על א' מהן. מנגבו והוא טהור. מיהו כל כלי שדינו שאם נטמא נבו גם תוכו טמא. בהגך גם בנפלו משקין על כנו וכו' כולו טמא:

משנה ז כל כלי שנטמא אחוריו או בית אצבעו במשקה. לא נטמא רק הוא ולא חבירו ולא תוכו של כלי:

משנה ח אם ירי האוחז טהורין ולחין. ואחורי הכוס טמאין. ואחז בבית האצבע הטהור אין חוששין שמא נגע גם באחוריים הטמאים. וכ"כ כשהאחוריים טהורים ובית האצבע שנגע שם טמא. האחוריים נשארו בטהרתן. מיהו אם ידי האוחז טמאין ולחין ונגע בא' מב' המקומות הנ"ל חיישינן שמא נגע גם בהשני ולאו אדעתיה ושניהן טמאין. דמרידיו טמאין לאו אדעתיה לייחר: **השותה** בכוס שאחוריו טמאין אין חוששין שמשקה שבפיו נטמא מאחורי הכוס וחזר וטימא גם תוך הכוס או האדם השותה. **וכן** יורה שאחוריו טמאין. ובו משקין טרתיחין. אין חוששין שהרתיחו לחוץ וחזרו ונכנסו לתוכו וטימאו התוך:

משנה ט בכלי קודש אין חילוק בין תוכו לאחוריו בנפלו משקין טמאין על א' כולו טמא. וכן אין מובלין כלי הקודש בשמונחין זה תוך זה. דכבודו של פנימי חוצץ לשניהן. **כלי** שהיא מיוחד לבהמה. וחשבו לאדם מק"מ מיד ובמיוחד לאדם וחשבו לבהמה. אפ"ה מק"מ עד שיעשה בו מעשה לבהמה. אז הוא טהור:

שניהן שוה. להכי ב' הכלים שבב' הקצוות: שניהן ככלי א' לתשמיש א' דמי ובנטמא א' נטמא חבירו. ולא דמי לכר ושק. שאפשר להפכן. דלר"י הטפל נידון כאחוריים. התם שאני דבשעה שמשתמש בצד העיקר ודאי ניכר שצד הטפל הוא אחוריים. משא"כ הכא. **אולם** ר"ש כר"מ ס"ל בהא דהעיקר מחשב תוך והטפל כאחוריים. ואפ"ה בנטמא הטפל. אף שמה שבתוך העיקר טהור. אפ"ה אינו טועיל מכילה להטפל עד שיסביל העיקר עמו:

משנה ד כלי שבב' קצותיו ב' תשמישין. ושניהן עקריים. דגיל להשתמש בזה ובזה. רק שא' גדול וא' קטן. לא אמרינן הדקטן נידון כאחוריים. אלא כל א' עיקר הוא לעצמו ולהכי כשנטמא א' לא נטמא חבירו. דהו"ל כחרחר ודרבן גופייהו לחדדי דלכ"ע בנטמא א' לא נטמא חבירו:

משנה ה כלי הנ"ל שבב' קצותיו ב' תשמישין ושניהן עקריים. דאמרינן לעיל דבנטמא תוך א'. התוך האחר טהור לכ"ע. עכ"פ בנטמא אחורי א'. לר"מ כמו שחלוקין ב' התוכין זה מזה. כ"כ חלוקין ב' האחוריים זמ"ז. דבנטמא א' לא נטמא חבירו. ולרבנן רק התוכין ולא האחוריים חלוקין זמ"ז. אלא כשנטמא א' נטמא חבירו. ולא דמי לריוח ז' וד' לעיל. דאע"ג דגם הם כשטח א'. ואפ"ה בנטמא זה לא נטמא זה. התם חלוקין ועומדין הן מחמת הריוח שבין ז' לד'. שאינו נצרך לא לזה ולא לזה. והוא מפסיק בין ב' האחוריים:

משנה ו כן ואגן ואוזן ויד של כלי ב"ק. בנפל משקין טמאין על א' מהן. מנגבו והוא טהור. מיהו כל כלי שדינו שאם נטמא נבו גם תוכו טמא. בהגך גם בנפלו משקין על כנו וכו' כולו טמא:

משנה ז כל כלי שנטמא אחוריו או בית אצבעו במשקה. לא נטמא רק הוא ולא חבירו ולא תוכו של כלי:

משנה ח אם ירי האוחז טהורין ולחין. ואחורי הכוס טמאין. ואחז בבית האצבע הטהור אין חוששין שמא נגע גם באחוריים הטמאים. וכ"כ כשהאחוריים טהורים ובית האצבע שנגע שם טמא. האחוריים נשארו בטהרתן. מיהו אם ידי האוחז טמאין ולחין ונגע בא' מב' המקומות הנ"ל חיישינן שמא נגע גם בהשני ולאו אדעתיה ושניהן טמאין. דמרידיו טמאין לאו אדעתיה לייחר: **השותה** בכוס שאחוריו טמאין אין חוששין שמשקה שבפיו נטמא מאחורי הכוס וחזר וטימא גם תוך הכוס או האדם השותה. **וכן** יורה שאחוריו טמאין. ובו משקין טרתיחין. אין חוששין שהרתיחו לחוץ וחזרו ונכנסו לתוכו וטימאו התוך:

משנה ט בכלי קודש אין חילוק בין תוכו לאחוריו בנפלו משקין טמאין על א' כולו טמא. וכן אין מובלין כלי הקודש בשמונחין זה תוך זה. דכבודו של פנימי חוצץ לשניהן. **כלי** שהיא מיוחד לבהמה. וחשבו לאדם מק"מ מיד ובמיוחד לאדם וחשבו לבהמה. אפ"ה מק"מ עד שיעשה בו מעשה לבהמה. אז הוא טהור:

תוספות יום טוב — כלים סנדל פרק כו — ר' עובדיה מברטנורה

פרק כו א הרי אלו מיטמאין ומיטהרין שלא באומן. כתב הר"ב משום דכל הני ים להן רלועות וא"ל לקשרן כו'. וכ"כ הר"ם. וכלומר דלפיכך מיטמאין שלא באומן. וז"ל הרמב"ם כי כאשר הורכבו קרסים בלולאות ואפילו בלי אומן. ויחבר הכיס עד שיחזירהו כלי קבול הנה הוא יטמא: **אר"י** והלא כל הכלים מיטמאין כו'. לשון הרמב"ם ואר"י שהכלים כולם ג"כ לא יצטרכו לאומן. אבל כל משם לכלי שורה יקבל בו הטומאה הנה הוא יטמאהו. ואע"פ שהוא הדיוט. וכן אם הפסיד ממנו זאת הצורה ואפילו הוא הדיוט הנה כבר טהר זה הכלי מטומאתו:

פרק כו א סנדל עמקי. כגדלים *) הנעשות בכפר עמקי: כיס של שנצות. כמין רלועות תחובות בלולאות בשפת הכיס ומושכים אותן [אילך] ואילך והכיס נסגר מאליו: **בפיפה מצרית**. כל עשוי מצורי הדקל מפיאין גגריס והולין וקורעין אותן ועושים מהן כמין חוטין ועושין מהן כפיפה והבלים: **סנדל** לדיקי. שעושים אנשי לדיקיא: **הרי** אלו מיטהרין ומיטמאין שלא באומן. מכוס

*) נד"ו הנעשים

פרק כו א סנדל עמקי א) **וכיס של שנצות** ב). **ר' יהודה אומר אף כפיפה מצרית** ג). **רשב"ג אומר אף סנדל לדיקי** ד). **כיוצא בהן. הרי אלו מיטמאין** ה) **ומיטהרין** ו) **שלא באומן** ז). **אמר רבי יוסי והלא כל הכלים מיטמאין ומיטהרין שלא באומן** ח). **אבל אלו אף על פי שהן מותרין טמאין** ט). **שההדיוט יכול להחזירם. לא אמרו** י) **אלא בכפיפה מצרית**

ח"נ. א מיטמאין ומיטהרין בהר"י מטמאין ומטהרין וכן בטמון. שהן. בד"ל ל"ג מלה זו. שאף

מלאכת שלמה

פרק כו א סנדל עמקי. הנעשה בכפר עמקי כדכתיב שארית עמקם הר"ש ז"ל בשם גאון וערוך אבל הרמב"ם ז"ל פי' סנדל עמקי הוא שהולכין בו בעמקים שהיא ארץ המישור והיתה צורתו ידועה בזמניהם: **כפיפה מצרית**. בערוך קפיפה בקו"ף וכן הגיה הרב בצלאל אשכנזי ז"ל: **כיס של שנצות**. הוא בלא תפירות אלא עור ענול וכופלין אותו וסוגרין אותו ברלועות וכשתהרו הרלועות חזר לעור פשוט ונשחת מחורת כלי וכן כולם עשויין בסגנון זה: **מיטמאין ומיטהרין שלא באומן**. שאם הכניס הרלועות בלולאות אדם שאינו אומן בענין ונתקנן הכיס ונעשה כלי קבול מקבל טומאה וכן אם עשאו אומן ובא הדיוט והתיר רלועותיו ופשטו נעשה וקאמר ר' יוסי דכל הכלים אין צריכין אומן אלא אפי' הדיוט שעשה כלי קבול מקבל טומאה וכן אם פיתת צורתו והשתיתו מהיות כלי מהור ובא אחר והחזיר אלו הכלים אלא לענין זה דאע"פ שהותרו רלועותיהן ונפשטו ואין להם צורת כלי

קבול

תוספות אנשי שם — ציונים

פכ"ו א תי"ם ד"ה אר"י כו' עורה יקבל בו הנה הוא כו' כל"ל ותיבת הטומאה דביני ביני נמחק. (גופ"ש:)

א סנדל. מיי' פ"ז מה"ב ה"ש:

תוספות חדשים

משנה א [בהר"ב ד"ה] **סנדל** כו' בכפר כו'. והרמב"ם פי' עמקי הוא שילך בו בארץ הלחה ע"כ ויהיה עמקי לשון עמק:

אליהו רבא

פכ"ו א והלא כל הכלים מיטמאין ומיטהרין שלא באומן. ומ"ש כמי דלמעלה. אלא לא הוזכר שלא באומן על אלו אלא אלו הוזכרו שאפילו הן מוחרין שמאין שהדיוט יוכל להחזירם ושלא באומן הוזכר לכפיפה מצרים שאף האומן אינו יכול להחזירה אלא ע"י טרחא ויכול אם החזירה שלא באומן עהורה לכך הוזכר שלא באומן שאפילו שלא באומן מיטמאין:

משנה אחרונה

פכ"ו א שההדיוט יכול להחזירו. משמע דמ"ק לית ליה הך סברא. כל שהדיוט יכול להחזירו הוי כמוחזר. ובפ' בתה אמה ד' ל"ח פליגי בה תנאי ובבא בבי זוג ובינבל ואמתי לא מייתי ממתני' דפלוגתא דתנאי הוא. ועוד יש לדקדק מה שפסקו הרמב"ם וסומכ"ב כאן הלכה כר' יוסי ובכל דוכתא קי"ל הלכה כמ"ק. ולאיתי להרמב"ם בתבורו פ"ז מה"כ כתב וז"ל סנדל עמקי וכיס של שנצות אע"פ שבשהן מוחרין אין פליטן צורת כלי הרי אלו מקבלין טומאה ומיטמאין והדיוט יכול להחזירן מהרה. וכן אם נטמאו ונפסדה צורתן הרי הן מהוכין אע"פ שלא בפסר להחזירן שלא באומן עכ"ל. וקשיא דיש אם כפיפה דבריהם כתב הואיל והדיוט יכול להחזירן עמאין ובכיפה אע"פ שיכול להחזירן מהוכין ומאי וכן. ולכאורה נראה מלשונו דבריהם לענין לקבל טומאה לבבא קאמר דכמוחזר דמי. ובכיפה כתב אם נטמאו דטומאה למפרע מהוכין אע"פ שיכול להחזיר דמ"מ נפסדה צורתן וכ"כ הכ"מ ספ"ו מה"כ מילוק זה בגי מעה. ותיבת וכן משמע דע"ם הוא וכ"ל וכולן. אבל לא מתישב דמכ"ל לרבינו הילוק זה כאן. ואדרבה כפ' בתה אמה שם משמע דפליגי בבי ובבא לענין טומאה למפרע דהא קתני מיעלו מבליהן עדיין וזה משמע טומאה למפרע ועלה אמר מבי מפני שהדיוט יכול להחזירו ובבא פליג וקי"ל הלכתא כבבא אלמא דמכי לא מהני ר"כ הכוס שם לענין טומאה למפרע אלא הפרה מסני בפיר מעמא דהדיוט יכול להחזירה ולענין לטומאה דלהבא לא מהני ס"ם וזה בהפך מסברת הכ"מ וכתבנו מזה ג"כ בפי"מ. ומיהו מ"ש הכוס' שם דלבבי בעי למימר

יבין — תפארת ישראל — כין

פכ"ו א) שנעשה בכפר עמקי. והוא רק מחיצת עור. ולעוה עוברת בהנקבים שבשפתו סביב. וכשרולה לעשות מעמיד רגלו עליו ומותח הרלועה שבשפתו. ועי"ז יהמשך העור שהוא מלמעלה לכף רגלו סביב: ב) הוא כמי רק מחיצת עור פשוט. ולולאות בשפתו סביב. וב' רלועות עוברות בהלולאות. וכשרולה לעשות לעור זה כ"ק. מותח הרלועה זו מכאן. ובהרלועה האחרת מכאן. ועי"ז נעשה הכ"ק מאליו. והרלועות העוברות בהלולאות נקראו שנצות [כך פירש הר"מ והר"ב וגם רש"י פירש כן שנה גל"ה. אמנם מהערוך והר"ש משמע שהשנצות הן הלולאות]. וכל הנהו כשהסיר הרלועות א"ל לומן לחזור ולהכניס הרלועות בהלולאות כשהוליאן: ג) הוא כל העשוי מגלריס דקין שג"כ ב"ק שלו נעשה ע"י מחיצת הבל מגלריס שעובר בנקבים שבשפתו. ולרבנן עכ"פ מדאריך קלת לומנות להחזיר הבל זה. תו אינו כאיכ ב"ק שהן מעשה הדיוט לגמרי: ד) סנדל עמקי וכיס של שנצות אע"פ שבשהן מוחרין אין פליטן צורת כלי הרי אלו מקבלין טומאה והדיוט יכול להחזירן מהרה. וכן אם נטמאו ונפסדה צורתן הרי הן מהוכין אע"פ שלא בפסר להחזירן שלא באומן עכ"ל. וקשיא דיש אם כפיפה דבריהם כתב הואיל והדיוט יכול להחזירן עמאין ובכיפה אע"פ שיכול להחזירן מהוכין ומאי וכן. ולכאורה נראה מלשונו דבריהם לענין לקבל טומאה לבבא קאמר דכמוחזר דמי. ובכיפה כתב אם נטמאו דטומאה למפרע מהוכין אע"פ שיכול להחזיר דמ"מ נפסדה צורתן וכ"כ הכ"מ ספ"ו מה"כ מילוק זה בגי מעה. ותיבת וכן משמע דע"ם הוא וכ"ל וכולן. אבל לא מתישב דמכ"ל לרבינו הילוק זה כאן. ואדרבה כפ' בתה אמה שם משמע דפליגי בבי ובבא לענין טומאה למפרע דהא קתני מיעלו מבליהן עדיין וזה משמע טומאה למפרע ועלה אמר מבי מפני שהדיוט יכול להחזירו ובבא פליג וקי"ל הלכתא כבבא אלמא דמכי לא מהני ר"כ הכוס שם לענין טומאה למפרע אלא הפרה מסני בפיר מעמא דהדיוט יכול להחזירה ולענין לטומאה דלהבא לא מהני ס"ם וזה בהפך מסברת הכ"מ וכתבנו מזה ג"כ בפי"מ. ומיהו מ"ש הכוס' שם דלבבי בעי למימר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

משום דכל הני ים להן רלועות ואין לריך לקשרן. אלא מותח ברלועות והן נסגרים מאליהן. וכן נפתחין מאליהן על ידי רלועות אחרות שמושך בהן. כעין שעושין לכיסין במקומט ואם הותרו אותן הרלועות דשוב אין ראוין לסגור ולפתוח. טהורים. ורבי יוסי סבר דאף על פי שהן מותרים. כיון דהדיוט יכול להחזירם אלא מותח דאף האומן איט יכול להחזירם והלכה כר' יוסי: **ב** שנטלו שנציו. לרבנן מיירי שלא נטלו לגמרי. אלא שנתקו מן הלולאות ונדיין תלויות בכיס. ורבי יוסי אפילו נטלו לגמרי. מפני שהדיוט יכול להחזירם: נפשט

ציונים

ב כים. עפ"ה:

משנה אחרונה

למימר דהדיוט יכול להחזירו מהני לענין טומאה להבא ובהא פליג רבא אבל לטומאה דלמפרע שלא תפרע לכ"ע מהני הדיוט יכול להחזיר ולכאורה מבמה דאמרי לענין טומאה למפרע אמר דהא להך דעדיין טומאתן עליהן קאי דמשמע למפרע. ולכך ל"ל דים מיעוק בגדר אם הדיוט יכול להחזירן ודעתו להחזירן מודה ר' יוסי דטמא ואם אין דעתו להחזירן כגון שבתיבו בידים לכו"ע טהור וט"ק וי"ל הכא לא פליגי דת"ק מייירי בהסיר הלולאות בידים דקאמר שלא באומן שאף בהדיוט שהסיר בידים טהור. ומלה מ"ל יוסי והכא כל הכלים מיטהרין שלא באומן ולא נחלק אדם בזה שאם הסיר בידים בין אומן ובין הדיוט מיטהרין אלא אם"פ שהן מוטהרין מטמאין כלומר מוטהרין מעלמן שלא בידי אדם מטמאין דהא ודאי דעתו להחזירן שכל אדם רולה בתיקון כליו ובהא כו"ע מודו ומשנה דת"ק וכ"ל לא פליגי ובזה עלו ג"כ דברי הרמב"ם בהונן דברי הרמב"ם בשם מוהרין מעלמן אמר דמטמאין מפני שהדיוט יכול להחזירן דהא ודאי דעתו להחזירן לתקן כליו. ובסיפא אמר בשהסיר השלות בידים שאין דעתו להחזירן אע"פ שיכול להחזירן עכו"ן. ובכפ"ח הבינו דמהתם נמי מוכח דים חילוק בין קלקלו בידים או מליו והא דכתב בריבא מקבלין טומאה ובסיפא כתב אם נטמאו עכו"ם תרוייהו דבותא קמ"ל דיבשא דעתו להחזירן הוי דמתה דאפי' לקבל טומאה הביב כלי ואילו לא הוסרו וסיפא הוי דבותא דאפ"ג דאין עולין מעומאתן אלא בשיטי מעשה כיון שאין דעתו להחזיר אביר בשיטי מעשה. ובזה א"ש נמי מהני' דלקמן כים שניטלו שניו שמא. דמשמע דאתיא כר"י ולא כת"ק. ונדחק הר"ש

מלאכת שלמה

ז"ל: שאף האומן אינו יכול להחזירה. אם לא שהוא בקי ביותר: כים

יבין — תפארת ישראל — בועז

יא) רק בטרחה רבה ובקילות יתירה [ר"ש והנ"מ] ובהכי סגי דאף שהאומן יכול להקנו עדיין מבלי שיוסיף לו גוף אחר אפ"ה *) נשאר בטומאתו. וכ"ש סנדל לדיקי דלריך לאומנות טפי מכפיפה [כלעיל פי' ד'] (**א**): יב) כים של שלות שבמשנה א' מיירי בנתפשט עור הכים והוילו הרלועות מהלולאות. וכו'. **דוכי ס"ד דס"ל** דת"ק דשאר הכלים שקלקלם מו תקנם הדיוט לא יתטהרו מו יתטמאו עי"ז. הרי ודאי אין חילוק מי היה המקלקל מו המתקן. ומ"ב מ"ש סנדל שמקו וכים דנקט ת"ק. ואת"ל דת"ק נקט הכי לרבותא. דאע"ג דבהכי בקל יכול להכנים החבל בהנקבים. אפ"ה לא אמרינן שגם קודם הכנסת החבל יהיה כאילו אינו חסר מעשה אומן. ויק"ש גם בלי הכנסת החבל. להכי קמ"ל מתטמאין שלא באומן. דאע"ג שאין הכנסת החבל מעשה אומן. אפ"ה אמק"ש מקולקל רק עד אחר שהכנים החבל. וכ"כ בתטהרין שלא באומן קמ"ל. דאף דבבר נחית להו עומאה. וכבר נטמאו בשעה שהיה החבל בהנקבים. והוצא החבל. לא אמרינן דלא נטהרו עי"ז. מדבקל יכול להחזיר ולהכניסו. להכי קמ"ל מתטהרין ע"י מעשה זה. אף שאינו מעשה אומן. **ליתא**. דאע"ב דת"ק רק לרבותא נקט הכי. א"כ מה קאמר אף לדיקי. ורשב"ג קאמר אף לדיקי. הרי כפיפה ודאי לריך אומנות יתירה להחזיר ולתקנה טפי מסנדל וכים. וכדקאמר ר' יוסי שאף האומן לא יכול לתקנה. וא"כ מה אף דקאמרו ר"י ורשב"ג. והרי כ"ש הן מסנדל וכים. ותו מה הביב ר' יוסי. והלא כל הכלים וכו'. הרי גם ת"ק מודה בזה ורק לרבותא נקטו סנדל וכים. ותו דהרי ר' יוסי סותר א"ע תוך כדי דיבור. דבתחלה קאמר והרי כל הכלים מתטמאין ומתטהרין וכו'. והדר קאמר לא אמרו רק בכפיפה מלרית וכו'. **והנלפע"ד** ע"פ מ"ש הר"ב לעיל (רפי"ם) במעשה שמתפרקה דאף דהאיברים המפורקין נתבטל מהן הטומאה הקדומה עי"ז. וגם אמק"ש כל זמן שהן מפורקין. אפ"ה כשיחזיר ויחבר האברים שנתפרקו חוזרים לטוי"ש. ואע"ג דקיי"ל בחכמים (ספי"ה) דטמה מטמאת אברים. היינו בשנשאר יחד אדוכה וב"כ וכמ"ש בס"ד התם בפירושיו. ואילה"ק על זה מקבי מטורה (פי"א מ"ז) דאמרינן דאמק"ש מדאין להם עוד אם לא הכי הוה מק"ש. אף שאינו רק אבר מהטגורה. וי"ל התם בכלי מתכות דוקא. דגם פטוטיהן מק"ש. וגם קמ"ל התם דאפי' הוה יכול להטהרם בהקנה שנתפרקה. אפ"ה מדאין להקנה שם בפ"ע אמק"ש. א"ב י"ל הכא דת"ק ס"ל דבשאר כלים דוקא כשאסר בהן מעשה אומן לתקונם אמק"ש. אבל כשאסר מהן מעשה אח"ל אומן. דוגמת סנדל וכים דנקט. וכגון אברי מעה או שאר כלי שנתפרקו. שאפשר להדיוט בקל להחזירן. בכה"ג אף דכל עוד שהן מפורקין נטהרו מטומאה דמעיקרא וגם אמק"ש אז. עכ"פ אם נטמא הכלי כשהיו מחוברין יחד ואח"כ נתפרק. וחזר וחיבר הפרקים חוזר לטוי"ש וכמ"ל. וכל זה בשאר כלים דדרך לפרק אברי המטה וקני מטורה וכדומה. ולשוב להחזיר שוב פרקי אבריה יחד. להכי לא הו"ל ע"י פירוקה כאילו נתבטל מהמטה ומהמטורה צורת כלי. שכשיחזר ויתקנה נאמר פניה חדשות בלו לגמרי ולא תחזור לטוי"ש. אלא שבשעה שמפורקת טומאתן נשארה הלויה. שכשיחזיר פרקיה יחד תחזיר לטוי"ש שטמאה קודם שנתפרקה. אבל כפיפה מלרית ולדיקי ס"ל לת"ק דאף דלריך לאומנות להחזיר החבל שבנקביו שפי מבסנדל וכים. אפ"ה מדעכ"פ גם כשהוסר החבל מהכפיפה ולדיקי מ"ז) דאמרינן דאמק"ש מדאין להם שם כפ"ע משמע הא לאו הכי הוה מק"ש. אף שאינו רק אבר מהטגורה. וי"ל התם בכלי מתכות דוקא. דגם פטוטיהן מק"ש. וגם קמ"ל התם דאפי' הוה יכול להטהרם בהקנה שנתפרקה. אפ"ה מדאין להקנה שם בפ"ע אמק"ש. א"ב י"ל הכא דת"ק ס"ל דבשאר כלים דוקא כשאסר בהן מעשה אומן לתקונם אמק"ש. ורק מתטמאין ומתטהרין ע"י שיתקן אז יקלקל המעשה ההוא. אבל כשאסר מהן מעשה אח"ל אומן. דוגמת סנדל וכים דנקט. וכגון אברי מעה או שאר כלי שנתפרקו. שאפשר להדיוט בקל להחזירן. בכה"ג אף דכל עוד שהן מפורקין נטהרו מטומאה דמעיקרא וגם אמק"ש אז. עכ"פ אם נטמא הכלי כשהיו מחוברין יחד ואח"כ נתפרק. וחזר וחיבר הפרקים חוזר לטוי"ש וכמ"ל. וכל זה בשאר כלים דדרך לפרק אברי המטה וקני מטורה וכדומה. ולשוב להחזיר שוב פרקי אבריה יחד. להכי לא הו"ל ע"י פירוקה כאילו נתבטל מהמטה ומהמטורה צורת כלי. שכשיחזיר ויתקנה נאמר פניה חדשות בלו לגמרי ולא תחזור לטוי"ש. אלא שבשעה שמפורקת טומאתן נשארה הלויה. שכשיחזיר פרקיה יחד תחזיר לטוי"ש שטמאה קודם שנתפרקה. אבל כפיפה מלרית ולדיקי ס"ל לת"ק דאף דלריך לאומנות להחזיר החבל שבנקביו שפי מבסנדל וכים. אפ"ה מדעכ"פ גם כשהוסר החבל מהכפיפה ולדיקי עדיין נשאר עליהן צורת כלי קלת מדאין מתבטלין יפה. עד שגם כשיוסר החבל מנקבי הספה שלהן נשאר בהן קלת שקוע עדיין באמצע. להכי לא דמו לסנדל וכים. רק דינן כמטה ומטורה הנ"ל. דאף דבשעה שמתח והוציא ממנה החבל פרח מינה הטומאה עכ"פ כשיחזור ויכנס החבל בהנקבים. חוזר לטוי"ש. וי"ל ס"ל אף בכפיפה כשהוסר החבל בבפתותים דינה כסנדל וכים. ונסתרה לגמרי מטוי"ש. דאף דנשאר עליה קלת צורת כלי גם אחר שהוסר החבל עכ"פ מדאריך טרחא רבא להחזיר החבל לנקביה. להכי לא דמי למטה ומטורה שבקל יחזיר יחד אבריהן שנתפרקו. דמה"ט כשבא נתחברו יחד חוזרין לטוי"ש. אבל כפיפה כשהוסר חבל שלה ממנה. הו"ל כאילו נתנקב שום כלי נקב המטהרה. דאף שעדיין נשאר על הכלי הטוה צורתה גם אחר שניקבה. עכ"פ מדאריך מעשה אומן לתקנה. אם תקנה מקרי פניה חדשות ואינו חוזר לטוי"ש [רק בכ"מ וכדאמרן] והרי ה"ל בכפיפה צריך אומן להחזיר החבל. ולפיכך אף אחר שהחזירה אינה חוזרת לטוי"ש. ורשב"ג אומר אף לדיקי. דאף שא"ל טרחא כ"כ בכפיפה להחזיר החבל אחר שהוסר. אפ"ה מתטהרת לגמרי ע"י הסרת החבל. אע"ג שגם הוא גם אחר שהוסר החבל עדיין נשאר קלת צורת כלי עליו ע"י השקוע קלת שנשאר באמצע. עכ"פ מדאריך טרחה ואומנות קלת להחזיר החבל. אמרינן שבשחזר והכנים החבל פניה חדשות בא לכאן ואינו חוזר לטוי"ש. וקאמר שפיר עלה ר' יוסי. והלא כל הכלים מתטמאין ומתטהרין שלא ע"י אומנות. וכפירוק מטה ומטורה לעיל. ואפ"ה כשהחזיר הפרקים חוזרין לטוי"ש. ומ"ש סנדל וכים שבשהוסר מהן החבל שיטהר לגמרי מטוי"ש. גם כשיחזיר לו החבל. והיאך מודיתו כולהו לת"ק בסנדל וכים. אלא כך הוא הדין. דאלו ר"ל סנדל וכים אע"פ שהן מוחברין שמאלו בטומאתן דגריעי שפי ממטה ומטורה מפורקין. דאף דא"ל להחזרתן לאומן. עכ"פ צריך טרחא רבה להחזיר פרקיהן לכאי עכ"פ בשעה שהן מפורקין נתבטל טומאתן. אבל החזרת חבל בסנדל וכים. שהוא קל מאד להדיוט. להכי אף בשעה שהן מפורקין נשארו בטומאתן. ולא אמרו דנשאר לגמרי גם כשיחזור החבל ואינו חוזר לטוי"ש רק בכפיפה. שאף האומן אינו יכול להחזירה רק בטרחא רב. והו"ל תרתי לגיבותא. שלריך אומן וטרחא. להכי עדיף שפי ממטה דליכא גבה חדא לגיבותא דאית בה טרחא להחזירה. אבל עכ"פ מדאין לריך אומן לאחזתה. אבל סנדל לדיקי אף שלריך אומן. עכ"פ אם"ל בו טרחא להאומן להחזירו. אית בה נמי רק חדא לגיבותא להכי דאוי כמטה הנ"ל שבשעה שמפורק עכ"פ הוה טהור. אבל מדבשאר קלת צורת כלי עליו גם כשהוסר החבל. ע"י השקוע שנשאר באמצע. להכי גם הוא דינו כסנדל וכים. דלא פרח טומאה ממנו כלל גם בשעה שהוסר החבל. כלל הדברים לר' יוסי דקיי"ל כותיה בכל כלי שנתפרק יש בו ד' חלוקים. (א) אם מתפרק או נתקלקל שום כלי. יש בתקונו תרתי לגיבותא. דהיינו שלריך מעשה אומן לתקנו. וגם יש טרחא להאומן עד שיתקנו. וכגון כפיפה שהוסר החבל מנקבי שפתו. או כלי שניקב נקב המטהרו. זה קלקול גמור הוא. ולפיכך אע"ג שחזר ונתקן נשאר בטהרתו ואינו חוזר לטוי"ש. (ב) ובים בתקנתו ב' לריעותא. דהיינו שא"ל מעשה אומן לתקנו. וגם א"ל טרחא להדיוט לתקנו. כגון סנדל שנתקו וכים שהוסר החבל שנבקבי שפתותיהן. שבנקל יכול הדיוט להחזירו. בכה"ג אפי' בשעה שהוא מקולקל עדיין הוא בטומאתו. (ג) ובים בתקנתו חדא לריעותא וחדא לגיבותא. שא"ל אומן לתקנו. אבל טרחתו מרובה. כמטה שנתפרקה. או שלריך אומן אבל א"ל בו טרחא בתקנתו. או בשעה שהוא מקולקל נשאר בטהרתו

בזה דלא"ק שלא ניטלו לגמרי כו' וכ"כ הר"ב והוא דוחק. ולמ"ש ניחא דאין כאן מחלוקת ומותרין מאליהן או ניטלו מאליהן לכ"ע מהני הדיוט יכול להחזירו. והר"ב שכתב כאן הלכה כר"י משמע דס"ל דפליגי ואתאי הלכה כר"י ולא כת"ק והרמב"ם שכ"כ הייגו לומר דחילוק ר"י אמת ולא פליגי אבל הר"ב שכתב בתחלת ליה ולא"ק כדאית ליה אלא שלא ניטלו לגמרי. משמע דפליגי ולא ס"ל לכתוב כאן הלכה כר"י. **והא** דלא מייתי מתניתין דהכא בפרק במה אשה ראה כמ"ש התוס' שם דלענין טומאה דלמפרע אע"פ מהני הדיוט יכול להחזירה להכי לא מייתי לה דמיכא למידמי דהכא בטומאה דלמפרע. אבל מברייתא דמספרת של פרקים מיבור לטומאה ולא לאחלה מייתי ספיר דע"כ בטומאה להבא נמי מייתי דבשעה מלאכה דהוי חבור דבר חורם אין לחלק בין למפרע או לבבא. ובלאה עמה לסברת התוס' דהדיוט יכול להחזירה מהני אלא תפרע דהא קי"ל אין עולין מטומאתן אלא בשיטי מעשה וכהדיוט יכול להחזירן אין ע"ז שיטי מעשה: **ב שניטלו** שניו שמא. פי' הר"ב לרבנן אלא ניטלו לגמרי כו'. וכ"כ הר"ש וזה דוחק ובמתני' דלעיל כתבנו דלכ"ע

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

נפשט. הכים ונעשה כמין עב׳ חלק שאין לו בית קבול. טהור: טלה עליו מטלת. נתן בקולו טלאי. כלומר חתיכה קטנה של עור חבר בו מלמטה. דדרך הכיסים מכיסים עור קטן בין התפירה וכשפושטו נשאר לותו העור ולא בטל קבולו: לא נטמא חברו. דטומאת משקין לטמא כלים לאו דאוריתא ולא חשיב חבור: צרור המרגלית. מניחין המרגלית בתוך עור להיות שמורה שם וקושרים אותו וכשמוציאין המרגלית נשאר העור כמו כיס עד שיעשה מחמת אוהה מרגלית שעמדה ימים רבים ונגרר: צרור המעות. כמו גרור המרגלית וטעמא דגרור המרגלי׳ מטמא טפי משום דדרך גרור המרגלית לעמוד יותר מגרור המעות שגרור המעות רגילים להתיר תמיד *משום דלהולאה ניתנו. והלכה כחכמים:

*) נד"ו שעמדו בו ימים

טמא יג). **נפשט** יד) **טהור** טו). **טלה עליו את המטלת מלמטן** טו) **טמא** יז). **כים לתוך כים** יח) **שנטמ׳ א׳ מהן במשקה. לא נטמא חברו** יט). **צרור המרגלית** כ) **טמא** כא). **צרור המעות**.

ח"ג. ב טלה נכה"ל טילה

מלאכת שלמה

ב כים בתוך כים. כך הגיה הרב בגלגל אשכנזי ז"ל: **לא נטמא חברו**. בתוספתא בד"א כשהיו שניהם שוין אבל אם היה הפנימי שולף על החיצון נטמא פנימי נטמא חיצון ונטמא חיצון לא נטמא פנימי. וגרלה שים טעות בתוספתא. אח"כ מלאתי כדברי כפי׳ הר"ם ז"ל וגם ברמב"ם בפכ"ח דהלכות כלים ס׳ ה׳ וז"ל הרמב"ם ז"ל אם בד"א כשהיו שפותיהן שוין אבל אם היה החיצון שולף ונטמא הפנימי נטמא החיצון ונטמא החיצון לא נטמא הפנימי ובדרך

יכין תפארת ישראל בועז

אבל עדיין נשארו הרצועות הפורות בשפת עור הכים. ובהא פליגי רבנן ור׳ יוסי. אבל לכ"ע יש חילוק. דכשנשאר הב"ק של הכים. אע"ג שנתנתקו הרצועו׳ לגמרי אפ"ה הכים מק"ע. אבל אם אחר שנתנתקו הרצועו׳ מהכים נתפשט ג"כ עור הכים. בכה"ג גם לר׳ יוסי אמק"ע עוד (ב) : יג) דאע"ג שנתנתקו הרצועו׳. עכ"פ כיון שנשאר ב"ק שבו מק"ע עדיין וגם נשאר בו טומאתו שנטמא תחלה: יד) שנעשה עי"ז כחתיכה עור פשוט בלי ב"ק: טו) מדאית ביה הרתי שנתנתקו רצועותיו וגם נפשט העור מב"ק שהי׳ בו. הו אין בו צורת כלי ואמק"ע וגם נטהר מטומאתו תחלה: טז) שהפך בתחתיתו מבחוץ חתיכה קטנה מעור בלתעלא ועי"ז אף שיפשיט העור. נשאר עליו צורת כלי. שיהי׳ מקום שהחתיכה כשולים [ולהר"ב ע"י המעלית שתפר בחלאתו נשאר בו ב"ק קטן אף שיפשיט העור וקק"ל אע"פ שיטעא]: יז) ר"ל אף שנתנתקו הרצועו׳ וגם נתפשט העור. אפ"ה מק"ע וגם נשאר בטומאתו שבתחלה: יח) הפורים יחד בקלה א׳ ושם ב"ק לכ"ע: יט) וכ"ש ב׳ כיסין מחוברי׳ יחד. דמדטומאת משקין לכלי׳ מדרבנן הקילו בה. אבל בטומאה דאוריי׳. בנטמא א׳ נטמא שלו. ודמי ממש לתורמל [פי"ע מ"מ] דאין אחד חיבור לחבירו. וכ"כ במרדע ושמא ליסטרן [פכ"ה מ"ב] דבנטמא א׳ במשקין חבירו טהור [ועי׳ פ"ב מ"ז ולעיל פכ"ה פי׳ כ"ד]. מיהו בכי׳ שפת החיצון עודף על הפנימי. אז בנטמא הפנימי נטמא החיצון. אבל בנטמא החיצון לא נטמא פנימי (ב): כ) הוא עור שנורין בו מרגלי׳ כדי שלא יתגלגל ושלא יתבד בקטמותו והוציא ממנו המרגלית ונשאר ב"ק בשעור בהמקום שהיה כרוך. דמדאינו רגיל לפרוח הלאור רק לזמן מרובה להכי לארו בחוזק. ועי"ז גם כשנתרוקן המרגלית משם נשאר הב"ק במקומו: בא) וקמ"ל אף שלא התכוון לעשות מהכים תורת כלי. ולריך לתיקונו אומנות יתירה. לחזור ולתפור בו הרצועות משו"ה נעשה הכים מלק"ע. אבל הכא נקט רבינו רבותא טפי. דאע"ג שנתנתקו הרצועות בעוד היה הב"ק. ואח"כ נפשט העור. נמלא שהפשטת העור הוא שבטל הורת כלי מהכים. והרי זה ודאי יכול להתקן ע"י הדיוט לחזור ולכפוף העור סביב כדי שיהיה לו ב"ק כבתחלה. אפ"ה מלנתקו לגמרי גם הרצועות. אולם להר"ם והרא"ש והר"ב שיטה אחרת בזה. דלדידהו בלא נתנתקו הרצועות. לכ"ע מק"ע עדיין. ורק בנתנתקו הרצועות פליגי במשנה א׳. אבל משנה ב׳. אוקמוה לרבנן מק"ע. היכא שלא נתקו לגמרי. ולר׳ יוסי אפי׳ נתקו לגמרי מק"ע. מדלא נתפשט עור הכים ג"כ. ובעניי מלנקט במשנה ב׳ לשון נפלו. מה דלא נקט כן במשנה א׳. משמע שפי דמשנה ב׳ רק בנתקו לגמרי מיירי דלא כמשנה א׳ וגם בג"ז לא יכולתי לכוון דברי רבותינו לדברי הרמב"ם בחיבורו. דלפי פי׳ הזה. נ"ל דמה שמחלק הרמב"ם בחיבורו בין נתקו הרצועות ללא נתקו. ע"כ מדפסק הרבנן. והרי בפירושו כאן פסק כר׳ יוסי. וכן פסק הר"ב כאן. וכן בדין. דהרי ר׳ יוסי נימוקו עמו (בניסין ס"ז א׳) ואפי׳ נגד רבים (בעירובין י"ד ב׳) וכ"כ תוס׳ (תענית כ"ח א׳ ד"ה אי ר"מ). וזה דלא כרתו"ם (משנ"ם פ"ב מ"ב) שכ׳ דנגד רבים אין הלכה כותיה וחבו תמוה מהרא"ות שהבאתו. וגם רבינו חו"י בתשובותיו (ד׳ נ"ה ב׳) תמה על רתו"ם הנ"ל מסוגיא דניסין (ד׳ ס"ז א׳). ואילה"ק לזה מדאמרינן בש"ס (בכורות ד׳ נ"ז א׳) אין הלכה כר׳ יוסי. ומקשינן פשיטא. יחיד ורבים הלכה כרבים. ומשני שד"א ר׳ יוסי נימוקו עמו קמ"ל. ע"כ לשון הש"ס. וא"כ הרי מבורר דלפי מסקנת זו כך הוא הלכה. דאין הלכה כמותו נגד רבים. ליתא. דלדרבה מהתם מוכח לישכא. דמדלא קאמר שד"א ר׳ יוסי נימוקו עמו גם נגד רבים קמ"ל. ש"מ דבאמת דכפי המסקנא כך הוא בכל דוכתא דקיי"ל כר׳ יוסי גם נגד רבים. ורק הך דינא דהתם יוצא מן הכלל. והרי כבר כתב הרשב"א בתשובה (סי׳ תרפ"ח) דכל כללי הלכה כפלוגי. אינן דוקא. דים מהן שיוצאין מהכלל. וכן כתב גם הרשב"ם (ב"ב קל"ב ב׳ ד"ה ח"ש) וכבר כתבנו מזה במבוא לעיל. ולכאורה י"ל דאף אם נימא דלא כרתו"ם. אלא דגם נגד רבים הלכה כר׳ יוסי. אפ"ה י"ל דלהרמב"ם בחיבורו חזר בו מפירושו כאן דפסק כר׳ יוסי. דאע"ג דשמעינן בש"ס דהלכה כר׳ יוסי גם נגד רבים. הרי כבר כתב מהרי"ק (שורש קס"ה) דכל כללי דכייל הש"ס נומר הלכה כפלוגי. היינו רק בדברים המוסגין בזה"ז. וכן משמע ממי קלת מתוס׳ (שבת ד"ע ע"ב ד"ה נודע) ומשו"ה אף דבכל דוכתא פוסק הרמב"ם כר׳ יוסי. הכא היה נראה לו לומר הלכה כרבנן שהן רבים. אבל באמת א"א לומר כן. דהרי גם כרבנן לא אתו דברי רבותינו הנ"ל. ס"ל לרבנן במשנה ב׳ דאפי׳ לא נתנתקו הרצועות לגמרי אפ"ה בנפשט עור הכים טהור. והרי הרמב"ם שפתיו ברור מלנו דדוקא בנפסל צורתן לגמרי. דהיינו שנתנתקו הרצועות מהכים. אז דוקא בנתפשט עור הכים טהור. אע"כ לרבינו הרמב"ם רוח אחרת אתו בפי׳ המשנה. דלא כרבותינו הנ"ל: (ג) כך כ׳ בתוספתא (ב"ב דכלים פ"ד). ונל"פ דכ"ש אם שפת פנימי מבחוץ ונתקן מוחזר לעוי"ש. (ד) רק אפי׳ בכה"ג. דהיינו בחדא לריעותא וחדא לטיבותא. אם בשעת קלקולו עדיין נשאר קצת צורת כלי עליו. דהיינו כסנדל לדיקי. דאף לאחר שהוסר התבל משפתו. אעפ"כ עדיין נשאר קצת שקוע באמצעיתו. אז דינו כב׳ לריעותא הנ"ל דאף קודם תיקונו נשאר בעוי"ש שבו: (ב) ובזה יובנו דברי הרמב"ם (פי"ז מכלים ה"ע וי"ז) דנקט ג׳ בבי. (א) סנדל שמקל וכיס שנלית. אע"ג שבשהן מותרין [ר"ל שהוציאו הרצועות מתוך הלולאות. ונתפשט ג"כ עור הכים] אין עליהן עוד צורת כלי [ר"ל דהרי הוא אז רק כחתיכה עור פשוט. רק שהרצועות עדיין כשארו תלויות בו] אפ"ה מק"ע. מדיוקל ההדיוט להחזירן [והיינו כר׳ יוסי במשנה א׳]. (ב) וכן אם נטמאו [ר"ל הסנדל והכיס] והסיר הרצועות מהן [ר"ל שניתקן לגמרי הרצועות מהסנדל והכיס] ונפסד צורתן [ר"ל ע"י שניתק הרצועות מהן לגמרי וגם נפשט העור. נעשה לגמרי כחתיכת עור בעלמא בלי שום צורת כיס] הרי הן טהורין. אע"ג שאפשר להחזירן שלא באומן [לעיל נקט רבינו מדיוקל ההדיוט להחזיר]. ר"ל להחזיר הרצועות בלולאות הוא מעשה הדיוט ממש. אבל הכא נקט שיכול להחזירן שלא באומן. ר"ל אף שא"ל מעשה אומן ממש לתקנו. עכ"פ צריך אומנות יתירה מההדיוט לחזור לתפור הרצועות במקום הראוי לכם משו"ה] אמק"ע [והיינו בגא ב׳ במשנה ב׳ דאמיא כב"ע. והא דנקט הרמב"ם מלת וכן. והא לא דמי ריבא לסיפא. דהתם אמא והכא טהור. י"ל דהיינו משום דהכא והתם תרוייהו בהוסרו הרצועות ונפשט העור מיירי. רק דהתם נשארו עדיין הרצועות מחוברות בהכלי. אבל הכא מיירי שנתנתקו הרצועות לגמרי מהכים]. (ג) כיס של מנין שנמלו שנלין [היינו שני שנתנתקו ממנו רצועותיו לגמרי. אבל עדיין נשאר הב"ק של הכיס] עדיין הוא אק"ע. שהרי הוא מקבל [גם זאת הבנא הוא אגיבא דבו"ע. והוא בנא א׳ דמשנה ב׳]. נפשט. וחזר להיות עור פשוט. טהור [אע"ג דבכר השמיענו כן רבינו לעיל. אפ"ה אצטריך לבנא זו. דהרי לעיל מיירי שנפשט ואח"כ נתקו ממנו גם הרצועות. נמלא שנתיקת הרצועות שביטל מהכים תורת כלי. ולריך לתיקונו אומנות יתירה. לחזור ולתפור בו הרצועות משו"ה נעשה הכים מלק"ע. אבל הכא נקט רבינו רבותא טפי. דאע"ג שנתנתקו הרצועות בעוד היה הב"ק. ואח"כ נפשט העור. נמלא שהפשטת העור הוא שבטל הורת כלי מהכים. והרי זה ודאי יכול להתקן ע"י הדיוט לחזור ולכפוף העור סביב כדי שיהיה לו ב"ק כבתחלה. אפ"ה מלנתקו לגמרי גם הרצועות. אולם להר"ם והרא"ש והר"ב שיטה אחרת בזה. דלדידהו בלא נתנתקו הרצועות. לכ"ע מק"ע עדיין. ורק בנתנתקו הרצועות פליגי במשנה א׳. אבל משנה ב׳. אוקמוה לרבנן מק"ע. היכא שלא נתקו לגמרי. ולר׳ יוסי אפי׳ נתקו לגמרי מק"ע. מדלא נתפשט עור הכים ג"כ. ובעניי מלנקט במשנה ב׳ לשון נפלו. מה דלא נקט כן במשנה א׳. משמע שפי דמשנה ב׳ רק בנתקו לגמרי מיירי דלא כמשנה א׳ וגם בג"ז לא יכולתי לכוון דברי רבותינו לדברי הרמב"ם בחיבורו. דלפי פי׳ הזה. נ"ל דמה שמחלק הרמב"ם בחיבורו בין נתקו הרצועות ללא נתקו. ע"כ מדפסק הרבנן. והרי בפירושו כאן פסק כר׳ יוסי. וכן פסק הר"ב כאן. וכן בדין. דהרי ר׳ יוסי נימוקו עמו (בניסין ס"ז א׳) ואפי׳ נגד רבים (בעירובין י"ד ב׳) וכ"כ תוס׳ (תענית כ"ח א׳ ד"ה אי ר"מ). וזה דלא כרתו"ם (משנ"ם פ"ב מ"ב) שכ׳ דנגד רבים אין הלכה כותיה וחבו תמוה מהרא"ות שהבאתו. וגם רבינו חו"י בתשובותיו (ד׳ נ"ה ב׳) תמה על רתו"ם הנ"ל מסוגיא דניסין (ד׳ ס"ז א׳). ואילה"ק לזה מדאמרינן בש"ס (בכורות ד׳ נ"ז א׳) אין הלכה כר׳ יוסי. ומקשינן פשיטא. יחיד ורבים הלכה כרבים. ומשני שד"א ר׳ יוסי נימוקו עמו קמ"ל. ע"כ לשון הש"ס. וא"כ הרי מבורר דלפי מסקנא זו כך הוא הלכה. דאין הלכה כמותו נגד רבים. ליתא. דלדרבה מהתם מוכח לישכא. דמדלא קאמר שד"א ר׳ יוסי נימוקו עמו גם נגד רבים קמ"ל. ש"מ דבאמת דכפי המסקנא כך הוא בכל דוכתא דקיי"ל כר׳ יוסי גם נגד רבים. ורק הך דינא דהתם יוצא מן הכלל. והרי כבר כתב הרשב"א בתשובה (סי׳ תרפ"ח) דכל כללי הלכה כפלוגי. אינן דוקא. דים מהן שיוצאין מהכלל. וכן כתב גם הרשב"ם (ב"ב קל"ב ב׳ ד"ה ח"ש) וכבר כתבנו מזה במבוא לעיל. ולכאורה י"ל דאף אם נימא דלא כרתו"ם. אלא דגם נגד רבים הלכה כר׳ יוסי. אפ"ה י"ל דלהרמב"ם בחיבורו חזר בו מפירושו כאן דפסק כר׳ יוסי. דאע"ג דשמעינן בש"ס דהלכה כר׳ יוסי גם נגד רבים. הרי כבר כתב מהרי"ק (שורש קס"ה) דכל כללי דכייל הש"ס נומר הלכה כפלוגי. היינו רק בדברים המוסגין בזה"ז. וכן משמע ממי קלת מתוס׳ (שבת ד"ע ע"ב ד"ה נודע) ומשו"ה אף דבכל דוכתא פוסק הרמב"ם כר׳ יוסי. הכא היה נראה לו לומר הלכה כרבנן שהן רבים. אבל באמת א"א לומר כן. דהרי גם כרבנן לא אתו דברי רבותינו הנ"ל. ס"ל לרבנן במשנה ב׳ דאפי׳ לא נתנתקו הרצועות לגמרי אפ"ה בנפשט עור הכים טהור. והרי הרמב"ם שפתיו ברור מלנו דדוקא בנפסל צורתן לגמרי. דהיינו שנתנתקו הרצועות מהכים. אז דוקא בנתפשט עור הכים טהור. אע"כ לרבינו הרמב"ם רוח אחרת אתו בפי׳ המשנה. דלא כרבותינו הנ"ל: (ג) כך כ׳ בתוספתא (ב"ב דכלים פ"ד). ונל"פ דכ"ש אם שפת פנימי מבחוץ ונתקן מוחזר לעוי"ש. (ד) רק אפי׳ בכה"ג. דהיינו בחדא לריעותא וחדא לטיבותא. אם בשעת קלקולו עדיין נשאר קצת צורת כלי עליו. דהיינו כסנדל לדיקי. דאף לאחר שהוסר התבל משפתו. אעפ"כ עדיין נשאר קצת שקוע באמצעיתו. אז דינו כב׳ לריעותא הנ"ל דאף קודם תיקונו נשאר בעוי"ש שבו: (ב) ובזה יובנו דברי הרמב"ם (פי"ז מכלים ה"ע וי"ז) דנקט ג׳ בבי. (א) סנדל שמקל וכיס שנלית. אע"ג שבשהן מותרין [ר"ל שהוציאו הרצועות מתוך הלולאות. ונתפשט ג"כ עור הכים] אין עליהן עוד צורת כלי [ר"ל דהרי הוא אז רק כחתיכת עור פשוט. רק שהרצועות עדיין נשארו בו] אפ"ה מק"ע. מדיוקל ההדיוט להחזירן [והיינו כר׳ יוסי במשנה א׳]. (ב) וכן אם נטמאו [ר"ל הסנדל והכיס] והסיר הרצועות מהן [ר"ל שניתקן לגמרי הרצועות מהסנדל והכיס] ונפסד צורתן [ר"ל ע"י שניתק הרצועות מהן לגמרי וגם נפשט העור. נעשה לגמרי כחתיכת עור בעלמא בלי שום צורת כיס] הרי הן טהורין. אע"ג שאפשר להחזירן שלא באומן [לעיל נקט רבינו מדיוקל ההדיוט להחזירן]. ר"ל להחזיר הרצועות בלולאות הוא מעשה הדיוט ממש. אבל הכא נקט שיכול להחזירן שלא באומן. ר"ל אף שא"ל מעשה אומן ממש לתקנו. עכ"פ צריך אומנות יתירה מההדיוט לחזור לתפור הרצועות במקום הראוי לכם משו"ה] אמק"ע [והיינו בגא ב׳ במשנה ב׳ דאמיא כב"ע. והא דנקט הרמב"ם מלת וכן. והא לא דמי ריבא לסיפא. דהתם אמא והכא טהור. י"ל דהיינו משום דהכא והתם תרוייהו בהוסרו הרצועות ונפשט העור מיירי. רק דהתם נשארו עדיין הרצועות מחוברות בהכלי. אבל הכא מיירי שנתנתקו הרצועות לגמרי מהכים]. (ג) כיס של מנין שנמלו שנלין [היינו שני שנתנתקו ממנו רצועותיו לגמרי. אבל עדיין נשאר הב"ק של הכיס] עדיין הוא אק"ע. שהרי הוא מקבל [גם זאת הבנא הוא אגיבא דבו"ע. והוא בנא א׳ דמשנה ב׳]. נפשט. וחזר להיות עור פשוט. טהור [אע"ג דבכר השמיענו כן רבינו לעיל. אפ"ה אצטריך לבנא זו. דהרי לעיל מיירי שנפשט ואח"כ נתקו ממנו גם הרצועות. נמלא שנתיקת הרצועות שביטל

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ג כף לוקטי קוצים. כמין כף יד של עור חופסים מלקטי קוליס בידיהן. שלא יעקבו ידיהן בקוליס: מהורה. דאינה עשויה לקבלה: הזון. לחזר כמין אבנט. ובלשון יוני קורין לחגור זוני: ברכייר. דפוס של עור נתון על הברכים כדי שיוכלו לעמוד על ברכיהן

ג [* כף לוקטי כו'. פירש הר"ב כמין כף יד כו'. ואין לו בית לאצבעות אלא עור פשוט. וז"ל הרמב"ם בתבורו פ"ז מהל' כלים עור שאין עליו צורת כלי אינו מקבל טומאה לפיכך כף של עור שקוטרים לוקטי קוליס על כפותיהן כו'. מפני שהוא עור פשוט ואין עליו צורת כלי. ע"כ. עיין ר"פ ט"ז: הזון. פי' הר"ב לחזר כו'. מסיים בו הר"ם והיינו חזונות רחלו דקרא סוף מלכים א. וכ"כ הרמב"ם]: ברכייר. פי' הר"ב דפוס של עור כו'. וז"ל הר"ם בשם הערוך אלו

ר"א ממטמא. וחכמים מטהרים (כב): **ג כף לוקטי קוצים** (כג). **מהורה** (כד). **הזון** (כה) **והברכייר** (כו) ברכיהן

ח"ג. ג והברכייר נכפל"י והבורכייר. טמאין

מלאכת שלמה

בין כך ובין כך אם נטמא אחד מהם נטמא חברו ע"כ פי' מפני שטומאת הארץ מלהורייתה הלכך אפי' נטמא המילון נטמא פנימי: ר' אליעזר ממא. מתני' דלא כר' יהודה דס"ל דאינו בתוספתא לא נחלקו ר' אליעזר וחכמים על צרור המעות שהוא טהור על מה נחלקו על צרור המרגליות שר' אליעזר ממא וחכמים מטהרין. ופי' בערוך צרור המרגליות צרור המעות פי' בגד או שור עשוי לצור בו מרגליות או מעות ע"כ. וברמב"ם פ"ם שני דהלכות כלים ופי' הוא

שטושים

ז"ל צרור המעות אין ניכר בית קבולו ואין עליו תמונת כיס מפני פירוד המעות ע"כ: **ג כף לוקטי קוצים**. כמין כף יד של עור הופסין מלקטי קוליס בידיהן שלא יעקבו ידיהן בקוליס וראיה לדבר ובלשון כולם מוכר כולם כי לא ביד יקחו. וכתב הר"ם ז"ל כפלוקטי קוליס כף לוקטי קוליס ובמשנה דווקנית גרסי' בהליה כף לוקטי וכן בערוך וכן נאון ע"כ: **ברכייר**. דפוס של עור נתון על הברכים כדי שיוכלו לעמוד על ברכיהם עכ"ל ר"ע ז"ל. אמר המלקט

יכין — תפארת ישראל — בועז

לעשות הב"ק אפ"ה מחשב כאמר ב"ק ומק"ט: כב) דמעות להאלה מיהו ולריך לפתחו כל שעה. לפיכך אינו צורה כ"כ בחוזק. וכשמולא המעות אף במתקיים זמן מה. לאחר שעה יתמהר שוב להתפשט ולא מחשב ב"ק [וכפר"ח מ"ה]. ולר"ת לא דמי להתם. דלתם כולן אינו ב"ק. מטא"כ הכא לפעמים מחשבתו שמא יאבד צורה בחוזק וגזרינן הא אטו הא (ד): כג) הוא עור פשוט כמדת פנימית כף היד. שקוטרין אותו על פנימיות הכף כשלוקטין קוליס. שלא יעקלוהו כשילקטם: כד) דכל שאין לו ב"ק עיקר מדאורייתא [כרפש"ו ואתוי"ע שם] ואפ"ה כשיש בו צורת כלי גזרו בה רבנן טומאה והכא מיירי שאין בו צורת כלי [ועי' פכ"ד כי' ג"ו וסי' ע"א ובפרקן מ"ע] (ה): כה אבנט מעור: בו) ב' חתיכות עור שהן

מכ"ם דהול"ל כן הכא בטומאת משקין דרבנן. ואין לדמות הכא כלל לנפסין זו בתוך זו ואינו עודף דכשטומאה בפנימי גם אינו טמא (כלעיל שפ"ו) שאני ושאני דהתם הרי נב"ח מיירי דנטמא כשהטומאה באחירו. ולהכי כשהטומאה בפנימי והאינו עודף. הרי הגיע הטומאה גם לאויר אינו ונטמא גם האינו אף שהאינו אינו מהובר כלל לפנימי. אבל הכא הרי נב' כיסי עור מיירי. ואין כאן אחם מטומאה אחר אויר. רק מחשם מגע אחר. רק בתוכו של עיקר הכלי מחשב אחר ולא של הטפל. א"כ ולאו מסתבר שפי שנחשב אותו שפתו עודף לעיקר הכלי. ולא אותו שבתוכו ושפתו נמוך. ול"מ היה כ"ל דים ע"ם בתוספ' וכל"ל אם היה שפת פנימי עודף על האינו. אז בנטמא פנימי וכו'. וכ"ל דאף לגיל (ספכ"ד) הזיגן דמי בחשיבות גובה הספה לחוד. שיהיה האחר נחשב לו כטפל. היינו רק בטומאה דאורייי' מחמרינן אבל הכא מדטומאת משקין דרבנן. להכי דוקא בשים ב' חשיבות בכלי א'. שהוא פנימי וגם שפתו גבוה שפי מהאינו אז מחשב האינו טפל לו. אבנם הר"ם כאן וגם הרמב"ם בחיבורו (פכ"ד ה"ה מכלים) נקטו כלשון התוספתא שלפנינו. ורק שנם כאפי' זו יש ע"ם שם בהרמב"ם. ובמ"ם אבל בנטמא א' מהן בשרץ לא נטמא חבירו. עכל"ר. האי מלת לא. לא הוא. ולריך לאחקו. דא"כ תמוה אפ"ב דכלים מ"ז. ועי' רכ"מ שם שהיה לו ג"כ גי' אחרת בהרמב"ם. וא"ב לפי דעת רבותינו בתפסו בתוספתא שלפנינו לעיקר על כרחינו לריך לנו לנישב דלא הקשי להתוספתא מלעיל (ספכ"ד) דחשיבות גובה הספה עדיף מפי מחשיבות פנימי. דשאני הכא. משום דכיון דכל עיקר מה שנרלה לידע ע"י חשיבות של א' מהן. היינו דע"י החשיבות מוכח שהוא התוך והשני אחוריים. א"כ בשלמא כשאינן שפתותיהן שוות. הו"ל בפיר כב' כלים בגוף א' ושניהן עקריים. וכרוגע וחלי רוכב לגיל (פכ"ה מ"ד) דאמרינן דבנטמא א' לא נטמא חבירו. וכ"כ במרדע (פכ"ה מ"ב). אבל כשפת חילון גבוה יותר מפנימי. א"כ מוכח ונילר שיהא העיקר. ושניהם תרוויהו אהדדי. וע"י מנוכת הפנימי מילר שהוא התוך. ולפיכך כשנטמא פנימי נטמא חילון. אבל התם בפכ"ד. הרי לא מאחוריים ותוך מיירי התם רק בע"י החשיבות שבא' מחשב הוא כעיקר ואידך כטפל. אמרו לנו חז"ל דחשיבות גובה הספה עדיף מחשיבות הפנימי. אחר כתבי כל זה. ראה זה מלאתי שרבינו הרא"ש בפירושו כאן הביא נירסת התוספתא כפי שהגהנו לעיל. ואומר שיש בני מעי. אם ספיקות שלכם כך וכו'. וכדמומה שהרא"ש הגיה התוספתא כך מכח קושייתו הנ"ל. ואעפ"כ כבר שבנו בס"ד גם הגי' בבידינו שהיא כפי דעת הר"ם והרמב"ם: (ד) וק' מזה לתוס' שבת (ס"נ ב'). שכתבו שכל עור רך. שני בשים בו כדי לגרור בו מרגלית. ואי"ל דהכא בעור קשה מיירי. ליתא. דא"כ איך אפשר לגרור בו מעות. וי"ל דלרבעתוס' הא דמפרי רבנן היינו רק מהטומאה דלעבר. מדאתבטל הב"ק דמקודם. אבל עכ"פ גם לרבנן מק"מ להכא. מלחזי מהשתא נב"ק הדם לגרור בו מרגלית בשייחדו לכך. והו"ל השתא כפיס חדשות. ואף על פי כן קלת קשה דמ"ם הך משנה לשמו (פכ"ח מ"ה). וי"ל: (ד) וכן אמרינן

תוספות אנשי שם

לא קאמרי התוס' אלא בפסוטי כ"ע דכלי הוא אלא שהתורה אמרה דדומי' דשק בעי' שמעלעל מלא וריקן והאי כיון שרלוי לקפלו הו"ל מיעלעל מלא אבל אתם עור שאינו כלי כלל לא אמרי' דמכח שיוכל לקפלו יהיה כלי. וזה מוכרח דמתחלה הקשו להא דמריש כ"ם דהא דלא מרבינן מלא בגד אלא ג' על ג' והלא דהתם אייתי בבא מבגד גדול אבל הכא מייתי בחריב כ"ם שמתחלה לא הי' דעתו להוסיף עליו וע"ז הקשו דמ"מ הא בעינן שיעלעל מלא וריק ותנלו דהלוי לקפל ולוקח בו מרגליות ומחט ובוב הקשו א"כ פסוטי כלי עור אמאי עהוזין כו' ומאי קשיא לה דלמא הכא שמי בגא משור גדול כלריך ה' על ה' אלא פ"ז מ"ב והא דפסוטי כ"ע עהוזין הוא ע"כ בפחות משיעור זה דאי יש בהם כשיעור טמא. אע"כ הואיל ועשה ממנו כלי פטור כ"ל לחומ' הוי דומיא דחריב שאריב בגד כ"ם. (רל"מ): ג תי"פ ד"ה הזון כו' הזונות כו'. ל"ש בסנהדרין

משנה אחרונה

ממובגרין אפילו בשרץ אינם מבור לכל חד לחודי' קאי אלא שהבגן דקי"ל כל המבור לו הוא כמוהו לגיל פ"ם מ"ב וקמ"ל דבמשקה אינו כמוהו וא"ע דלא תני לה התם והא דתני זה לחוך זה דאינו זה בגד זה פשיטא דבטמא אחד במשקה חבנו עבור לחבנו אל זה אחוריים לזה בדלגיל פכ"ה בגובנא ואלי נובנא אבל זה לחוך זה דקי"ל ספכ"ד הולכין אחר הפנימי קמ"ל הכא דבטומאת משקין דרבנן לא הוי חבור כמ"ם הכ"ב וכ"כ הר"ש. ויקשה לי

ג כף. מיי' שם פ"ז ה"ש הזון. שם ה"ל:

תוספות רע"ק

ממנו השעות מתשש העור ואין כאן בית קיבול. וכ"כ הר"ש והרמב"ם.

תוספות אנשי שם

לא קאמרי התוס' אלא בפסוטי כ"ע דכלי הוא אלא שהתורה אמרה דדומי' דשק בעי' שמעלעל מלא וריקן והאי כיון שרלוי לקפלו הו"ל מיעלעל מלא אבל אתם עור שאינו כלי כלל לא אמרי' דמכח שיוכל לקפלו יהיה כלי. וזה מוכרח דמתחלה הקשו להא דמריש כ"ם דהא דלא מרבינן מלא בגד אלא ג' על ג' והלא דהתם אייתי בבא מבגד גדול אבל הכא מייתי בחריב כ"ם שמתחלה לא הי' דעתו להוסיף עליו וע"ז הקשו דמ"מ הא בעינן שיעלעל מלא וריק ותנלו דהלוי לקפל ולוקח בו מרגליות ומחט ובוב הקשו א"כ פסוטי כלי עור אמאי עהוזין כו' ומאי קשיא לה דלמא הכא שמי בגא משור גדול כלריך ה' על ה' אלא פ"ז מ"ב והא דפסוטי כ"ע עהוזין הוא ע"כ בפחות משיעור זה דאי יש בהם כשיעור טמא. אע"כ הואיל ועשה ממנו כלי פטור כ"ל לחומ' הוי דומיא דחריב שאריב בגד כ"ם. (רל"מ): ג תי"פ ד"ה הזון כו' הזונות כו'. ל"ש בסנהדרין

לפי מעט זה אמאי תני לה תנא דין זה הכא בכיס בכל הכלים אמי שייך וה"ל למיתני בפכ"ה בדיני טומאת משקין בכל הכלים. ומוד דבתוספתא כאן מסיים בד"א בשפתותיהן שוות אבל היה החילון עודף בנטמא הפנימי בטמא הפנימי וכן העמיק הר"ם ובם הרמב"ם בתבורו. וקשה אמאי הולכין אחר הפנימי הכא בקטנה ובגדולה אמרינן הפכ"ד הולכין אחר הגדולה וכ"ל בחילון הוא הגדול שהפנימי בכסם לאוכו ואגלון מוהרל"ח מעולגא כתב שהחילון הוא אחוריו. ואינו מוכן דבשאינו עודף אמי הוי אחוריים. ולמה לא יעמוד חילון בטומאת הפנימי אבל הרא"ם בפיבוהו הטעתיק לשון תוספתא אבל אם הפנימי עודף נטמא הפנימי נטמא החילון ע"כ: ולא הבאתיק דין נטמא החילון משמע אלא היה בגיבסאו. ולולי דמסתפינא אמינא שגיבסת הרא"ם עיקר ומתני' לאו משום דהקילו בטומאת משקין דלא ליהוי חבור. אלא משום דבשאין שוות נטמא אחד לא נטמא חבנו ממ"ב דאם הפנימי נטמא כיון שהחילון הוא הגדול הולכין אחר הגדול והכל בטהור ואם נטמא החילון לא נטמא הפנימי דהיי בלי שנטמא אחוריו לא נטמא חבנו ומשמע דאיהו נוטפיה אמא משום נטמא החילון אמי הכי ואין ה"נ דנטמא הפנימי הכל בטהור אלא דמילתא דפסיקא אמי דבין כך ובין כך לא נטמא חבנו. ושוד כיון דבכלי עור מיירי והאור דלכו ליכפף וליכרך וזיתמין דאפילו אין החילון גדול ישנו להכנים הפנימי לתוכו בשבורכו וטופפו ואז הדין בשאינן אחר הפנימי הכל נטמא הפנימי ואם נטמא הפנימי אינו אלא חילון לקולא בתלמא דרבנן וכשהחילון גדול אף הפנימי בטהור פסיק ואמי לא נטמא חבנו אבל בכלי עצם וכלי מן דפסיעה לן דהחילון גדול כיון דאמתא בחמתא לא ימיב לעולם הולכין אחר הגדול אם נטמא פנימי הכל בטהור הולכין אחריו ואם נטמא הפנימי נטמא חילון כגיבסת הרא"ם אבל נטמא הפנימי אבל נטמא חילון פסיעה דלא נטמא אחוריו לא נטמא מוכו. עוד מסיים בתוספ' אחר דאמי דין עודפת בד"א בשאין שוות ע"כ ובתב הרמב"ם בתבורו דבין כך ובין כך נטמא אחד לא נטמא חבנו ע"כ וכ"כ הרמב"ם בפל בטל קניה ספר דנרים לא נטמא חבנו וכ"כ הגאון מוילנא. וכתב הרמב"ם לשון בהוא תמוה ומ"ל נטמא חבנו וכ"כ הכ"מ. ובאמת לבאורה נראה כדברי הכ"מ לפי פי' הר"ם והר"ב דבטומאת משקין דרבנן לא הוי חבור וא"כ בשרץ הוי חבור ואם נטמא אחד נטמא חבנו ומלאת דתוספתא קאי אבולה מלאת בשפתותיהן ובין בעודף אחד מהן לעולם נטמא אחד נטמא חבנו. אלא שיש לתמוה דא"א לומר בעודף אחד מהן נטמא אחד נטמא חבנו הא קי"ל דהולכין אחר הגדול ואם נטמא זה אחיו עודף הכל בהיר כדלעיל פכ"ד. ובשפתותיהן שוות אמי לא נטמא אחד בטומאת חבנו דבאה הולכין אחר הפנימיות ובין נירסת לא נטמא חבנו ובין נירסת התוספתא דס"ק אבל בשרץ שיהא שוין. היינו בין שפתותיהן שוות ובין עודפת לעולם הולכין אחר שהוא שבהן דבשוות הולכין אחר הפנימי שהוא המבוב שהקיבול בתוכו. ובעודף הולכין אחר הגדול: ג כף לוקטי קוליס בהוה. פי' הר"ב אלא יעקבו ידיהם הוא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

שעושים מלאכה וצריכים לעמוד טורעים על ברכיהן. ועושין כמו פיסת יד מעור ומשימין על ברכיהן: [*טמאים. פי' הר"ב דעשויים לקבלה. וכן נמצא הר"ם. והרמב"ם כתב בפי' כפי נמ"י שהם דמיון ב' קערות ע"כ. ובחבורו שם כתב שיש עליהם צורת כלי]: [*והשרוולים. פי' הר"ב כמין בית יד של עור דחוק כו'. כ"כ הר"ם בשם הערוך. ומסיים בערוך. בל' רומי הי"ד שיר"ת. וכ"כ ג"כ הרמב"ם בפירושו. שענין זאת המלה בל' רומי הכנסת היד. ולא ידעתי למה לא פירשו טעם טומאתן. והרמב"ם בחבורו שם כתב שעשו כמין מבעה שמכניסין אותן האומנים בזרועותיהן וכו'. מתעמאין כשאר כלי עור הפשוטין.

ברכיהן: טמאים. דעשויים לקבלה: שרוולים. כמין בית יד של עור דחוק ולר שעושים בעלי אומנות בזרועותיהן כדי שלא יפלו בגדיהן הרחבים על ידן. ויבטלו אותן ממלאכתן: פרקמינין. גרסינן. והוא דבר שמחתל וקושר בו פדחתו: בית אצבעות. כמין יד של עור עשוי להכניס אצבעותיו להוסיף: קייצין. מלקטי קוצים. פ"א מלקטי פירות הקיץ: האוג. פרי אדום המצוי בחצין סנדל ביער מאליו. ופעמים שהמלקטים קוצים ביערים מלקטים האוג. ונותנים אותו בבית אצבעות. נמצא שהוא עשוי לקבלה: ד ותקנה טמאה מדרס. עדיין עומד בטומאתו כיון דאותן שניה קיימת: טהור

טמאין כז) . והשרוולים כח) טמאין כט) . והפרקליימין ל) . טהורין לא) . וכל בית אצבעות לב) טהורות לג) חוץ משל קייצין לד) . מפני שהיא מקבלת את האוג לה) . נקרעה אם אינה מקבלת את רוב האוג טהורה: ד סנדל לו) שנפסקה אחת מאזניו ותקנה . טמא מדרס לז) . נפסקה שניה ותקנה . טהור

ע"כ. כלומר שהם בצורת כלי]: וכל בית אצבעות. עיין מ"ם במשנה טו פל"ד: [*האוג. פי' הר"ב פרי אדום כו'. ועיין בפ"ק דפאה מ"ה. ומ"ש במסכת פרה פ"ג מ"א]: ד סנדל שנפסקה כו'. כעין משנה זו תנן לעיל פי"ח [מ"ה] גבי מטה שנשברה כו' וע"ש

מלאכת שלמה

המלקט הר"ם ז"ל פי' כשעושים מלאכתן וז"ל בשם הערוך עושי המלאכה שצריכין לעמוד כרועים על ברכיהם אבל הרמב"ם ז"ל פי' שהן למי שהוא נכה רגלים ע"כ ותימה שמצאתי מוגה והבוכרייר גם ע"י הרב בגלאל אשכנזי ז"ל: שרוולים. י"מ שהוא שמשים על לבו בעת הקיץ מפני הארב. וגם פה תמהתי שהגיה הרב בגלאל המחבר ז"ל השרוולים בדלי"ת וסמ"ך ומ"ם פשוט הוא שיקוד הוי"ו בקמץ לכל הגרסאות. ומ"מ הארבעה ממאים בבי"ת ומו"ן: הפרקלימין טהורה. ס"א טהורים: בפי' ר"ע ז"ל. גר' של"ל פרקימין גרסי' וכן היא גירסת הר"ם ז"ל וז"ל פרקימין בערוך גרים פרקלימין והוא דבר שמתחל בו פדחתו ויש שגורסין פרלימין ופרקלינין דתנן לעיל בפכ"ד שלשה פרקלינין הן אין זה לא פרקלימין דהכא ולא בית אצבעות דהכא. אבל הרמב"ם ז"ל משמע שסובר שהן אותם השנויות בפכ"ד וכן הרא"ש ז"ל וכן בערוך פרלימין

ופרקלינין גרסה שענין אחד הם לשם ע"כ אלא שבפירוש הר"ם ז"ל כתיבת יד יפה נוטה אין זה הפירוש שכתבתי בשמו שם: ובל בית הצביעות. כך הגיה הרב בגלאל הנז' ז"ל במשנה ובפירוש וכן בית אצבעות: ד סנדל שנפסקה וכו'. ותקנה טמא מדרס. כך הגיה ה"ר יהוסף ז"ל וכתב ס"א טמאה אך נ"ל דטעות הוא דהא סנדל הוי לשון זכר כדתנן נפסקה אחת מאזניו נפסק עקבו וכו'. ותנן במסכת יבמות פ' י"ב סנדל בים לו עקב וכו' ע"כ: ותקנה טמאה מדרס. ואפי' לא חזר ותקנה והאי דקתמר וחזר ותקנה משום סיפא דאם לא חזר ותקנה היה טהור אף ממנע מדרס כשנפסקה הניח דבלא חזיה לא חזי לטיולי ואין שם כלי עליו הרא"ש ז"ל ויש גרס"י ז"ל בזה שני פירושים ועיין עליהם בתוס' ז"ל שם בפ' אלו קשרים שהם ז"ל כתבו שם דנקט בריש דוקא ותקנה דאי לא תקנה כי נפסקה שניה אינו טמא אפילו

תוס' רע"ק

ועיין בתוס' שבת דף פ"ג ע"ב ד"ה מנין לאריג כו' שכתבו דלא משכחת פשוטי כלי עור דטהור אלא בקשין דא"א לקפלו ולהניח בו מידי אבל כל שאפשר לקפלו ולהניח בו דבר הוי בית קיבול עיי"ש. והיבא נ"כ במ"ל פ"א מה' כלים. א"כ הבא דהניח בו מעות ממילא אפשר לקפלו. אף שנטל המעות ונתפשט מ"מ הא אפשר לחזור ולקפל ולהניח בו מעות וצ"ע:

תוס' אנשי שם

דל"ט קאמר ר"א והזעות למרק ב' חזיזות ורבא אמר זעות ממש. (לה"מ):

משנה אחרונה

עשוי וכן בפכ"ד מכ"ו. אבל בפפ"ז מ"ו פי' דאהו ממא ושם פי' להלק ומיהו נמתני' דהכא משמע דכולהו דמשיב מעמייהו משום דמשיבי כמלגום וכל שעשוי לנכיסת גופו או אבל מאבריו לא בפי שיעור ולא שיהא עשוי לקבלה כדפירש לעיל רפ"ב גבי בגד דאע"ג דמיתקן נמי לנק לא בעינן שעשוי לקבלה דמלגום יש לו תביעות בפני עצמו וה"ל הכ"ג דשוי אינו מטמא בפחות מחצי פרוטה כדלקמן פכ"ז היינו שאינו עשוי למלגום וכל הני דמתני' דעמתן שעשויין למלגום אפילו אין בהן חצי פרוטה וכל הני דמבוהין שאינם בצורת מלגום. וכן משמע בתוספתא דתני עור שעשוי להיות עוטה על לבו בעת הקיץ מפני הארב אם יש בו חצי פרוטה

יכין — תפארת ישראל — בועז

שהן קערוריות. והקטע מכניס בהן ברכיו שלא ילקו כשסומך עליהן בהלוכו: כז) מדים להן עכ"פ ב"ק [ועיין פ"ח מ"ג וד"ק] (ן): כח) הוא כעין עבעת מעור. שהאומן דוחקן על בתי ידיו הרחבות שבמלבושיו שלא יעכבוהו במלאכתו: כט) אף שאין להם ב"ק. וגם אין בהם ה"ע כשיעור הראוי לק"ע [כלקמן פכ"ז מ"ב]. עכ"פ הו"ל פשוטי כלי עור שיש בהן צורת כלי. ומקו"ע עכ"פ מד"ם. ולהכי לא ערבינהו תנא עם זון וברכייר שהן טמאין מדאורייתא מדים להן ב"ק וכמש"ל: ל) שעשרטן בינדע מעור שלובשו על המלח להגן: לא) מדלא נחשב תמונתה צורת כלי כאבנט לעיל [ועיין פ"כ מ"ד ודו"ק]: לב) הוא כעין המגד שהיה קטנה על טור. ויש בה כמה כיסין קטנים להכניס אצבע בכל כיס. אבל אין הכיסין ארוכין. רק כדי להכניס בהן ראשי אצבעות: לג) מדאין בהכיסין ב"ק דפתוחין הן בראשן נגד ראשי האצבעות (ן): לד) היינו אותן שלובשין על האצבעות כשלוקטין פירות גדולים בעלי קוצים. כגון אוגים וכדומה וכדמסיק: לה) האהן ביטטען בל"א שנדולם בעלי קוצים וכן שוכה בין החוחים וכדומה. ומקו"ע מדאינה עשויה רק שיגלל המלקט מעקיצת הקוצים. ורק מדים בה ג"כ ב"ק להכניס בתוכה האוג שלקט ושוטין כן מדאותם המלקט שיסרע בשרו כשיוצא ויחזיר ידו בין הקוצים על כל אוג ואוג שילקט כשירצה להניחו לתוך הכיס שבצנהו (ח): לו) סנדל עשוי מעור קשה בשוליים ובעקב וקצת מזה ומזה בלד העקב. אבל אין עור על גביו. רק קצת עור קשה ברחבו לכסות אצבעות [רש"י שבת דף פ"ו א'] ולכן יש לו צב' לדדיו בכל לד אחן שמכנים בהן חוט. כדי לקבעו ולהדקו על הרגל שלא יסמט מעליו. מדאין עור על גביו [רש"י שבת קי"ב א'] : לז) ר"ל להשאר בטומאה דמעיקרא וכ"ש לק"ע להכא

ועי'

לקבלה רק ללקט קוצים גופייהו. א"נ התם מיירי בשל קייצים. דהיינו מיבשי פירות. ולובשן כדי שלא יתלכלכו ידיו בהפכו בהן התאנים שפלטו לבשן על פניהן

הרב בגלאל הנז' ז"ל במשנה ובפירוש וכן בית אצבעות: ד סנדל שנפסקה וכו'. ותקנה טמא מדרס. כך הגיה ה"ר יהוסף ז"ל וכתב ס"א טמאה אך נ"ל דטעות הוא דהא סנדל הוי לשון זכר כדתנן נפסקה אחת מאזניו נפסק עקבו וכו'. ותנן במסכת יבמות פ' י"ב סנדל בים לו עקב וכו' ע"כ: ותקנה טמאה מדרס. ואפי' לא חזר ותקנה והאי דקתמר וחזר ותקנה משום סיפא דאם לא חזר ותקנה היה טהור אף ממנע מדרס כשנפסקה הניח דבלא חזיה לא חזי לטיולי ואין שם כלי עליו הרא"ש ז"ל ויש גרס"י ז"ל בזה שני פירושים ועיין עליהם בתוס' ז"ל שם בפ' אלו קשרים שהם ז"ל כתבו שם דנקט בריש דוקא ותקנה דאי לא תקנה כי נפסקה הניח אינו טמא אפילו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

טהור מן המדרס. אף ע"פ דנתקנה ראשונה קודם שנשברה שניה. מ"מ טהור דפנים חדשות באו לכאן שלאחר שירדה לה טומאת מדרס נתחדשו לה פנים הללו ואין זו הראשונה מאחר שכבר [נתקלקל] בה כדי בטולה: אבל טמא מגע מדרס. משום דאין ראשונה כשנשברה ותקנה שהבית אין אחרת תחת השברה וחברה לסנדל נטמאת מגע מדרס שהרי נגעה בסנדל הטמא מדרס. וכי נשברה אין שניה דפרח מיה טומאת מדרס. נשתייר ביה טומאת מגע. דכל הסנדל מחובר לאין ראשונה שנתקנה: עד שנפסקה. אין שניה טהורה. דכיון דנשברו שתי אזניו אינו חוזר למידי: עקבו. עור של סנדל המכסה את גובה הרגל שכנגד שוקו מאחוריו: חוטמו. שעולה כנגד אצבעות הרגל מלפניו: טהור. מטומאה דלמפרע אבל מקבל טומאה מכאן ולהבא: סוליים.

טהור מן המדרס (לח). **אבל טמא מגע מדרס** (לט). **לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנפסקה שניה טהורה** (מ). **נפסק עקבו** (מא). **ניטל חוטמו** (מב). **או שנחלק לשנים** (מג). **טהור** (מד). **סוליים** (מה) **שנפסק מכל מקום** (מו). **טהור. מנעל שנפחת** (מז). **אם אינו מקבל את רוב הרגל. טהור** (מח).

מנעל

ועי"ש: **לא הספיק** כו' עד שנפסקה שניה. ל' הר"ב טהורה. דכיון שנשברו שתי אזניה תו לא חזי למידי. ומראה דגרס בהדיא טהורה. דאין לפי דטהור דלקמן בסמוך קאי נמי אהדכא. דהא לקמן מפרש טהור מטומאה דלמפרע אבל מקבל טומאה מכאן ולהבא. והכא שכתב דלא חזי למידי מ"כ אף מכאן ולהבא אינו מקבל טומאה. ובדברי הר"ש נראה דגרס טהור. אבל מפרש בהפך דהכא טהור למפרע ומקבל טומאה מכאן ולהבא. ובנפסק עקבו כו' מפרש טהור. דבטל מהורת כלי ולא חזי לתשמיש [*וכן נ"ל עיקר. שאין טעם לומר בנפסק וכו' שיקבל טומאה מכאן ולהבא וכ"ש בנחלק לשנים דתכן גבייהו] אבל הרמב"ם בפ"ז מה"כ [הלכה י"ב] העתיק לא הספיק כו' עד שנפסקה השניה או שנפסק עקבו כו'. טהור: [*ניטל חוטמו וכו' טהור.

פי'

מלאכת שלמה

ע"כ בקיצור ועיין עוד שם. ומצאתי שהגיה הרב בצלאל המ' ז"ל לא הספיק לתקן את הראשונה עד שנפסקה שניה טהור נפסק עקבו ניטל חוטמו וכו': חוטמו. הרמב"ם ז"ל פי' חוטמו הוא המקום שנכנס בו בהן הרגל וכן נ"כ פי' הרא"ש ז"ל: טהור. אע"פ שחזר ותקנו אבל מקבל טומאה מכאן ולהבא. הר"ם ז"ל: סוליים. גרסי' בשני סמכי"ן וכן בערוך וכן הגיה הרב בצלאל המ' ז"ל

מגע מדרס כדקתני סיפא בהדיא לא הספיק וכו' ואגב דנקט בריסא ותקנה נקטה נמי בסיפא עכ"ל ז"ל גם שם בפ' עוש" פסק הארוכו למיסקל ולמיטרא בשני הפירושים שפירש רש"י ז"ל שבתחלה פירש אבל טמא מגע מדרס משום דעדיין כלי הוא לאיתחמושי ביה תשמישא אחרינא וחזר בו והניח אבל טמא מגע מדרס משום דעדיין כלי הוא וחזי למילתיה קמייתא דהא איתקנא ראשונה

יכין

ועי' דוגמת זה לעיל [פי"ח מ"ו ופי"ט מ"ה]. וה"ה לענין טומאת מת. רק נקט טומאת מדרס מדמלוי בבית. מהנסים שבהוכו. עפי מעשר טומאות. מיהו באמת אפי' לא תקנה נמי טמא מדרס משום דאכתי מגע היא דחזית לעלו בסיקסור חוט מרוך באוזן הנשאר ויכרכנו סביב פס רגלו ויהדקו רק נקט היקנו משום סיפא דבנפסק גם שניה אינו לא תיקן הראשונה בינתייס. אפי' במגע מדרס. אינו מטמא. דבלי אזנים אינו כלי כלל [בבא קי"ב ב' ותוס' שם]: לה) רק מטומאה דמעיקרא [ולא מטומאה דלהבא] אף שנתקן הא' קודם שנפסק הב': לו) דהאוזן הראשון כשתקנו. הרי נגע האוזן הזה בהסנדל שטמא מדרס וכשנפסק אוזן הב' ונשאר הסנדל מטומאה דמעיקרא. עכ"פ הרי כולו חיבור הוא לאוזן הראשון שהוא כבר טמא מגע מדרס. ובאמת אפי' לא תיקן להשניה עכ"פ מהכבר תיקן הראשונה טמא הסנדל כולו מגע מדרס. רק נקט הכא ותקנה חידי ראשונה. מיהו ולפי כולו מק"ט מדרס להבא: מ) לרמב"ם אפי' להבא אמק"ט מדלא חזי למידי ולר"ש רק טומאה ראשונה פרח מיניה אבל מק"ט להבא (מז): מא) ר"ל הטור שנגד העקב מאחוריו. נפסק מהטור שעומד זקוף מזה ומזה בלדדי הסנדל. נמצא שני"ז אף שטור העקב עדיין מחובר בתחתיתו בהסוליים. אפ"ה אינו מועיל כלום להדק הסנדל ע"ג הרגל. וכ"ש בחלק העקב באמצע נבהו או בניטל טור העקב לגמרי מהסנדל: מב) שניטל לגמרי מעט הטור שבראש הסנדל שמכסה האצבעות ולא מצי למיעקב גביה ונפסק הטור הקטן הזה אינו מחובר לטור הזקוף שבצדדי הסנדל: מג) ר"ל או שעדיין הכל מחובר בהסנדל רק שטור החוטם נחלק לארכו לשנים ועי"ז לא חזי למידי דנגלי הוא לאדם ללאת בסנדל מרופט כזה: מד) להר"ב מק"ט עכ"פ להבא. ולהר"ש אף להבא אמק"ט (י): מה) הוא תחיכת טור פשוט כמדת תחת פסת הרגל ואין לו עקב וחוטם אלא קושרין אותו בלועות שבו ע"ג הרגל: מו) בין תחת העקב או תחת האצבעות או בא' מצדדי הרגל תחת הפס: מז) מעגל הוא נעשה מטור רך ואין לו עקב אבל יש בו אזנים מזה ומזה בסנדל ובהן לועות כדי לקשרו ע"ג הפרסה וגם חוטמו הרך מתפשט יותר ע"ג הפרסה עפי מנסנדל. ולפיכך כשקושרין יחד הלועות שבו קושרין אותן ממעל לטור החוטם ממש. מבא"כ סנדל שחוטמו קצר כשקושרין יחד הלועות שבו קושרין אותן על בשר שבנגד הפרסה ממש (יא). והכא מיירי שנפחת ונקרע קצת משפת החוטם: מח) מתבטל

טומאה

משנה

ליסמר מטומאה דלמפרע: **עד שנפסקה שניה טהורה**. וכתב הר"ש אע"פ שחזר ותקנה טהורה ומקבל טומאה מכאן ולהבא ע"כ. והר"ב שכתב דהו לא חזי למידי אינו לא חייבי בתקנה ובחנם כתב תוי"ט שמנוק הר"ב עם הר"ש: **נפסק עקבו**. פי' הר"ב טור שכנגד שוקו מאחוריו. וא"כ אינו פרסת הרגל שהוא שוליו הסמוך לאצע וכ"כ מדברי הרמב"ם פ"ו מכלי' ועי' בתוי"ט פ"ע דכלאים מ"ז. וכ"כ מתוספתא שבבאתי לעיל דעקבו ופרסתו תרי מילי נינהו. אבל בנפי"ב דינמות פי' רש"י דעקבו הוא פרסה שקורין שול"ה. וכן מבמע בפ"ו דכלכות מ"ז עקבו ולא לאחוריו. ובלאה דעיקר שם עקב הוא על הפרסה ולפעמים השאילו גם על טור שבנגד שוקו מאחוריו: **ניטל** חוטמו או

מנעל

ציונים

מנעל שנפחת. שם מי"ג:

חלופי גרסאות

מהורה בכתבי י"ג מלה זו. ובל"ע וב"ק נ"כ בל מלה זו נ"ל. ניטל שם וגימל. סוליים שם סולים.

חדושי מהרי"ח

פב"ן משנה ד [תוי"ט ד"ה] **לא** הספיק כו' אבל מפרש בהפך כו' עכ"ל. לא הבנתי דנראה לי דפירוש הר"ש עם פי' הר"ב בנפסקו אזניו אחים ומר אמר הרא ופ"א הדא דהר"ב מפרש כיון דנשברו שתי אזניו לא חזי למידי היינו כשלא חזר ותיקנה לא חזי למידי והר"ש כתב בהדיא ז"ל בנפסקו שתי אזניו אע"פ שחזר ותקנו מהור ומקבל טומאה מכאן ולהבא עכ"ל היינו בשחזר ותקנו. והא דצריך הר"ש לפרושי באזניו ולא פי' כך בעקבו דאם חזר ותקנו שהוא נ"כ מטמא מכאן ולהבא משום דהר"ש בא לפרושי מתני' ולשון מתני' באזניו לא הספיק לתקן כו' נמצא צ"ל דה"פ לא הספיק לתקן עד שנשברה שניה אבל עכ"פ אח"כ תקן דאל"כ הו"ל לתיתר לא תקן ונפסקה שניה מהור ובאמת המשנה אתא רבותא לאשמועינן אף שתקן אח"כ וטמא מכאן ולהבא אפ"ה מהור למפרע וכמו שפי' הר"ש אבל בעקבו תני מתניתין סתם נפסק ולא מרומז אם חזר ותקן לכן פי' הר"ש דטהור לגמרי ובאמת שם נ"כ אם תקן מטא נמי להבא רק למה לו לשנות ב' פעמים. ונם נראה לי דהר"ש אינו גורס רק חד פעם מהור. וזהו שכתב בזה הלשון ע"ש שנפסק עקבו כלומר נפסקו שתי אזניו אע"פ שחזר ותקנו מהור ומקבל טומאה מכאן ולהבא כו' ע"ש עכ"ל ולמה ציין בתחלה עקבו ופירש על אזניו ומה זה חלשון כלומר אלא כדכתבינא שהוא אינו גורס רק חד מהור לבסוף לכן ציין על עקבו ופירש כלומר אע"פ שאני גורס חד מהור אשניהם אפי' הכי לא דמי דבאזנו מקבל טומאה מכאן ולהבא דהא איירי בשחזר ותקנו כדכתבינא מהתחרת ובעקבו מהור לגמרי דלא איירי מתני' כשחזר ותקנו אבל לענין דינא לא נפקא מינה מידי דבאמת בעקבו אם תקן

תוספות אנשי שם

ד תי"ט ד"ה **לא** הספיק וכו' אבל מפ' בהפך וכו'. לא מצאתי כן בהר"ש דז"ל נפסקו ג' אזניו אע"פ שחזר ותקנו טהור ומק"ט מכאן ולהבא וכן אם נפסק עקבו אבל עכ"ל מטומאה למפרע

אבל

מנעל שעל האמום מ) **ר"א מטהר** נ) **וחכמים מטמאים** נא). **כל חמתות צרורות טהורות** נב) **חוץ משל ערביין** נג). **רמ"א צרור שעה** נד) **טהורות** נה). **צרור עולם טמאות** נו). **ר' יוסי אומר כל חמתות צרורות טהורות** נז): **ה אלו עורות** נח) **טמאין מדרס. עור שחשב עליו לשטיח** ס). **ה** [*עור שחסב עליו כו'. עיין מ"ש עור

ח"ג. שעל נל"ג על ובגמ' שע"ג. האמום נל"ש ונל"ק האמום ובגמ' שם האימום. כל בכל"י כלי.

כל חמתות צרורות טהורות. בין לצרור עולם בין לצרור שעה ואפילו של ערביים. והלכה כת"ק: ה לשטיח. לשמוח ע"ג קרקע ולשב עליו

מלאכת שלמה

ז"ל: מנעל שעל האימום. י"מ שהוא לבוש האימום מעור שלא יפגם האימום וממאים רבנן לפי שנוטלין אותו לקולים ומחזירין אותו לאימום ולא יתכן פי' זה כלל דשם פ' תולין מוכח בהדיא דבסתם מנעל חדש מיירי שעשוי לנעילה וכדפי' בכר ר"ע ז"ל. ובתוספתא תניא מנעל האימום ר' אליעזר מטהר וחכמים ממאין אר"ש אזורי לא מתלקן ר' אליעזר וחכמים על מנעל האימום שהוא טהור ועל מה מחלקו של שמעל מעל האימום אר' אליעזר מטהר וחכמים ממאים מפני שהאשה מועלתו ומחזירתו לאימום: חוץ משל ערביין. מפני שכך הוא דרכן תמיד לנוררן. הרמב"ם ז"ל שם בחבורו. ובירושלמי פ"ו דכלאים משמע דאיכא מאן דתני אפכא ר"מ אומר צרור שעה טמאות לצרור עור שתחת פרסת הרגל בלבד. שאין לו עקב. ובלעז סול"ה: האמום. דפוס של מנעל. עשוי מעור מלא שער: ר"א מטהר. דסבר לא נגמרה מלאכתו של מנעל. עד שיטמטמה מעל גבי האמום: וחכמים מטמאין. דחשבי ליה נגמרה מלאכתו והלכה כחכמים: כל חמתות צרורות. נאחזות שנקבו נקב המוליאן מידי טומאתן וקשר הנקב: טהורין. כמו שהיו מפני שעתיד להתיר הקשר: חוץ מקשר של ערביים. שאינו נוח להתיר: צרור שעה. קשר הנעשו לפי שעה. ועומד להתיר: צרור עולם. קשר הנעשו להיות קיים לעולם: ה לשטיח. לשמוח ע"ג קרקע ולשב עליו

ז"ל: מנעל שעל האימום. י"מ שהוא לבוש האימום מעור שלא יפגם האימום וממאים רבנן לפי שנוטלין אותו לקולים ומחזירין אותו לאימום ולא יתכן פי' זה כלל דשם פ' תולין מוכח בהדיא דבסתם מנעל חדש מיירי שעשוי לנעילה וכדפי' בכר ר"ע ז"ל. ובתוספתא תניא מנעל האימום ר' אליעזר מטהר וחכמים ממאים אר"ש אזורי לא מתלקן ר' אליעזר וחכמים על מנעל האימום שהוא טהור ועל מה מחלקו של שמעל מעל האימום אר' אליעזר מטהר וחכמים ממאים מפני שהאשה מועלתו ומחזירתו לאימום: חוץ משל ערביין. מפני שכך הוא דרכן תמיד לנוררן. הרמב"ם ז"ל שם בחבורו. ובירושלמי פ"ו דכלאים משמע דאיכא מאן דתני אפכא ר"מ אומר צרור שעה טמאות לצרור עור דמקר"מ אומר לא מחזיקין אותו לאימום אלא לקולים ומחזיקין אותו לאימום ולא יתכן פי' זה כלל דשם פ' תולין מוכח בהדיא דבסתם מנעל חדש מיירי שעשוי לנעילה וכדפי' בכר ר"ע ז"ל. ובתוספתא תניא מנעל האימום ר' אליעזר מטהר וחכמים ממאים אר"ש אזורי לא מתלקן ר' אליעזר וחכמים על מנעל האימום שהוא טהור ועל מה מחלקו של שמעל מעל האימום אר' אליעזר מטהר וחכמים ממאים מפני שהאשה מועלתו ומחזירתו לאימום: חוץ משל ערביין. מפני שכך הוא דרכן תמיד לנוררן. הרמב"ם ז"ל שם בחבורו. ובירושלמי פ"ו דכלאים משמע דאיכא מאן דתני אפכא ר"מ אומר צרור שעה טמאות לצרור

יכין תפארת ישראל בועז

טומאה שבו גם אמק"ע עוד (יב): מט) הייט דפוס שהמנעל נעשה ע"ג ומה"ע נקט מנעל משום דסנדל שנעשה מעור קשה. אין העור שלו נוח לכופו ע"ג האמום. ולכן יעשהו בלי אמום. אף שעי"ז לא יהיה מכוון ממש כשעה הרגל: ג) שאמק"ע מדהא"ל כלילו לא נגמר עדיין [בכת קמ"ח ב]: נא) מדאין חסר להשמיטו מעשה אומן. דהרי גם הדיוט יכול לשמטו מהאמום. להכי מחשב כנגמר ועוד דהרי לא גרע מגולמי כלי עור דמק"ע כגולמי כלי עץ [רמב"ם פ"ח מכלים ה"י]: נב) נודות עור שמיקבו נקב המטהרן [כפי"] וחזר וקשר העור שבשפתות הנקב סביב יחד וע"י נסתם הנקב: נג) דע"י סתימה בע"י הקשר לא נחשב ככלי שלם ואע"ג דלענין למ"פ ס"ל דקשר הו"ל כסתום [כפ"]. הכי דכסתום מחשב ככלי שלם לא הוה: נד) שיודעין לומטה לקשר באופן שאינו נוח להתירו: נה) ר"ל כל קשר שעשאו כדי שיהיה קשור רק לפי שעה: נו) אפי' של ערביין: נז) אפי' של הדיוט: נח) אפי' של ערביין ולצרור עולם. לא מחשב ע"י הקשר ככלי שלם (יג): נט) פשוטות: ס) ליסב עליו. כי

נעשים. ובך ל"ל נמי לרש"י (יבמות ק"ב ב') שמפירושו נראה שם. דדוקא במנעל גזרינן שמא יעשה נראה שם. דדוקא שמעל בעורו רך. עדיין יכול הוא לקשור הרצועות ממעל להעור הנקרע הוא. ומיתב אכרעיה שפיר. אבל סנדל שעורו קשה. אם נפתח העור. לא מצי לייסבו יפה על רגלו דמגבב שחומטו קצר. ועי"ז הרצועות שהן מזה ומזה באמצע אורך הסנדל. לא יחזיקו הקרעים שבחומטו יחד כשיקשרם. ושוב דמלעור החומטו הקרוע קשה. אפי' יקשור הרצועות ממעל להעור הקרוע. אפ"ה העור הקשה של הקרעים ידחקו הרגל. זה הוכן דברי רבינו רש"י שם. א"כ מבואר שדבר לסנדל שנקרע רוב חומטו נרוע שפי ממעטל שנקרע רוב חומטו ודו"ק: (יג) והא דמשמע בירושלמי (פ"ו דכלאים) דאית תנא דתני איפכא צרור שעה שמא צרור עולם שהוא תמוה. הר"ש כאן הביא ירושלמי זה ולא פי' בו כלום. וגם בעל קרבן עדה כף שיש לפיו והניחו בלי פירוש. ונ"ל דס"ל לגר תנא דמתמיתין

משנה אחרונה

דתנעל מייתב אכרעא כשהוא קרוע ולא הסנדל שהוא קשה. אבל בתוספתא מני נמי נני סנדל אם אינו מיפה את רוב רגלו שהור ולא תני אתם נפסק עקבו ונעשל חומטו גני סנדל ונלאה דמתני' פליגא אתוספתא. גם הרמב"ם בחבורו לא העתיק אלא כלשון המשנה: ר"א מטהר. פי' הר"ב דלא נגמרה מלאכתו כל שמטמטו ט'. ואיכא למידק וכי פליג ר"א בהדיוט יכול לשמטו דפשיטא דחשיב כמוחזר וס"ל הסיב כשמטו. ולמאי דפי' בר"פ דוקא יכול להחזירו ולשמטו להחזירו חשיב כמוחזר ס"ל דהכא האומן יש לו שיעור כל כמה לכיך המעשל לעמוד על האמום אם יום או יומים כל שיתפשטו ויתחבר כל לכו. ובתוך הזמן פליגי דר"א סבר לא נגמרה מלאכתו ואין דעתו לשומטו עד זמנו. וחכמים סברי הוא"ל ודעתו לשומטו בזמנו הוי כנגמרה מלאכתו מיד. ובהכי ניחא נמי דאי אינו מתוקר אלא לשומטו הא לא גרע מגולמי דבכלי עץ ממתין ומשמט הא"ס לכלי עור שטוין בכל דיניהם לכלי עץ וא"כ כיון שעתיד לשוף ולכבן ולכרכר ממתין ה"נ בעתיד לשומטו אמאי ממהר ר"א. ולמאי דפי' ניחא דבתוך זמנו מתוקר מלאכה מתא חשיב ליה ר"א. ומיהו בעיקר דין דגולמי כלי עור אי דינם ככלי עץ לא תלאתי מפורש. ואפשר אע"ג דבכלי עץ ממתין

תוספות אנשי שם

אבל מק"ע מכאן ולהבא לא אינו אינו ועי' מל"מ פ"ז מה"כ מ"ש בזה ונ"מ (לה"מ) בר"ב ד"ה חוץ כו' שאינו נוח כו'. ק"ק דלא יהא אלא קבר עולם העשוי להיות קיים לעולם ואפ"ה ל"ק עתור וא"כ מ"ש של ערביין. והרמב"ם בפסק"ד כ' מפני שכך הוא דרכן תמיד לנוררן ע"כ נראה דר"ל

ציונים

מנעל שעל האמום. שנת קמת: מכלכין פח. ויומ' כפ"ק דנגיס: מטמאים. מיי' שם פכ"ד ה"ה; כלי חמתות. מנחות לג; ויומ' פ"ו דכלאים ה"ג. במיי' שם הי"ח: ה אלו עורות. שם ה"ח:

תוספות הדשים

משנה ד [במשנה] צרורות עהורות. דכמאן דכרי דמי שאינו עומד להפקיעם (מנחות ד' ל"ז ע"ב):

אליהו רבא

ה לשטיח. על המקה:

חדושי מהרי"ח

תיקן ג"כ שמא מכאן ולהבא הכל כדכתבינא ולבי אומר לי דהר"ב והרמב"ם והר"ש אחים בכל דיני סנדל הן באזניו הן בעקבו וכו' דלכאורה קשה להולמו הרא כמו שכתב הרב חרו"ם מאיזה סברא כשנפסק ומא כו' ואני אוסיף לתמוה דאם הוציא טומאה ממנה כשנפסק נמצא דע"כ אינו כלי.וא"כ איך מקבל טומאה מכאן ולהבא ועוד שאין דרך הר"ב לפרש שלא כדברי הרמב"ם והר"ש רק או כזה או כזה. וגם מנלי' להר"ב דמקבל טומאה מכאן ולהבא מה שלא הזכר לכן אמר לי לבי דהר"ב ג"כ אינו גורס רק חד מהור לבסוף וה"ם בתחלה פי' הר"ב דבשנפסקה השניה מהור דלא חזי למידי והדר מפרש עקבו וכו' וסוף דבריו שסיים מהור מטומאת דלמפרע נ"ל דהוזר אדעליל דהיינו אנפסקו שתי אזניו וכיון דבור דלעיל הוא והיינו כפי' הר"ש והטעם דשם איירי שתקנו לפי' הר"ש ג"כ אינו מתירא הר"ב מטעות מהיכא תיתי למעות ואי תקנו עקבו ג"כ מהיכי תיתי לא יקבל טומאה מכאן ולהבא. והרמב"ם לא חש לדקדק לשון המשנה על לשון לא הפסיק ולכן כתב סתם בשניהם מהור והיינו בשלא תקנו. ולענין דינא באמת לדעתי כולם שוים הר"ב והר"ב והרמב"ם בבולהו כשלא תקן מהיו לגמרי וכשתיקנו מקבלין טומאה מכאן ולהבא והש"י יראנו נפלאות מתורתו ודו"ק:

עליו: סקורטיא. עור שלובשים העבדים בשעת מלאכתן: קטבליא. עור שמניחין ע"ג המטה ושוכבים עליו: עור החמר. גרסי' ול"ג עור החמור. כלומר עור שמשים החמר על בגדיו כשמחמר אחר *) בהמתו: עור הכתן. עור שנותנים לפניהם לאומני פשתן כדי שלא ידבק הגעורת של פשתן בבגדיהם: עור הכתף. שמשים הכתף בכתפו שלא יזיק לו המשאוי שעל כתפו: עור הרופא. רופא החבורות נותן לפניו עור שלא יטנפו בגדיו בדם הפצעים: עור העריסה. שמשימים על עריסה של קטן: [עור הלב של קטן]. רגילים היו לחגור עור על מתני הקטן כנגד לבו שלא יכנו החתול על לבו וימות: עור הכר והכסת. של מטה: עור הסרוק. עור שחוגרים לאומני המסרקות על מתניהן: עור הסורק. לומנים הסורקים פשתן: ר"א אומר מדרס. וכ"ש טמא מת. דהא תנן בפ' בא סימן [דף מפ] כל הטמא מדרס מטמא טמא מת: וחב"א טמא מת. ולא מדרס. שאין עשויין לישב עליהן. והלכה כחכמים: ן עב כסות. כגון לבדין שעשה מהן כסות. זהו עב כסות. [וכן עב] ארגמן. לבד לבוש ארגמן. כך פירשו רבותי. ואני שמעתי עב כסות. עור שמכסים בו הבגדים. עב ארגמן. עור שמכסים בו ארגמן: תכריך כסות. עור שסורכין בו הבגדים: תכריך ארגמן. עור שסורכים בו ארגמן:

*) נד"ל בהמופיע

מלאכת שלמה חפץ

הטעות ע"כ פי' ומש"ה מיסור: **ה** עור החמר. נרילא היא גירסת הערוך הר"ש ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל גרים עור החמור ושור החמר ופי' עור החמור עור שנותנין ע"ג החמור ופעמים שוכבין עליו וגם שם בחבורו גורס שניהם ולזו הגירסא הסכים הרא"ש ז"ל וכן נראה ג"כ מה"ר שמשון ז"ל. ואני הדיוט ביותי בערוך ורליתי שגם הוא גורס שתיהן עור החמור ושור החמר בערך עד האחרון וגם הרב בעלעל משכנזי ז"ל כן הגיה וגם ה"ר יהוסף ז"ל: עור העריסה. שמשימין על עריסה של קטן לכיל על הבגדים שלא יפסדו מפני השתן והרעי: עור הלב של קטן. פי' הרמב"ם ז"ל שתולין עורות על לבו של קטן שלא יתלכלכו בגדיו בריר: עור הסרוק. פי' הרמב"ם ז"ל שמוכרין בו אמר הסרוק: עור הסורק. לומנים הסורקים אמר לו פשתן: ר' אליעזר אומר מדרס וכו'. בעור הסרוק ושור הסורק פליגי ר' אליעזר ורבנן: ן בפי' ר"ע ז"ל. ואני שמעתי וכו' אמר המלקט הוא קרוב לפירוש הרמב"ם ז"ל וז"ל הרמב"ם המונה. עב כסות כמין כיס משור ישבה שמשתרין בו הבגדים ושמו מפורסם עיבה ע"כ ולפי פי' זה הגיה הרב בעלעל ז"ל עב בלירי ובלתי יו"ד וכן עב ארגמן. גם ה"ר יהוסף ז"ל נקד בלירי: תניא בתוספתא א"ר אלעזר ב"ר יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על עב ארגמן ועל תכריך ארגמן שהן עמאים

יכין — תפארת ישראל — בועז

כך היה דרכן [עי' פכ"ד מי"ב]: מא) הוא כעין סיטר שירלע בל"ה שחוגר בו הבעל מלאכה סביב לו בשעת מלאכתו והוא מעזר עב [כפע"ז מ"ה]: סב) הוא עור שמכסין המלע שבמטה כעין לתקנן שלנו כדי ליתן עליו: סג) שחוגר בה המחמר בהמות: סד) לשון כיתנא דהייטו פשתן. ור"ל שהסורק פשתן קושר כמין שירלע לפניו סביב שלא יתלכלכו בגדיו מקמטי הגעורת בסרקו אותן [עפע"ז מ"ו]: סה) שהמשא משא על כתיפו מניח תחיכה עור פשוט על כתפו תחת המשא שלא הדהקנו: סו) המקיז דם ופותח מכית. חוגר בהעור שלא יתנקף מהדם והליחות: סז) שסורכין בו הילד כשיביבהו בעריסה. כדי שלא יטנף הכר שתחתיו ברעי ושתן. אולם עי' [פרה פי"ב מ"ח] נראה שהוא הסולים של העריסה. שקשור בכפתורים שהן סביב שפת התחתון של דפנות העריסה. ואעפ"כ לא דמי לקטבליא לגיל. דהתם העור רך. והכא העור עב קלת. כדי שלא יתקלקל כ"כ מהר מהרעי ושתן של תינוק: סח) שמלבישין לקטן על לבו שלא יתלכלכו בגדיו מריחי פיו וממלכלים: סט) שמניחו על הכר או הכסת שלא יתלכלך בשיבה עליהן. א"נ עור שסורכו ומקפלו ככר וכסת כדי ליתן עליהן: ע) ר"ל כל עורות הנ"ל מק"ע מדרס. דיש מהן מיוחדין ליביבה או שכיבה. ויש מהן שמיוחדין שלא בשעת מלאכתן ליביבה או לשכיבה ע"ג: עא) שסורכין בו לאמר סרוק: עב) שהסורק לאמר נותנו על ירכיו בשעה שסורק: עג) אבל לאמק"ע מדרס דדוקא הכי דלגיל. אפי' משתמש בהן לדבר המלכלך. אפ"ה ביני ביני לכשיגיעו לו ליבש עליו הופכו על לד השני ויושב עליו אבל הכי מהמשתמש בהן לאמר. עי"ז נימי הלאמר שהן דקין וקלין דבקין בכל לדדי העור. ואינו רגיל ליבש עליו. כדי שלא יבקעו הנימין על בגדיו. ואפ"ה מק"ע מת. מדעב"פ בגד הוא ויש בו צורת כלי: עד) עור שמכסין בה הבגדים: עה) עור שסורכין בו הבגדים: עו) שמכסין בה הלאמר שלבוש ארגמן. מדהוא יקר וחושש שיתלכלך מאבק: עז) שסורכין אותה בו: עח) ולא מדרס. דמדקפיד מאד

מייריי בעור שלא שנפתו ונרר פיו. כדי ליבש עליו רך. וכן עושין בימינו מוסני ארחות שאינן רוצין לעגלל עמם כרים וכסתות. מביאים עמם עור כזה שמפחים אותו תחת בלילה ושמים עליו רך ועגול ובבוקר פותחים פיו הלרור. וכשלא הרוח יכרוך ויקפל העור ושימהו באמתחתו (וכ"כ בספר הברית מ"א דמה"ב) ולהכי קאמר הכא שפיר לרור שעה ממא. מדלא ביטל ב"ק שלו. אבל לרור עולם לאמק"ע. מדלכבר ביטל ב"ק שלו (כרפב"ג). ואפ"ה לאמק"ע מדרס עד שיעשה בו מעשה רבה. שיהיה מוכח שהוא ליביבה ולשכיבה כלגיל בכופה (פכ"ב מ"מ) שלריך שיחוק בו מקום ליביבה. וה"נ כיון דעור זה לא נעשה ליביבה רק לתת לתוכו משקין רק הוא רולה ליתנו ליביבה. לריך שיעשה בו מעשה לבטל תשמישו דמעיקרא. א"נ י"ל דס"ל לאמר

בכפתורים שהן סביב שפת התחתון של דפנות העריסה. ואעפ"כ לא דמי לקטבליא לגיל. דהתם העור רך. והכא העור עב קלת. כדי שלא יתקלקל כ"כ מהר מהרעי ושתן של תינוק: סח) שמלבישין לקטן על לבו שלא יתלכלכו בגדיו ומתלכלכים: סט) שמניחו על הכר או הכסת שלא יתלכלך בשיבה עליהן. א"נ עור שסורכו ומקפלו ככר וכסת כדי ליתן עליהן: ע) ר"ל כל עורות הנ"ל מק"ע מדרס. דיש מהן מיוחדין ליביבה או שכיבה. ויש מהן שמיוחדין שלא בשעת מלאכתן ליביבה או לשכיבה ע"ג: עא) שסורכין בו לאמר סרוק: עב) שהסורק לאמר נותנו על ירכיו בשעה שסורק: עג) אבל לאמק"ע מדרס דדוקא הכי דלגיל. אפי' משתמש בהן לדבר המלכלך. אפ"ה ביני ביני לכשיגיעו לו ליבש עליו הופכו על לד השני ויושב עליו אבל הכי מהמשתמש בהן לאמר. עי"ז נימי הלאמר שהן דקין וקלין דבקין בכל לדדי העור. ואינו רגיל ליבש עליו. כדי שלא יבקעו הנימין על בגדיו. ואפ"ה מק"ע מת. מדעב"פ בגד הוא ויש בו צורת כלי: עד) עור שמכסין בה הבגדים: עה) עור שסורכין בו הבגדים: עו) שמכסין בה הלאמר שלבוש ארגמן. מדהוא יקר וחושש שיתלכלך מאבק: עז) שסורכין אותה בו: עח) ולא מדרס. דמדקפיד

מאד

עליהן. אלא שעדיין אינו מיושב הא דפליגי בעור הסרוק והסורק בתמי קמיפלגי. וכן עב ארגמן ותכריך ארגמן בתמי' דלקמן בתמי פליגי. ונראה לפרש דודאי כל הני דחשיב כל משמיה שלהו אין מיוחדין למדרס דלמלאכתן עבידי. דסקורטיא היא עור שעבדנין שלובשין למלאכתן. וקטבליא נמי לא כפי' הר"ב שבוכבין עליו וכ"כ הרמב"ם בפירושו. דלא"כ מאי למימרא. אלא כמ"ש תוי"ט דפ"ה דאהלות בשם הרמב"ם שהוא שאוכלין עליו וכן עור הכתף וכסתן וכו' עד עור הלב של קטן כולם אינם עשויין למדרס אלא להגין מן המשאוי שלא יכאב לו או מפני הלכלוך והשבר. ועור העריסה נמי שמוטמין ממטל לעריסה שלא יבא שם מרץ כמו עור הלב ועור הכר והכסת שמוטמין ע"ג הכרים מפני המבר. ומאלה דכולהו לא מייחדי למדרס אלא שמיה שמתו למדרס כדתנן בפכ"ד שלשם עורות הן השפוי לעניין מדרס. והשתא אמי מתני' לאשמועינן דכל הני עורות אע"פ שמיוחדין למלאכתן אם תשב עליהן למדרס טמאין ולא אמרינן כיון דלמלאכתן עבידי לא מהני בהו מחשבה דהא א"ל עמוד ועשה מלאכתו כמו כפה סלה ויבש דאינו מיטמא קמ"ל דהני מיטמאין דלא דמי לסלה דמלאכה תשובה עביד למדות וקמחים ופשיטא דלא מבטלו ממלאכתו משום משבה אבל כל הני דלמלאכות גדולות עבידי אי חשב עליהן למדרס מבטל למלאכתן מפני המדרס. וכך היא הלשה של משנה עור שחשב עליו לשמיה עמא מדרס בין שהיה אותו עור סקורטיא או קטבליא או עור הכתף וכו' לאע"ג דמיוחדין למלאכה מהני בהו מחשבה למדרס. והיינו דבהולהו לא הני שחשב עליו אלא בשמיה דה"ק כל אחד מעולות אלו שחשב עליו לשמיה עמא. **ונראה** דשמא דפליגי בעור הסרוק והסורק שהרמב"ם בחבורו כתב שאינו למלאכת המדר עשויין ומלאכה תשובה היא זו ודמי לאלה ותלקה הלבן המיים מעבירין. וב"ה סבר דשאני אלה ותלקה דמלבד תשובתן של מלאכה יש להם תשובות עוד שם כלי כלים. והיינו נמי דפליגי בתמי' דלקמן בעב ארגמן ותכריך ארגמן. ובעב כסות ותכריך כסות לב"ע עמא מדרס. מה"מ נמי הוא דארגמן חשיב יותר מכסות. ומיירי נמי בחם בכסות וארגמן שחשב עליהן לשמיה ואמתני' דהכא קאי. והלכך בעב כסות ותכריך כסות כיון שאין משמיטין לדבר חשוב לב"ע מהני בהו מחשבה למדרס אבל בעב ארגמן דחשיב לא מהני בחשבה ורמו בחלה ותלקה. וב"ש סברי כל"א דל"ד לאלה ותלקה. **ב"ש** אומרים מדרס. **שמאי**

פי'

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ציונים

שמא מת. שם ה"ג: ן עב כסות. שם ה"ל: שמא מת. שם ה"ג:

תוספות חדשים

משנה ה [בהר"ב ד"ה] עור הכתן כו' לאומני פשתן כו'. פשתן תרגום כתנה: [בהר"ב הד"ה] עור הסורק כו' פשתן. וממב"ם פי' על שיבם דאיירי בעמר וז"ל עור הסרוק ישימו בו מוכרי עמר לעמר הסרוק. עור הסורק אשר יקשור אשר יעמיד על ארכובותיו ויסרוק עליו עכ"ל והוא יותר נכון וק"ל. (ממהורים"ם ז"ל):

ראשון לציון

פב"ן משנה ה [בדפנורה ד"ה] סקורטיא עור שלובשים העבדים בשעת מלאכתן. ועיין בפירוש הר"ב לעיל במשנה ד' פע"ז (ומש"ל פ"ח דאהלות) מ"ש בשם הרמב"ם:

אליהו רבא

עור הסרוק. שסורכין בו את הצמר הסרוק שלא יתלכלך: עור הסורק שלובשו הסורק את הצמר:

תוספות אנשי שם

שיכן לעכרן אף בשלא נקבו והלכך לגרוס זה לאומתי' הוא ולא מבטל שם כלי מיהא לענ"ד הכתבת מיהא בעשה בשביל הנקב פיון דאף בלא נקב פי' שם הלאוה. (ש"ג):

משנה אחרונה

לו ליביבה מאי קמ"ל. ואי אין מיוחדין אמאי עמאין. ואפשר דבאין מיוחדין אלא שא"א בעורות אלו שלא יעשו אלא שלא יבא עליהן בשעת המלאכה והוי כמיוחדין לכך וכן כל הבגדים המשויין לגבייה מתלין ג"כ בחדרים כדמוכח פ"ח מ"ו וכ"כ הרמב"ם שפ"ז מהל' משכב בהליה כל הכלים המשמשין ישיבה עם מלאכתן כגון הרדיד והחלוק והעלים אע"פ שלא נעשה מתחלה למשכב ה"ז מטמא בחדרים שהרי המשמש ישיבה עם מלאכתו ע"כ וכ"ל מדברי הרמב"ם בחבורו דפכ"ד מה"כ **שהעתיק משנתינו א** סיים בה שכל אלו מהמפכין ע הן וכבר ין

מלאכת שלמה

ה עור החמר. נרילא היא גירסת הערוך הר"ש ז"ל אבל הרמב"ם ז"ל גרים עור החמור ושור החמר ופי' עור החמור עור שנותנין ע"ג החמור ופעמים שוכבין עליו וגם שם בחבורו גורס שניהם ולזו הגירסא הסכים הרא"ש ז"ל וכן נראה ג"כ מה"ר שמשון ז"ל. ואני הדיוט ביותי בערוך ורליתי גם הוא גורס שתיהן עור החמור ושור החמר בערך עד האחרון וגם הרב בעלעל משכנזי ז"ל כן הגיה וגם ה"ר יהוסף ז"ל: עור העריסה. שמשימין על עריסה של קטן לכיל על הבגדים שלא יפסדו מפני השתן והרעי: עור הלב של קטן. פי' הרמב"ם ז"ל שתולין עורות על לבו של קטן שלא יתלכלכו בגדיו בריר: עור הסרוק. פי' הרמב"ם ז"ל שמוכרין בו אמר הסרוק: עור הסורק. לומנים הסורקים אמר לו פשתן: ר' אליעזר אומר מדרס וכו'. בעור הסרוק ושור הסורק פליגי ר' אליעזר ורבנן: ן בפי' ר"ע ז"ל. ואני שמעתי וכו' אמר המלקט הוא קרוב לפירוש הרמב"ם ז"ל וז"ל הרמב"ם המונה. עב כסות כמין כיס משור ישבה שמשתרין בו הבגדים ושמו מפורסם עיבה ע"כ ולפי פי' זה הגיה הרב בעלעל ז"ל עב בלירי ובלתי יו"ד וכן עב ארגמן. גם ה"ר יהוסף ז"ל נקד בלירי: תניא בתוספתא א"ר אלעזר ב"ר יוסי לא נחלקו ב"ש וב"ה על עב ארגמן ועל תכריך ארגמן שהן עמאים

עיבה: למשקולת עמק. פי' הר"ב לפי שהוא עשוי לקבלה. ומקבל שאר הטומאות ואינו מתטמא במדרס. הרמב"ם פכ"ד מה"כ: ן [*מחשבה. עיין מ"ם בס"פ דלעיל]: שיש חסרון מלאכה. ל' הר"ב שעדיין חסרה מעשה ואח"כ תתקיים המלאכה. וכן נשון הר"ם. והיה נראה של"ל תתקיים המחשבה: אלא העובדה. כתב הר"ב ואינה צריכה קיטוע. ועבוד נמי אינה צריכה כדפי' הר"ב במשנה ג

חפוי. מכסה. תרגום מכסה חופה: טהור. דהכי תניא יכול שאני מרבה חפויי כלים לטומאה. תלמוד לומר (ויקרא יא) אשר יפול מהם בהם. פרט לחפויי כלים: ולמשקלות טמא. והא דתנן לעיל ס"פ כל כלי עץ שמחלק. זה הכלל העשוי לחפוי מהור. חפוי דמשקלות שאני. לפי שהוא עשוי לקבלה. והמשקלות עצמה אינם כלי. והלכה כתנא קמא: ן שיש חסרון מלאכה. שעדיין חסרה מעשה ואחר כך תתקיים *)[המחשבה]: אלא העובדה. שאע"פ שחסרה מלאכה מחשבה מטמאתה. לפי שאין מקפידין על חסרון מלאכה שלה.

עור שעשאו חפוי לכלי טהור (עט). למשקלות (ע) טמא (עא). רבי יוסי מטהר (עב) משום אביו: ן כל מקום שאין חסרון מלאכה (עג) מחשבה מטמאתן (עד). וכל מקום שיש חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתן (עה). אלא העובדה (עו): ן עורות בעל הבית. מחשבה מטמאתן (עז). ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן (עח). של גנב מחשבה מטמאתן (עט). ושל מלאכת שלמה

ועובדה הוא עור המכסה את המרכב. ואינה צריכה קיטוע. דכיון דעשויה לכסוי אינו חוסם לקיטוע: ן של בעה"ב. דאינו עשוי למכרן ועושה מהן מטות וזולפקות ומבלאות. חשב עליהן לדבר שראויין לו בלא חסרון מלאכה. מקבלים טומאה מיד: ושל עבדן. דעשוי למכור אין המחשבה מטמאתן. דעביד דממליך ומוכרן. והלוקח יעשה מהן מנעלים. ועדיין לא נגמרה מלאכתן לך: של גנב מחשבה מטמאתן. דקנגהו

סמאים על מה נחלקו על עב כסות ועל תכריך כסות שבית שמאי מטמאין וכית הלל מטהרין: ן עוצבה. הוא עור המכסה את המרכב שהוא בגבון

*) נד"ו המלאכה

יכין

מאד על נקיותן. אינו יושב עליו רק בשעת הדחק מאד. וב"ל דמיירי שכרכו בו סביב[בפכ"ד מי"ב] דאל"כ הרי כל העשוי לחיפוי אמק"ט כללי[בלעיל ספע"ז] וה"ל הרי אמרינן בסיפא דהעשוי לחפוי כלים טהור: עמ) אמק"ט כלל: פ) לחפוי למשקלות שלא יסחקו ויגרע משקלן: פא) מק"ע מת מדים לכן ב"ק:פב) כ"ל טעמו משום דב"ק זה הוא רק לערך המשקולות שגם הוא אמק"ט מדאינו כלי דלא מקרי כלי תשמיש רק כשעשוי להניח עליו או בתוכו שום דבר או כשהוא עשוי כדי לעשות עמו שום מלאכה או פעולה ומה"ע גם קנה מחזיק מחשב כלי [כפי"ב מ"ב] מדעשוי להשתמש בגופו דהייט לתלות בו דבר הנשקל. אבל משקלות שהוא רק כדי לשקול כנגדו שום דבר שיכול לעשות כזה עם חתיכת עץ וחבן בעלמא. אם הוא כמשקל הראוי. להכי אפי' בכלל פשוטי כלים אינו ואמק"ט כלל. וכיון דהמשקולת גופה אמק"ט. אין יהיה העור שהוא עטוף לו חמור מהעיקר [זבחים ס"ג מ"] (יד) : פג) שאין חסר בו מעשה כדי שיהיה ראוי להשתמש שיחזורו לו. וכגון עור שיחדו לעטיה. וכדומה: פד) דכל הכלים יורדים לטומאה במחשבה [בפכ"ה מי' י"ז] ואף שחסר עדיין קצת מלאכה לקשרו וכדומה [בלעיל ספי"ב] רק הכא בפשוטי כלי עור מיירי: פה) דהא דאמרינן לעיל [בפ"ה מ"ז] דכל הכלים יורדין לטומאה במחשבה היינו באין שם חסרון מלאכה: פו) הוא עור שהוא מכסה המרכבה. דבה אף שחסר בה מעשה רבה עד שיהיה ראוי לכך. דהיינו שלא עובדה וקצתה עדיין. אפ"ה אינו מקפיד מלהשתמש בו גם מבלעדי כך. וא"ת הרי העולבה הו"ל תשמיש מרכבה. והו"ל תשמישי כלים בשעת מלאכתן. והוא פשוטי כלי עור שאמק"ט [בפע"ז מ"ז]. י"ל התם היינו במשמש להכלי שמשמש לאדם אבל הכא העולבה גופה משמש להאדם כדי ליתב עליו או תחת העור הפרוס. כה"ג לא מקרי משמש משמשי אדם. דהרי י"ל אי אפשר המרכב משמש להעולבה אלא שניהן משמשין להאדם: פז) דכשחישב עליהן לדבר שראוי לו בלי חסרון מלאכה מק"ט מיד: פח) דאף שחישב עליהן לשטיחה וכדומה שא"ל עוד מלאכה לתשמיש זה אפ"ה אמק"ט. מדרגיל להמליך למכרן לנעליים. וא"כ חסר כאן מעשה ואמק"ט משא"כ בעה"ב אינו רגיל למכור כלי תשמישו [בח"מ מי' ג' מי"ח]: פט) דכשלו המי. דסתם נגבה יאום בעליס הוא. דלא ידע ממי יתבענה ואע"ג דכל יאום כדי לא קנה עכ"פ משום שע"י מחשבתו זו איכא נמי שיעוי

תפארת ישראל

להך תנא דמתני' מיירי בעוד נפוח. אם הוא צרור לשולם אמק"ט. מדאין לו ב"ק וכדאמרן. אבל צרור שעה דהיינו שמורה השעות. והיינו כמ"ש הערוך (בערך לר הרלאון) שים חמת כדעות פסל. ונותנין בידו כ"ל אבנים. ונותנין תחת הפסל פסל נחושת. וע"י מאשיערי שבתוך הפסל. כל שעה ושעה מכ"ד שעות היום. נפתח העור שזה. והוא זורק אבן מ' לתוך הפסל שתחתיו. וקולו נשמע בכל העיר: (יד) כך הוכרחתי לפרש ע"ד הר"ם והר"ב דהכא מיירי בים להעור ב"ק. אבנם ק"ל דמ"ש ב"ק של משקלות לב"ק של מרגליות (לעיל מ"ב) הרי גם מרגליות אמק"ע אפי' בחרוזים

בועז

מאד על נקיותן. אינו יושב עליו רק בשעת הדחק מאד. וב"ל דמיירי שכרכו בו סביב[בפכ"ד מי"ב] דאל"כ הרי כל העשוי לחיפוי אמק"ט כללי[בלעיל ספע"ז] וה"ל הרי אמרינן בסיפא דהעשוי לחפוי כלים טהור: עמ) אמק"ט כלל: פ) לחפוי למשקלות שלא יסחקו ויגרע משקלן: פא) מק"ע מת מדים לכן ב"ק:פב) כ"ל טעמו משום דב"ק זה הוא רק לערך המשקולות שגם הוא אמק"ט מדאינו כלי דלא מקרי כלי תשמיש רק כשעשוי להניח עליו או בתוכו שום דבר או כשהוא עשוי כדי לעשות עמו שום מלאכה או פעולה ומה"ע גם קנה מחזיק מחשב כלי [כפי"ב מ"ב] מדעשוי להשתמש בגופו דהייט לתלות בו דבר הנשקל. אבל משקלות שהוא רק כדי לשקול כנגדו שום דבר שיכול לעשות כזה עם חתיכת עץ וחבן בעלמא. אם הוא כמשקל הראוי. להכי אפי' בכלל פשוטי כלים אינו ואמק"ט כלל. וכיון דהמשקולת גופה אמק"ט. אין יהיה העור שהוא עטוף לו חמור מהעיקר [זבחים ס"ג מ"] (יד) : פג) שאין חסר בו מעשה כדי שיהיה ראוי להשתמש שיחזורו לו. וכגון עור שיחדו לעטיה. וכדומה: פד) דכל הכלים יורדים לטומאה במחשבה [בפכ"ה מי' י"ז] ואף שחסר עדיין קצת מלאכה לקשרו וכדומה [בלעיל ספי"ב] רק הכא בפשוטי כלי עור מיירי: פה) דהא דאמרינן לעיל [בפ"ה מ"ז] דכל הכלים יורדין לטומאה במחשבה היינו באין שם חסרון מלאכה: פו) הוא עור שהוא מכסה המרכבה. דבה אף שחסר בה מעשה רבה עד שיהיה ראוי לכך. דהיינו שלא עובדה וקצתה עדיין. אפ"ה אינו מקפיד מלהשתמש בו גם מבלעדי כך. וא"ת הרי העולבה הו"ל תשמיש מרכבה. והו"ל תשמישי כלים בשעת מלאכתן. והוא פשוטי כלי עור שאמק"ט [בפע"ז מ"ז]. י"ל התם היינו במשמש להכלי שמשמש לאדם אבל הכא העולבה גופה משמש להאדם כדי ליתב עליו או תחת העור הפרוס. כה"ג לא מקרי משמש משמשי אדם. דהרי י"ל אי אפשר המרכב משמש להעולבה אלא שניהן משמשין להאדם: פז) דכשחישב עליהן לדבר שראוי לו בלי חסרון מלאכה מק"ט מיד: פח) דאף שחישב עליהן לשטיחה וכדומה שא"ל עוד מלאכה לתשמיש זה אפ"ה אמק"ט. מדרגיל להמליך למכרן לנעליים. וא"כ חסר כאן מעשה ואמק"ט משא"כ בעה"ב אינו רגיל למכור כלי תשמישו [בח"מ מי' ג' מי"ח]: פט) דכשלו המי. דסתם נגבה יאום בעליס הוא. דלא ידע ממי יתבענה ואע"ג דכל יאום כדי לא קנה עכ"פ משום שע"י מחשבתו זו איכא נמי שיעוי

לקבלה אלא לחפוי וג"ב במאי קמיפלגי. והרמ"ם כתב דעור מחפה כל המשקולת ובעל העור אגב המחבת פ"כ וגם זה אינו מובן לפע"ד ובאמת לולי דברי רבותינו יש לפרש בפשיטות דחיפוי כלים שאינו משמש אלא בכיסוי ואינו למלאכה מיעשה קרא דכתיב וכל אשר יעשה מלאכה בהם במ"ם הכ"ב. ועור המשקולת דרך לעשותו שהשער גם הוא מן המשקל והמשקל מכוון ע"י הסור עם המחבת כמ"ש הר"ם לעיל מ"ב ומצא שהעור ג"כ עושה המלאכה ואינו בכלל חיפוי כלים. ול"ד דמעשר אפשר דס"ל שכל חפוי טהור ומעשר גם הכלי בשעת הרמב"ם שבתנו בפי"א ובזמת הכתוב הוא ואין הילוק אפילו גם החפוי עושה המלאכה ובפי"א הארכנו דעיקר הסברת ס"ק: ן ובל מקום שיש חסרון מלאכה מטמאתן: קשה הך חסרון מלאכה מאי הוא אי דלא חזי להשתמש בה עד שיעשה המלאכה היכי קאמר מון מן הטובלת הא עובדת חיא לתשמישה בלא קיטוע שהקיטוע אינו אלא ליפותה כדפי' רש"י במרובה דף ס"ו ובפ' דם חטאת דף נ"ה. ואי חסרון מלאכה אפילו ליפותה חשיב ליה חסרון מלאכה וס"ל דכלי עור אין דינם בזה ככלי עץ דמאוסר יפוי מתאין דהיינו גולמי ובכלי עור עסוקין וכדפי' לעיל מ"ד. אבתי לא א"ש הא דקאמר אלא העובדת כיון דעשאתה דעובדת הוא אתאין מקפידין על הקיטוע ובכה"ג אפילו אותן שגולמיהן עסוקין אם אינו מקפיד על היפוי מתאין כדתנן דפפ"ז גמר אלא לשוף מתאין. וא"ל דנקט עובדת דפסיקתא ליה שהוכן אין מקפידין ואין ה"ל אם אינו מקפיד בכל הכלים נמי מתאין ואיינו נמר אלא לשוף. וה"ה איפכא בעובדת אם יש לך אדם במקפיד לקצעה עהורה עד שיקצע כדאיתא בתוספתא ובגמ' פרק דם חטאת. והיינו דבשאר כלים תני גמר אלא לשוף מתאין. ובני עובדת הני אם חשב לקצעה עהורה דבשאר כלים רובא קפדי וקתנ"ל אאם אדם אחד גמר אלא לשוף מתאין ובעובדת שהוכן אין מקפידין אמר אם אדם אחד חשב לקצעה עהורה. ודע דבפרק דם חטאת מייתי לשון תוספתא ר"ם בן מנסיא אומר עובדת שחשב עלי' לקצעה עהורה עד שיקצע ובתוספתא שבידינו איתא ר"ם בן מנסיא אומר עובדת שהוא מתיר לקצעה ולשון זבנה מסורה. ונראה דהיא היא שמתיר לקצעה היינו שחשב עליה ופשוט הוא. ולא ידעתי למה כתב הגאון מווילנא ז"ל בפירושו לתוספתא דל"ם בן מנסיא פליג אתנאי דקתני אלא העובדת: אלא העובדת. מ"ם אור"ע דאפילו מיעוד אינה צריכה כדפי' הר"ב כפי"ח דזבחים שכ"ל ואינו יודע מנ"ל הא והר"ב לא כתב שם אלא משהופשט ראוי לקבל טומאה ובמתלוקת שנוי דלרש"י ור"ת ובמרב"ם עוסק שאין עבודין לא מקבלי טומאה אלא שראוי לקבל טומאה אחר שנתעבד וכ"כ הרמב"ם פ"ח מהל' מעה"ק והתוס' אם חשב להשתמש בה בלא עבוד נמי מקבלי טומאה ובכל זה אין מיליק בין שאר עובדות לעובדת. ודע דהך מתני' דחסרון מלאכה נראה דשייך בכל הטומאות. והרמב"ם בהבנו אסברה לה במדרש וכ"ל מדברי המפרשים ולא ידעתי מעשה לחלק: ן ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן. פי' הר"ב שעשאו למוכרן והלוקח יעשה מהן מנעלים ולא נגמרה מלאכתן לך וכ"כ הר"ם והרא"ש וכש"ר בפרק מרובה וג"ע היכי מקילינן בספק לחומרא ומאמר גם הלוקח ישתמש בהן משמש הראשון. ועוד הניח בהוספתא אומן העושה זנין לדלת וזנין לבהמה אם רובן לבהמה מקבלין טומאה עד שיפרש אלו לדלת ואם רובן לדלת אין מקבלין טומאה עד שיפרש וכו'. ואם אינה אפילו רובן לבהמה עהורין שהרי אומן עשוי למכור ואמר יעשה הלוקח לדלת. ולולי דברי רבותינו ז"ל אפשר לפרש שאין דרך אומן להשתמש בכלים שעשה לתובלן אלא לפונתן והלכך מחשבה שלו לא תהי דומה מימלך אלא להשתמש בהן וכ"כ מל' הרמב"ם בחבורו שסיים בשל עבדן אין מחשבה עד שיעשה בהם מעשה ויכינם למדרש ע"כ ואי אמרת שהלוקח יעשה מהן מנעלים אפילו מעשה לא מהני אלא כדפי' דבמחשבה עביד דמימלך ובמעשה מו לא מימלך. והכ"ת שכתב על דברי הרמב"ם מעשה שהלוקח יעשה מהן מנעלים אינו מתוור לפ"ד: של גנב מחשבה מטמאתן. הר"ב לא כתב שום מעשה כאן למה אין מחשבה מטמאתן לפני יאום וגם הרא"ש לא כתב כאן כלום. ומשמע דמהכי הכא אמעמא דישאל כי היכי דגבי עבדן אין מחשבה מטמאתן שעתיד למוכרן והלוקח יעשה בהן מנעלים ה"כ הכא דלפני יאום שעתיד לגאת מתחת יהו דאתו בעלים ונקני לה ויעשה מהן מנעלים לא מאני מחשבתו. וכבר כתבנו לעיל דעשה זה אינו נכון והכא קשיא עפי דלפני יאום נמי הא לא בריר לן דאתו

בעלים

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דקנגהו ביאום דקסבר סתם גזיבה יאום בעלים הוא דלא ידעי ממאן לתבעו: ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן. ואע"פ שחשב עליהן לדבר שאין בו חסרון מלאכה. דסתם גזילה אין בו יאוש בעלים. דכיון דידע מאן גזליה אזיל ותבע ליה בדינא: חלוף הדברים. סתם גזלה איכא יאוש. דלעיניה שקל מיניה. ומיחזא חזא דאיכא אלמא הוא ומיאש. אבל סתם גזיבה סבר משכחת ליה לגנב ותבעינא ליה לדינא ולא מיאש. והלכה כת"ק: ט עור שהוא טמא מדרס. כגון שטיח. וכיולא בו: אף

פי"א דזבחים: ח ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן: פי' הר"ב דסתם גזילה אין בו יאוש בעלים. בגזלן דעובד כוכבים [מייר'] כדפי' הר"ב במ"ב פרק בתרא דב"ק: ט האומל. שם ברזל אשר [יחתכו] בו את העורות. הרמב"ם: פחות מחמשה טפחים. כדתנן בפרק שאחר זה [משנה ב]

ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן צ). רש"א שטיעור העור לטומאה ה' טפחים. חלוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן צא). ולזה אמרו חכמים שלא[ילא] מטומאתו.

ושל גנב אין מחשבה מטמאתן צב). מפני שלא נתיאשו הבעלים: ט עור שהוא טמא מדרס צג) וחשב עליו לרצועות ולסנדלין צד) כיון שנתן בו את האומל צה) טהור צו) *דברי ר' יהודה. וחכ"א עד שימעטנו פחות מה' טפחים צז)

ר"א

מלאכת שלמה

ח רש"א כו'. בפ' הגזל בתרא מסיק דרבי ס"ל גנב כגזלן דר"ש דקני ביאום ולא כגזלן דרבנן דלא קני. ועיין בספר קרבן אהרן פרשה ב' דפרשת זבחים: ט כיון שנתן בו את האומל טהור. כך הגיה הרב בלגאל ז"ל טהר בלתי וי"ו: עד שימעטנו פחות מחמשה טפחים.

ופי'

יכין

שם. דמתחלה היה נקרא עור סתם והשתא עולבא. לפיכך מדאיכא תרתי שיטי שם בהדי יאום מהני שיקנה לו [ב"ק סו ב' ותוס' שם]: צ) דמדידע מי גזלו. מלי תבע לו בדינא ואיטו מיאש. ומיירי בגזלן עובד כוכבים דערכאות מפקי באומדנא. להכי לא מיאש גנזל. ולפיכך מדאיטו של גזלן. לא מהני מחשבתו שיחשב עי"ז כלי לק"ט. אבל בגזלן ישראל דב"ד ישראל לא היה מוציא ממון בלי עדים. מסתמא הגזלן כשמר בעלמו שלא לגזלו קמי סהדי. ויאושי מיאש גנזל מיניה מדקשה עליו להביא עדים שגזלו: צא) דמדאיתם אלמא הוא. סומך על תקיפתו. ומיאש גנזל מדלא מלי מפיק מיניה: צב) מדבידו לחקור אחר הגנב שגנבו: צג) ר"ל עור שראוי לק"ט מדרס מדעשוי לשטיח וכדומה. או שטמאת העור באמת במדרס: צד) שאח"כ חישב עליו לעשות ממנו רצועות או סנדלין: צה) שחשב האומל בהעור לחתכו לרצועות: צו) ר"ל נטהר או מטומאה דמעיקרא וגם אמק"ט להבא עדיין. ואע"ג דגם לרצועות מק"ט עכ"פ משאר טומאות [כפכ"ד סי' נ"ט] הייטו כשבבר הם רצועות. אבל הכא הרי לא חתך עדיין הרצועות מהעור ואכתי חסר מעשה אומן לכך: צז) ס"ל דלא נתבטל ממנו טומאה דמעיקרא עד שיעשה בו מעשה רבה עד שלא יהיה ראוי עוד למלאכה דמעיקרא. ולפיכך הכא דוקא כשמיעטו לפחות מן ה"ט לא חזי למדרס שטיח. דכך הוא שיעור עור בין לק"ט מדרס או שאר טומאות [כפכ"ז מ"ב]. ואע"ג דהכא דחתכו בכונה. אז גם בפחות מה' טפחים דמעיקרא נתבטל ממנו. ואת"ל דגב"פ הרי רצועות ומנעלים מק"ט [נגעים פי"א]. וא"כ הול"ל שיהיה עמא מגע מדרס. כסדין שעשאו ווילון [כפכ"ז מ"ב] וכפה

ישראל

בחרוזים על מתכות (כפי"ח מ"ח) ואפ"ה העור שגרורהו בו כשיש לו ב"ק מק"ט. ולא אמרינן שלא יהא הטבל תאור מהשיקר. ואי"ל דשאני התם מדמוליא המרגליות לפעמים מהצורר לפיכך שפיר מחשב ב"ק ואינו בטל כלל להמרגליות משא"כ הכא מדצורר בו המשקולת לעולם בהעור. והו"ל ב"ק הבשרו למלאות לעולם ל"ש ב"ק. ואפי' תימא דמחשב ב"ק (ערמל"מ פ"ב ה"ג מכלים) עכ"פ הכא מדצורר בו המשקולת לעולם מחשב שפיר כעבל למשקולת ואמק"ט. ליתא. דא"כ מ"מ דת"ק דמשמע. ותו דהרי בפירוש תניא לעיל (פי"ב מ"ח) דמשקולת מק"ט. ודוחק לומר דהתם במשקולת של מתכת. והכא במשקולת אבן. אולם ל"מ היה ל"ל דהכא מיירי שאין להעור ב"ק. ואפ"ה חשיב ליה תנא קמא כיש לו ב"ק מדבבל שעה חוזר וכורך המשקולת בתוכו אחר שעשקל בו ומתקיים ב"ק שלו. והו"ל כלרור מרגלית לעיל (מ"ב). ולר' יוסי לא דמי דבמרגלית נשאר בהעור זמן מרובה. להכי מחשב שפיר ב"ק. משא"כ משקולת מוציאו כל שעה שעוקל להכי לא מחשב ב"ק. ומהרא"ש נמי משמע שאין להעור ב"ק. אבל דלהכי חפוי של משקולת עמא. מדמניחין העור תמיד על המשקולת. והעור בטל לגבי מתכות עכל"ר. ור"ל דס"ל להרא"ש דמשקולות הו"ל פשוטי כלי מתכות. ועור הפשוט שכורכין בו המשקולות הס"ל כעין המחובר למתכות דמק"ט (כפי"ג מ"ו). ור' יוסי ס"ל דדוקא התם בטל עין לגבי מתכות מדמחובר בו משא"כ הכא דרק כרוך הוא בו. אמק"ט ופטור:

אחרונה

דחשב עליהן אדם שאינו שלו לא מסני וכבר כתב משנה למלך שהדבר ל"ש: ושל גזלן אין מחשבה מטמאתן. וכתב תוי"ט בגזלן עובד כוכבים מיירי כהך דפ' בתרא דב"ק. ועי' בש"ך מ"מ שהאריך לחלוק ע"ז דפי' שם"מ דהכא אין חילוק בין ישראל לעובד כוכבים. וגם הרמב"ם בחבורו כתב סתם ולא חילק: ט עור שהוא טמא מדרס ומחשב עליו לרצועות. דוקא שהיה טמא מדרס אין עולה מטומאתו אלא בשיעור מעשה למר כדלאית ליה ולמר כדלאית ליה אבל אם מתחלתו יחשבו לעשות ממנו לרצועות לא נטי שיעור מעשה כיון דאכתי לא נתחתך ליה טומאתה כמ"ש הכ"ב פכ"ד מי"ב וכ"מ בכמה דוכתי כדפי' שפכ"ה: בשנתן בו את האומל טהור. נראה טעם פלוגתייהו בשיקר הטעם דבשני שיעור מעשה להעלותו מידי טומאתה דכ"ש סבר כל שלא שיעורו במעשה עביד דמימלך ומניחו למלאכתו הראשונה אבל מדשעיד מכשה מו לא מימלך כדפי' במתני' דלעיל הלכך משנתן בו האומל מו לא מימלך. וחכמים סברי שעמא דשיעור מעשה דחשיב כלי אחר הלכך בפי שיעורנו. ומ"ש שפכ"ה מזה: דברי ר' יהודה. ואיכא למידק דנפ' במה בהמה דף כ"ג גבי מבעבע אדם שדרכו ליתן לבהמה

ח"ר

לשוייה אגרזין דאל"כ לא מועיל דהוי שיעור השם גרוע דהדר לבריתה ע"ש. ולפ"ז ק' עפי דמאי כ' דקנגהו דהא עיקר הקנין לאו ביאום אלא בשיעור השם. ונראה לו' לפי מה שראיתי לבראש"ש ז"ל דכ' שם בתרוגים בפסקיו ח"ל וקיי"ל כרבה וקני יאום לחומרא בעורות של גנב ואם קדם הטשה בגזלה אחר יאום לריכה עוד לבה"פ קני מדרבנן אבל מדאורייתא קיי"ל ביאום ל"ק וכו' ומעתה נמלאו דברי רבותינו המפרשים עולים יפה ומסכימים לדברי הראש"ש דלהומרא הלבה כרבה ומתני' דהכא לא הוי שיעור השם דבכה"ג לא מועיל שיעור דיאום כדי קנה לחומרא והייטו שבתנו דקנגהו ביאום והייטו נמי עעמי' דהרמב"ם בחבורו פ"ה מה' לישות פקנאו אם בגניבה אם נודע שקנאו ביאום ה"ז מקודשת ע"כ. והה"מ כ' שם דעעמא משום דאיכא נמי שיעור רשות בבהמה בידה וכיון דקנאתו היא לף הוא קונה אומה ע"כ. ולפמ"ד ק' ע"ז דבוף סוף איהי אימת קניא לכי מעל לידה שהיא שעתה לאו בר קדושי שהיא כיון דבבר יצא מידו ועם כי יש לייחב זה מ"מ נלעיד דא"ל הוה שהיא מינה הרמב"ם ז"ל ולא הוה אמר בתם אם נודע דקנאו בייאום דמבשע ביאום לחוד ומשמע ממי שהוא קנאו קודם שחבא לידה אלא מוכח דלעתה בהכרא"ש דלחומרא קני ייאום לחוד ולכך אין מקודשת וזו גופא דעת רבינו ירוחם שהביא הב"י בא"ח סי' כ"ח שאם קדשה בגנבה אחר יאום מקודשת מדלא' מבשע שיעור רשות ובבר הבנים בזה הת"מ שם ונדחק בזה ע"ש ולע"ד ברור כדאמרן. (ס"ל): בתו"ח ד"ה במש נה ושל גזלן כו' במדרס שאינו שלו כו'. דבדי שבגנבה הם דאם אמנם הבר"מ פסק כן בחבורו אבל מה שעין דינו של הרמב"ם בזה למבשעינו דמבשעינו קאמרה דאין מחבבת בגזלן מעמאתן ואם גם אם יהיה הבעלים עלמן ב"ז העור אין מחבבת מדרס כיון דהבעלים לא חבבוהו למדרס והך דינא דאינו אמנא מדרס בדבר שאינו שלו הוא גזה"כ גם אם הבבוהו בעלים למדרס ובתוס' ב"ק שם פליגי ע"ז ומפרשים דמשכבו ולא בגזל אחיה על שאין מחבבת בגזלן מעמאתן וע' ס"מ בשם הראב"ד מפ' בהתוס' וא"כ ע"ש מה זו שהיקה שבתא הראב"ד להרא"מ בחבורו בהא דפוסק דאין אדם מעמא מדרס שא"ש ונ"ע. (טפ"ש): תי"ש ד"ה ושל גזלן כו' דעובד כוכבים כו'. ולפי דברי הש"ך ת"מ סי' שס"ח הא ליתא דההיא מתני' מיירי בגנב דליבעיים הייטו גנב וכגנב הוא דמגלק' כו'

ישראל

תוספות יום טוב

רש"א. קידושין נב: שלא נתייאשו. פוס"מ פי' בגב וכו' אבל וכו' אפ"ה: ט עור. מוליו קבנ: קבל. מיי' שם פ"ח:

חילופי גרסאות

מפני בנ"ק שם לפי ב שהוא בחולין שם נ"ג שהוא. וחשב שם חישב. ולסנדלין שם וסנדלים. את שם נ"ג. פחות שם נ"ג.

תוספות חדשים

משנה ח [בפשנה] ושל גזלן כו'. דאין אדם מטמא כמדרס שאינו שלו דכתיב והטוגע במשכבו חוקא מטכב שלו ב"ק דף ס"ו ע"ב:

תוספות רע"ק

משנה ט [אות נא] דברי רבי יהודה) בשניני שלמה פ"ה דשבת ד' נ"ב הקשה דהא ר"י סבר שם דמעשה להקן לאו מעשה הוא. וה"נ שהמעשה לצורך תיקון רצועות וסנדלים הוי מעשה לתקן ותירץ דדוקא אם כבר נמצא בזה ס"ל לר"י דבעינן מעשה לקלקל אבל לשמא מכאן ולהבא מודה ר"י. והא דקתני עור שהוא טמא מדרס היינו שראוי ושמא מדרס כמ"ש הר"ש והרע"ב לעיל פ"ב מ"ו עיי"ש:

תוס' אנשי שם

ח בר"ב ד"ה של גנב כו' ביאום כו' כן פי' הר"מ והר"ש וכ"כ ג"כ הר"מ בחבורו פכ"ד ה"ז ומשמע בהדיא מדבריהם דביאום לחודי' הוא דקני וקבה מובא דבפרק מרובה דס"ו פליגי רבה ור"י מי יאום כדי קונה דרבה ס"ל דקנה ומיהו מבפקא ליה מי דאוריי' מי דרבנן ור"י ס"ל דל"ק כלל ופריך לר"י ממתני' דסבא דמשמע דקנה ביאום כו' עד דיתיב ר"ש בריבא ופרקה שיעור השם כשיעור מעשה דמי דמשיקרא קרו ליה מבכה והשתא אגרזין ע"כ וכיון דקי"ל הלכה כר"י ביאום כדי לא קנה כמ"ש הר"מ בפ"ב מה' גזלה וכ"כ הטור בסי' שנ"ג א"ה היכי מפרשי הכא דקנגהו ביאום והלא יאום כדי לא קנה והול"ל דקנגהו ביאום ושיעור השם ועי"ש בתוס' ד"ה הא לא"ה כו' שכ' דלר"י הא דלריך יאום בעורות לאו משום קנין דקנין הוי מכוח שיעור השם לחודי' ויאום אינו אלא כדי שיועיל מחבבתו

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הכסת בנפל"י חכסרות .

תוספות אנשי שם יכולין לעשוד כוכבים אבל בזגלן אפי' ישראל סתמא לא הוי יולד וכסתא אינ דסתמא דמתני' בזגלן ישראל איירי לענין טומאה וכ"כ הרמב"ם בפירוש נה"כ פכ"ד ע"ם . (ח"ג) :

ט אף העושה מטפחת כו' . ע' כר"ב וז"ל הרא"ש אף העושה מטפחת מן העור כלו' אע"פ שהעושה מטפחת מן העור טמאה מדרס מדרס הכסת מן העור טמאה מדרס מיד שסתיר תפירות הכסת כדי לעשות מן העור מטפחת טהורה מטומאת מדרס כדין כלים בנשבחו כו' והייגו כר"י שאמר כיון שנתן בו אומל טהור עכ"ל ול' הר"מ בפיה"מ צריך קלת תיקון ע"ם . (לה"מ) :

משנה אחרונה

א"ר יהודה אמרו זו שיטו מעשה אלא אמרו שיטו מעשה אינו לקלקל וכאן מתקן הוא לאותו בהמה. וא"כ הא אמרי הכא מתקן הוא לרצועות הא מתקן הוא לרצועות וסגלין . וי"ל דלקלקל דא"כ יהודה הייגו שמקלקלו בענין אלא יוכל עוד לתקנו למלאכתו הראשונה כגון שבעת אדם שבנו וזכר חיים לים אלא נשאר בו עוד שיעור עצעת וכה"ג וכ"י לעמיה דשיטי מעשה הוא מעמאת דהו לא מימלך כדפי' לעיל והלכך הכא מעמתבו לרצועות הו לא חזי למדכם והייגו קלקול לענין מלאכתו הראשונה וס"ל דמשמען האיזמל הו לא מימלך והוי כגמחך לגמרי וה"ל קלקול . **וצריך** לדקדק אי תחבו אלא לרצועות אלא לקלקלו לגמרי להשליכו למיבוד אי א"ל יהודה נמי בהא משמען אם האיזמל עמור . או דלמא בסא מודה ר"י דולמי מימלך עד שיתקנו: **ראב"צ** אומר אף העושה מעפחת . ולא אתפרש מאי אף ומה ענין זה לפלוגתא דלעיל. והרא"ש כתב דלקיומי לר' יהודה אתי שהעושה מעפחת מן הכסת עדיה מיד כשהיר התפירות ע"כ . ודמוק הוא דהתיר תפירות לא הזכיר כלל ואדרבה העושה מעפחת משמע שעשאה טולה . ולעל"ד דלקיומ לחכמים אתי דלר"י בסת שעשאה מעפחת עתה כדפי' לעיל דמעשה לקלקל בני ולרצועות וקמלין הוי קלקול לגבי מדרס עא"ה לו עוד להשתמש למדרס אבל בסת שעשאו מעפחת הוי מעשה להקן ולא מיעסר לר"י אבל לחכמים עדיה מ"מ שיטו מעשה הוי :

עד שיסאר ממנה פחות מחמשה טפחים . הרמב"ם : ומן הכסת טהורה . כתב הר"ב ומיהו מקבלות טומאה מכאן ולהבא . כדתנן לעיל בפכ"ד [משנה יד] של ידים טומאה מדרס . דלא מסתבר לחוקמא מתני' במטפחת של ספרים ושל תכריך בני לוי . דא"כ אפילו דשאר עור נמי טהור . הר"ם :

ראבר ר"צ אומר אף העושה מטפחת צח) **מן העור טמאה . ומן הכסת** צט) **טהורה** ק) :

מלאכת שלמה

שעה שם עור עליו הלכך עד שיבטלו מכשיעור ע"כ וברמב"ם שם לשונו עד שימעטו פחות פחות מה' טפחים : ר' אלעזר ב"ר צדוק אומר אף העושה מטפחת וכו' ומן הכסתות טהורה . והייגו כר' יהודה דאמר כיון שנתן בו את האומל טהורה :

יכין תפארת ישראל יכין

וכפה שנתנו על הספר [פכ"ח מ"ה] . י"ל התם כבר עשאו ווילון וכבר נתנו על הספר משא"כ הכא רק נתן בו האיזמל אבל עדיין לא הכינו לרצועות לפיכך טומאה דאמורה מתבטלה . ולכלל קבלת טומאה שייה לא בא : [ובהא יתורץ נמי מה דק' מהכא דקאמר ר' יהודה דע"י תחיבת הסכין בהשמיש נתבטל ממנו טומאה דמעיקרא והכי נשבח [דגב"ב] קאמר ר"י בפירוש דלק בעשה בו מעשה לקלקל מבטל טומאתו . ולא בעשה מעשה להקן כגון עבשת אדם שהקיש עליו כדי לתקנו לבהמה מעשה תיקון כזה לא מבטל טומאתו . והכי ה"ל נתינת האיזמל בהשמיש . הוא כדי לתקנו לרצועות . ואיך יבטל טומאתו . ולפי דבריהו הל"ל י"ל דהא דמעשה תיקון לא מהני לבטל טומאה שבכלי . דייגו בשבבר מקנו לתשמיש הסני . ולהכי בלמת קדין שבבאו ווילון ס"ל לר"י דבשאר בטומאתו מדכם כמעיקרא . אבל הכא אלא אמר מדיין הבור לרצועות . רק תחב בו האיזמל לאחבו הכי המחשבא שם מעשה זו ביטל מהשמיש טומאה דמעיקרא . אבל עדיין לא היה בשעבה זה כפי הדאוי להשמיש דלהבא . להכי לר"י נשתלק ממנו טומאה לגמרי . **ובמגינת שלמה** תירץ דדוקא לרצועות טומאה דמעיקרא מהכלי קאמר ר"י התם דלא נשאר רק בשביל שהיה מעשה לקלקל אבל הכא הא דר"ה מעשה הייגו רק אלא יק"ע לבהא ובכה"ג אפי' בעשה מעשה לתיקון אמק"ע טוד] : צח) נ"ל דהאי אף דקאמר רא"ל . ה"ק לת"ק . דמדקאמרת דכשלא נפחת מה"ע עדיין נשאר בטומאתו משמע דוקא בכה"ג שלא מתבטל עדיין מהעור תורת שטיח שהיה עליו מעיקרא וגם עדיין לא נגמר הכלי החדש שרוצה לעשות ממנו לפיכך עדיין נשאר בטומאתו שבתחלה . הא בשטיח שכבר עשאו מטפחת . שכבר נגמר הכלי החדש שרוצה לעשות ממנו . בלמת נתבטל מהכלי טומאה שהיה שבו ואהא קאמר רא"ל מלת אף . ור"ל אף שכבר עשה מהשטיח מטפחת והוא מעלית מרובע לקנח בו ידיו אף שכבר נגמר המטפחת . אפ"ה עדיין נשאר טומאה דמעיקרא עליו דאע"ג דהשתא ודאי כלי החדש הוא עכ"פ מדמטפחת דומה בחמורתו לשטיח . אין כאן התחדשות בחמורת הכלי והו"ל רק ככלי גדול שעשאו קטן : צט) ר"ל אבל אם עשה מעפחת מעור כסת . והוא כעין כיס מלא מוכן והוליא המוכן וחלק הכיס לשנים ועשאו מעפחת : ק) דהרי נשתנה צורתו דמעיקרא [ועי' פכ"ח מ"ה] . מיהו פשוט דמק"ע להבא . [לעיל פכ"ד מי"ד] :

הלכתא גבירתא כללא דפרק כו

פכ"ו משנה א כל כלי עור שיש בו ב"ק ע"י רצועות שעוברות בו בעניבות שבשפתו סביב . שבשיטתה ברצועות יסגר העור בפיו ויהיה לו ב"ק . והוציא הרצועות מהלולאות . אבל עדיין השאיר הרצועות תפורות בהכיס . **משנה ב** אבל בנתנתקו הרצועות מעור הכיס . או רק אם נשאר הב"ק מק"ם . אבל בנתפשט העור אחר ניתק הרצועות . נטהר אם אין בעור שיעור ה' על ה' טפחים . וביש מטלית בתחתיתו . אז גם כשנתפשט העור נשאר ב"ק קצת ומק"ם . **כיס** בתוך כיס ונטמא א' מהן במשקין הבירו טהור . להיכירא דטומאת משקין לכלי מד"ם . **אם** צרר בעור דבר שישאר שם לומן מרובה דאז אף אחר שיוציאו ישאר בהעור ב"ק . הר"ז נחשב כב"ק ממש ומק"ם . אבל בצרר שם מעות . כיון דצריך למעות כל שעה . דלהוצאה ניתנו . לפיכך אף שנשתהה שם המעות זמן מרובה ונעשה עי"ז ב"ק הו"ל כב"ק שלא נעשה לקבלה ואמק"ם (פמ"ו מ"ה) :

משנה ג עור פשוט כמדת כף יד ללקם בו קוצים לא מחשב צורת כלי לק"ם . **אזור** שיש בו ב"ק קטן . וכ"כ עור שלובש הקטע על ברכיו שיש לו ג"כ ב"ק להכניס בו ברכיו . אף שא"צ כ"כ לב"ק שבזה ושבזה . אפ"ה מק"ם . **כל** פשוטי כלי עור שיש בהן צורת כלי מק"ם . ובאין בו צורת כלי . אם חתכו בכוונה צריך שיהא בו מע"ם למדרס . ולשאר קב"ם מני בכ"ש . ואם לא חתכו בכוונה דוקא ביש בו ה' על ה' טפחים מק"ם . **בית** אצבעות שפתוחין בראשן . נמצא שאין בהן ב"ק . לא מחשבו בגר . מדעשויין רק להציל האצבעות מלכלוך אבל ביש בהן ב"ק להכניס בהן . אפי' רק פרי קטן הר"ז מק"ם . אבל בנקרע הב"ק ההוא . אף שעדיין מקבל פרי בדוחק . אפ"ה אמק"ם :

משנה ד סנדל שעשוי מעור קשה אף שניתק א' מאזניו . עדיין מק"ם . ובניתק גם הב' אז אף שתיקן שוב הא' קודם שניתק הב' . הו"ל כל הסנדל רק בנתע בסנדל מטא אב . ולפיכך אינו רק ראשון . אבל בנתקו ב' אפי' בזה אחר זה אמק"ם כלל . ובניטל עקיבו או העמטו . או שנחלק החוטם . טהור . **עור** שלובשין תחת הפרסה וקושרין אותה ברצועות שע"ג הפרסה . אם נפסק העור בכל מקום . נטהר . **מנעל** שנעשה מעור רך שנפחת חוטמו ואינו מקבל עור רוב הפרסה . טהור . **מנעל** חדש שישנו עדיין על הטפוס . מק"ם מדכבר נגמר ואינו חסר רק להסירו מהטפוס והוא מעשה הריוס . **כיס** עור שניקב ונסחר וחזר וצרר עור הכיס שסביב הנקב וקשרו יחד עד שהתם הנקב . אע"ג דמחשב כסתום . אפ"ה לא מחשב בכלי שלם ואמק"ם.רק בקשרו ותם הנקב באומנות הרי זה כסתום ומק"ם :

משנה ה עור פשוט שחישב עליו להשתמש בו כך מק"ם . עור שמשים סורק הצמר על ירכיו כדי שלא ישארו נימי הצמר דבוקין על בגדיו בסרקו . **או** עור שכורך בו צמר הסרוק אינו נעשה מדרס . משום דאינו יושב עליו מפני הנימין שדבוקים בהעור בכל צדדיו . אבל עכ"פ כלי הוא ומק"ם :

משנה ו עור שהוא מיוחד לכסות בו בגד שעשוי לברכו בו מק"ם מדרס . אבל בעשוי לכסות בו ' לברוך בו צמר צבוע ארגמן . אמק"ם מדרס . דחס טלשב עליו מפני חשיבות הארגמן . וכשישב עליו בטלה דעתו אצל כל אדם . ואפ"ה כלי הוא ומק"ם . כשיש לו ב"ק קצת . דאל"כ כל העשוי לכסות בו כלי אמק"ם (כספס"ו). **עור** העשוי לברוך בו משקלות . עשוי להדיקי ופתוך כבדו נשאר בו ב"ק גם כשיוציאו . וניה"ל בהב"ק . ולהכי מק"ם :

משנה ז כשלא חסר מלאכה בהדבר וחישב להשתמש בו כך . הו"ל כלי ומק"ם . ואפי' חסר קצת תיקון עדיין לקישוט . כגון שרוצה להשוות הקצוות :

משנה ח רק עור שבעה"ב עושה לתשמישו . מחשבתו עושהו כלי לק"ם . ואף שחסר בו עדיין עיבוד וקיצוצ אבל של אומן לא . דסמליך לעבדו ולקשטו בעיני הקונה . אבל בעה"ב מקפיד על חסרון כיס שבר מלאכה יותר מעל קישוט הדבר בעיני הרואים . **גנב** שחישב על עור להשתמש בו כך מחשבתו מהני לעשותו כלי לק"ם . מדמיאש וגם יש בו השתא שנוי שם . אבל גזלן מדמכירו בעלים יתבענו בערכאות ולא מיאש . אבל מעשה של גזלן ודאי מהני . כדמהני נמי לאסור דבר שאינו שלו :

משנה ט עור שנטמא מדרס וחישב לעשותו רצועות . אפי' כבר תחב בו חסכין לשם כך עדיין מק"ם . עד שימעיטנו משיעור מדרס שהוא הע"ה טפחים . **עור** פשוט שעשוי לשטיח . והתכו למטפחות קטנות מרובעות . נשאר בטומאה ישינה מדעדיין תוארו עליו רק שנתקטן . גם מק"ם להבא . מדחזי עדיין למדרס . אבל כר או כסת שהוא בעין כיס אם פשטו וחלקו למטפחת . נ"בטל מיי"ש מטמו . אבל מק"ם מדרס להבא :

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

פרק כז א הבגד מטמא משום חמשה שמות. כדמפרש ואזיל. משום כלי קבול. משום מושב. משום להלים. משום אריג. משום שלם על שלם. וכל אחד מהם משונה שיעורו זה מזה. כילד בגד שיש לו בית קבול כגון צרור מרגלית דתקן לעיל. או בית קבול שמן. או בית קבול שעור שיעורו בכל שהוא. [ומשום מושב. אם נטמא] במדרס הזב שעורו אין פחות מג' טפחים על ג' טפחים. ואם נעשה אהל למת דכתיב (במדבר יט) והזה על האהל אין טומאה בפחות מטפח על טפח. ואם הוא אבנט או חגור. מטומאה משום אריג. אע"פ שאין בו שיעור שיהיה ראוי להקרא בגד שאין ברחבו ג' אצבעות אפ"ה טומאה מפני שהוא אריג. וילפי' ליה משק מה שק מווי ואריג אף כל מווי ואריג. וכל שאר טומאות אין בגד מיטמא ולא מטמא בפחות מג' אצבעות על ג' אצבעות. ראינו חשוב לא לענייס ולא לטהרים. ואינו קרוי בגד: השק. הוא האריג משער ועוה של עזים: משום ד' שמות. דשיעור שלם אצבעות [על ג' אצבעות] אין בו: העור משום ג'. דלית ביה משום ג' על ג' ולית ביה נמי משום אריג: העץ משום שנים. דלית ביה טומאת אהלים כדתנן בפרק במה מדליקין כל היולה מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים. ולית ביה נמי משום אריג ולא משום ג' על ג': החרס משום אחד. משום בית קבול בלבד. דלית ביה כל הני דאמרינן. ומדרס נמי לית ביה דכתיב במדרס הזב (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו. מקיש משכבו לו. מה הוא שיש לו טהרה במקוה אף כל שיש לו טהרה במקוה. פרט לחרס שאין מלאכת שלמה

פרק כז א בפי' ר"ע ז"ל. או בית קבול שעור שיעורו בכל שהוא משום מושב דאם נטמא במדרס הזב וכו' והכל לשון אחד. עוד ג"ל שם ואם נעשה אהל למת כדכתיב והזה על האהל אין טמא בפחות מטפח על טפח דהא אין אהל משוב בפחות מטפח ואם הוא אבנט וכו'. עוד ג"ל שם

פרק כז א הבגד מטמא משום חמשה שמות ב). השק ג) משום ארבעה ד). העור משום שלשה ה). העץ ו) משום שנים ז) וכלי חרס משום אחד ח). כליחרס מטמא משום כלי קבול ט).

פרק כז א הבגד מטמא משום חמשה. פירש הר"ב ["כגון צרור מרגלית דתקן לעיל. פרק דלעיל מ"ב. ומ"ש הר"ב או בית קבול שמן. הוא דבר המוב. שהבגד יקבלו בו השמן ואיך יתקיים בו. אבל הרמב"ם לא כתב לזה על הבגד עצמו. אלא הבית ראוי שיעור הקבול בכל שהוא. מדתנן בספי"ז לקבל שמן ומשחזת נשנה שם. ומ"ש הר"ב ואם נעשה אהל למת. דכתיב והזה וכו' למדנו שאהל טומא. אפילו לא נגע בו טומאה. הרמב"ם פ"ה מהט"מ [הלכה יב]. ומ"ש הר"ב אם נטמא במדרס הזב שעורו אין פחות מג"ט כו'. כדפי' במתני' דלקמן. וע' במ"ד. ומ"ש הר"ב אם נעשה אהל כו' אין טומא בפחות מטפח על טפח. עיין באהלות פ"ג מ"ז. ומה שפי' הר"ב] אם הוא אבנט או חגור מטומא משום אריג. אע"פ שאין בו שיעור כו' וילפינן ליה משק. [*ושק גופיה ילפינן בספרא. הביאה הרמב"ם בפירושו וז"ל שק אין לי אלא שק מנין לרבות את הקלקי ואת החבק ת"ל שק. אי שק יכול יטמא חבלים ומשיחות. ת"ל שק. מה שק מיוחד מווי ואריג אף כל מווי ואריג. ע"כ]. וא"ת ואכתי כל שהוא למה טמא והא בעינן שיטלטל מלא וריקן דומיא דשק [כמ"ש הר"ב רפט"ו]. י"ל דראוי לכוף ולקפל וליקח בו מרגלית. או מחט. וא"ת א"כ פשוטי כלי עור אמאי מטהרין [כדתנן בדפט"ו] הרי ראוין הם לקפל בו שום דבר כמו הכא וי"ל דמיירי בעור שלוק שהוא קשה. תוס' פ"ו דשבת דף סג ע"ב. ול' הרמב"ם רפכ"ב מה"כ שיעור הבגד להטמטמא ג' טפחים כו' בד"א בקרעים מן

וכל שאר טומאות כגון טומאת אוכלין ומשקין אין בגד וכו': משום ד' שמות. דשיעור ג' אצבעות על ג' אצבעות אין בו לפי שאין השק חשוב בשיעור קטן כזה: העור משום שלשה. דלית ביה נמי משום אריג דאפי' עשה מן העור רצועות דקות ואריגן אין בו טומאה כמו שפי' בסמוך ר"ע ז"ל: וכן

יכין

פכ"ז א) הוא דבר האריג דוקא מלמר ופשתן [רמב"ם פכ"ב מכלים ה"ח] אבל האריג מקבבים או מצי וכדומה אינו מקבל שום טומאה עד שיהא בו גע"ג טפחים [שי' פכ"ח ה"ח]: ב) ר"ל אפשר בו ה' אופנים שיק"ש על ידן. ובכל אחד יש שיעור אחר דהיינו כלי קיבול. מושב. אהל. אריג. [ר"ל שאינו כלי שלם פשוט בלי ב"ק. כאבנט וכדומה] אם יש בו גע"ג אצבעות בין שנקרע אפי' שלא בכוונה מבגד גדול או שהתחיל לעשות בגד גדול וכבר אינו בו גע"ג אצבעות מק"ט [רמב"ם פכ"ב מכלים ה"ג] וכולהו מפרש ואזיל בפרקין: ג) הוא דבר האריג משער בע"ח חוץ מהאריג מלמר כבשים שהוא בכלל בגד וכדאמרן וכל שק מק"ט אפי' אין לו ב"ק דהרי לא ממעטינן רק חבלים ומשיחות. וגם חבק של חמור שאין לו ב"ק ג"כ מק"ט [בספרא שבביא דמאב"ם הבא]. ואע"ג דאמרינן [בכורות ל"ח א] מה שק מטלטל מלא וריקן. ופי' רש"י שם שיש לו ב"ק. י"ל כשאין לו ב"ק אתרבי מאו שק: ד) ר"ל יש בו רק ד' אופנים שמק"ט על ידו. דכשנקרע ממנו מטלית שרחבו גע"ג אצבעות אין המטלית ההוא מק"ט. משום טומאה שבעולם. דלא לא נקרא שק: ה) דאין בו משום גע"ג אצבעות הנ"ל. וגם משום אריג אינו מטמא. דאפילו קלע העור לפתילים ואריג ממנו כלי שלם בלי ב"ק. אינו מקבל שום טומאה. עד שיהא ברחבו כשיעור הנעשה"ע: ו) ולא דוקא עץ אלא כל הנעשה מנדולי קרקע. כלומר גפן. קנבוס. נמי. וכדומה [רמב"ם פ"ח ה"ג]: ז) דלית בה כל הנך דאמרן. וגם לא נטמא באהיל על המת כשאינו כלי. כגון נסרים או אריג מערבות או מסאר גדולי קרקע [חוץ מפשתן] שנעשה מהן אהל. ובהוכו מת לא נטמא האהל [כשבת פ"ב ומב"ם פ"ב מטו"מ פי"ב]. מיהו כלי שנעשה מהנך. והאהיל על המת. אפי' הוא קטן מאד נטמא [כרמב"ם פ"ח מטו"מ ה"י] רק דמבלים שהאהילו לא מיירי הכא (א): ח) דלית ביה כל הנך דלעיל. ולית ביה נמי טומאת מדרס דאין כ"ח נטמא בטומאת מדרס. ואמק"ט רק משום ב"ק. ומהשתא כל הנך שהזכיר התנא הדר ומפרש להו ממטה למעלה כלי חרס וכו': ט) דדוקא כ"ח שנשבר אמק"ט עד שיהיה שיעור להב"ק שנשאר בו [כפ"ב מ"ב] אבל כ"ח שלם כל שיש לו ב"ק כ"ש מק"ט כשיהלה לו

תפארת ישראל

פכ"ז (א) והר"ב כ' הכא דכל הנך דמני הכא אינו טמא רק כשהוא מפח על טפח. וזה תמוה דממ"ג אי אינו כלי אפי' הוא מאה טפחים אמק"ט. ואי הוא כלי אפי' הוא קטן ודק מאד כמחט נטמא. ולק להבית טומאה

כלי קבול ואריג מדא הוא ואמאי חשיב להו שני שמות. ואפשר משום דאין שיעור בשיעור דכלי קבול בכל שהן ממש ואריג כ"ש לאו כ"ש ממש וכ"כ הטוס' שם כ"ש ילפי' ליה משק מה שק מווי ואריג כו' ולא יתכן דא"כ ליכני שיעור כמו השק ובגמ' דשבת שם אריג כ"ש מנין ת"ל או בגד: השק מנין ת"ל אם בגד: ואע"ב דאתכי אית ביה שיעור דיליה והייתו אריגו על אריגו. מ"מ נשם בפי עצמו לא חשיב כיון דשיעור אריגו שוה לחברו ולמת כדלקמן. והכא חשיב בשם לעצמו: העור משום שלשה. פי' הר"ב דלית ביה נמי משום אריג. ואיכא למידק הא עיקר חשיבותא דאריג הוא משום שאריגו מתחלתו בכוונה כמ"ש הטוס' בשבת. וא"כ הכ"ג בעור נמי משבחת לפ כשקילצו בכוונה וכדתנן לקמן מ"ד המקלע לבית אחיזה עמא ע"מ עמא. ובמס' מעילה ספ"ד המקלע לבית אחיזה דאחשבי' ודמי לאריג כ"ש ולהכי לא חני בני בגד מקלע דהיינו בכלל אריג. וא"כ בעור דליכא אריג ליתני מקלע. וי"ל דאריג כ"ש כמה מדאוריי' דיליף מאו בגד ומקלע אינו מדאוריתא דדוקא מווי ואריג כעינן דלאמרינן מה שק מווי ואריג אף כל כו' וכבגן גזרו במקלע דדמי לאריג דאחשביה ומתני' לא חשיב אלא שמות דאוריתא. וא"ת אמאי לא חשיב נמי מפץ משום שנשם כמו עור ובמתני' דלקמן חשיב נמי מפץ. וי"ל כמ"ש הרמב"ם בפ"ח מהלכות כלים שכל היולה מן האדמה בכלל כן הוא ואין בו שנשם אלא שנים וכיון דאני הכא משום שנים גם המפץ בכלל. אבל הטוס' בשבת דף ס"ו ודף פ"ד כתבו דמפץ של שיפה ונמי אין לו טומאה מדאוריתא כלל חוץ ממדרס ע"ש ולפ"ז דלקמן דחשיב מפץ למדרס ולמת אי מדאוריתא מייני ע"כ במפץ של קנים קאמר וממילא דבכלל כלי עץ דהכא הוי: העץ משום שנים. וה"ס עצם ומתכת דלית בהו אריג. ומ"ש הר"ב פ"ב דבילה מ"ש גבי ריחים של עץ שמתא מדרבנן משום אריג. כבר

יפמי

ציונים

א כלי חרס. פיי' פי"ל מה"ב ה"א:

תוס' אנשי שם

פכ"ז א בר"ב ד"ח הבגד כו' ואם נעשה אהל כו' בפחות מטפח כו'. עי' בא"ר מ"ש ע"ז. ול"ל ע"פ ד' הטוס' בשבת כ"ז פע"ב ד"ה ואינו מטמא עומאת אהלים אלא שבתן שב' והא דאמר לעיל בפ"ק ועל עצמן בכל שהן משמע דכל הכלים נעשין אהל לקבל טומאה מתמת אהל. הכא מיירי בדבר שקבוע שחבורו לקרקע אע"ג שמתמלה הי' בגד כיון שחבורו לאהל בטל מתורת בגד ואינו מטמא אלא פשתן אע"פ שהוא מהובר כדכתיב והזה על האהל עכ"ל והשתא י"ל דה"ל לענין השיעור דבתורת כלי מביא על עצמו עומאה בכ"ש דהוי כעשיה אהל בדבר הקבוע שחבורו לקרקע דלא מיטמא אלא משום אהל אין אהל שמוש מטפח ונכבי מיירי הר"ב הכא. (סה"מ): העץ. ותמ"ג דפשוטי כ"ע שהולים רבנן גזרו בהו טומאה. (הלא"ש). וע' רפ"ב: תי"ט ד"ח הבגד כו' ח"ל אי שק יכול כו' כנ"ל וכ"ה בר"מ ד"נ:

משנה אחרונה

פרק כז א משום. מתשה שמות. פי' דשמנין לליתיה לאלי ואיתא לאלי כגון משום כלי קבול לא שייך אלא אם לאוי לקבלה ועכוי ג"כ לקבלה וקמ"ל הכא אפילו אינו עשוי לקבלה עדיין יש בו טומאה אם יחזו למדרס ואם אין עשוי לקבלה ולא למדרס יש בו עדיין כל טומאה אם נעשה אהל למת ואם לא נעשה אהל אכתי יש בו טומאה אם אריגו במשכוון והייגו אריג כ"ש. ואם לא נאריג במשכוון יש בו טומאה בשהיה שלם על שלם דטמא אפילו היה בלא מבגד שנקרע. אבל כשהיה פחות משלם על שלם ולית ביה נמי כל הני דאמרן אין בו טומאה כלל. ויש לדקדק לפי מ"ש הטוס' בשבת דאריג כ"ש בעינן נמי שיהיו לקבלה ושיהא עשוי לקבלה וכ"כ שם כיש דף ס"ד א"ר בשבת ומ"ש הר"ב דאריג כ"ש דאין בו שיעור דאינו אלא שמות. ואפשר משום דאין שיעור לכלי קבול אבל אם אינו ממש וכ"כ הטוס' שם אלא אם אינו ממש אריג כ"ש ממש וכ"כ הטוס' שם כ"ש ילפי' ליה משק מה שק מווי ואריג כו' ולא יתכן דא"כ ליכני שיעור כמו השק ובגמ' דשבת שם אריג כ"ש מנין ת"ל או בגד: השק מנין ת"ל אם בגד: ואע"ב דאתכי אית ביה שיעור דיליה והייגו אריגו על אריגו. מ"מ נשם בפי עצמו לא חשיב כיון דשיעור אריגו שוה לחברו ולמת כדלקמן. והכא חשיב בשם לעצמו: העור משום שלשה. פי' הר"ב דלית ביה נמי משום אריג. ואיכא למידק הא עיקר חשיבותא דאריג הוא משום שאריגו מתחלתו בכוונה כמ"ש הטוס' בשבת. וא"כ הכ"ג בעור נמי משבחת לפ כשקילצו בכוונה וכדתנן לקמן מ"ד המקלע לבית אחיזה עמא ע"מ עמא. ובמס' מעילה ספ"ד המקלע לבית אחיזה דאחשבי' ודמי לאריג כ"ש ולהכי לא חני בני בגד מקלע דהיינו בכלל אריג. וא"כ בעור דליכא אריג ליתני מקלע. וי"ל דאריג כ"ש כמה מדאוריי' דיליף מאו בגד ומקלע אינו מדאוריתא דדוקא מווי ואריג כעינן דלאמרינן מה שק מווי ואריג אף כל כו' וכבגן גזרו במקלע דדמי לאריג דאחשביה ומתני' לא חשיב אלא שמות דאוריתא. וא"ת אמאי לא חשיב נמי מפץ משום שנשם כמו עור ובמתני' דלקמן חשיב נמי מפץ. וי"ל כמ"ש הרמב"ם בפ"ח מהלכות כלים שכל היולה מן האדמה בכלל כן הוא ואין בו שנשם אלא שנים וכיון דאני הכא משום שנים גם המפץ בכלל. אבל הטוס' בשבת דף ס"ו ודף פ"ד כתבו דמפץ של שיפה ונמי אין לו טומאה מדאוריתא כלל חוץ ממדרס ע"ש ולפ"ז דלקמן דחשיב מפץ למדרס ולמת אי מדאוריתא מייני ע"כ במפץ של קנים קאמר וממילא דבכלל כלי עץ דהכא הוי: העץ משום שנים. וה"ס עצם ומתכת דלית בהו אריג. ומ"ש הר"ב פ"ב דבילה מ"ש גבי ריחים של עץ שמתא מדרבנן משום אריג. כבר

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

מן הבגדים לבל הלורג בגד בפני עצמו כל שהוא. הרי זה מקבל שאר טומאות. תון מטומאת מדרס. שאין מקבל אותה אלא הרלוי למדרס. ע"כ: [*אין לו לחוריס. פי' הר"ב שאין כלי חרס מקבל טומאה מלחוריו כו'. וכ"כ הר"ם. ומסיים ותימה מה חדוש הוא דלחוריו טהורין. כיון דלפי' מקום תשמיש שלו טהור. ונראה דמיירי בלחוריים שיש להם תוך. כגון במקום חקק בית מושבם כעין ההוא דלעיל פ' שני. דהאי כיון דמפניו אין לו תוך. לחוריו טהורין. לעפ"י שיש להן תוך. עכ"ל. וכה"ג לק' בר"ם הלחרון בפי' הר"ב על טבלא ולסקוטל'. ולאי תמה על שניסה. על הר"ב ועל הר"ם. שכלל הזה נשנה בפ' ב סוף מ"ג. וכל לחד מהם מפרש שם בענין לחר. שהר"ב פי' שם לענין כלי שעשוי. כמ"ש שם בס"ד. וע"ש]: [*מוסף עליו העור שהוא מעמא משום לחלי' מוסף עליו הסק

מלאכת שלמה

וכן טבלא שאין לה לובו בכלי עץ טמא. מדרבנן כמו שכתבתי לעיל רפכ"ב:

ומשום

כל שאין לו תוך בכלי חרס י). **אין לו אחוריים. מוסף עליו העץ שהוא מטמא משום מושב** יא). **וכן טבלה שאין לה לובין** יב). **בכלי עץ טמאה** יג). **ובכלי חרס טהורה** יד). **מוסף עליו העור שהוא מטמא משום אהלים** טו). **מוסף עליו השק** טז) **שהוא מטמא משום אריג** יז). **מוסף עליו הבגד** יח) **שהוא מטמא משום שלש על שלש:**

יח"ג. א שאין לו גל"ל שאין בו.

הבגד

מן הבגדים לבל הלורג בגד בפני עצמו כל שהוא. הרי זה מקבל שאר טומאות. תון מטומאת מדרס. שאין מקבל אותה אלא הרלוי למדרס. ע"כ: [*אין לו לחוריס. פי' הר"ב שאין כלי חרס מקבל טומאה מלחוריו כו'. וכ"כ הר"ם. ומסיים ותימה מה חדוש הוא דלחוריו טהורין. כיון דלפי' מקום תשמיש שלו טהור. ונראה דמיירי בלחוריים שיש להם תוך. כגון במקום חקק בית מושבם כעין ההוא דלעיל פ' שני. דהאי כיון דמפניו אין לו תוך. לחוריו טהורין. לעפ"י שיש להן תוך. עכ"ל. וכה"ג לק' בר"ם הלחרון בפי' הר"ב על טבלא ולסקוטל'. ולאי תמה על שניסה. על הר"ב ועל הר"ם. שכלל הזה נשנה בפ' ב סוף מ"ג. וכל לחד מהם מפרש שם בענין לחר. שהר"ב פי' שם לענין כלי שעשוי. כמ"ש שם בס"ד. וע"ש]: [*מוסף עליו העור שהוא מעמא משום לחלי' מוסף עליו הסק

מלאכת שלמה

וכן טבלא שאין לה לובו בכלי עץ טמא. מדרבנן כמו שכתבתי לעיל רפכ"ב:

ומשום

שאין לו טהרה במקום שאינו נעשה מלכב לזב: אין לו אחורים. שאין כלי חרס מקבל טומאה מלחוריו. כדלכתיב (ויקרא יא.) וכל כלי חרס [אשר יפול מהם אל תוכו] וגו'. ואם נגעה טומאה מלחוריו. לא נטמא כלל: שהוא מטמא משום אריג. מה שאין כן בעור. דאפילו חתכו לרלועות דקות ולרגן. אינו חסוב לריג:

אליהו רבא

פכ"ז א שאין לה לובין. שאע"פ שאין לו תוך כיון שלאוי לשמיש עליו כלי קבול הוא ונטמא בכלי עץ: מוסף עליו העור כו'. אפילו ממחובר לקרקע מטמא טומאת אהלים אבל עץ שחבור לקרקע אינו מטמא טומאת אהלים אבל בגלות אפילו עץ מטמא טומאת אהלים (בר"פ ע"ז) באהלות. האיכר מובר ומרדע על כתפו טמא משום כלים המאהלים על המת וכן פירשו בתוס' בשבת אמתי' דכל היולא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא בשבת. והרא"ש פירש מהניתין מוסף עליו העור דאפילו עור דלאו בר קבול טומאה מטמא טומאת אהלים אבל עץ דלאו בר קבולי טומאה לא מיטמא טומאת אהלים. וקשיא מבדי טומאת אהלים בעור ממשכן ומשרלים ומנגעים יעשין לה בשבת ואמאי בעור דבר קבולי טומאה הוא. ושעור אהלים כתב הרע"ב עפה ולא כיא דעל עצמן מביאין טומאה בכל שהן: משום אריג. והוא שאינו רולה לאחוג יותר מטמא באריגה בכ"ש אבל אם רולה לאחוג יותר אין טמא עד שיעשה בו אריגה:

תוס' אנשי שם

תי"ט ד"ה אין לו לאחוריס כו' שבר"ב פי' שם כו'. לפי הגראה יש כאן חסרון שורה שלמה וכ"ל שבר"ב פי' שם לענין אחוריי כ"ח שאין להם תוך והר"ם פי' שם לענין כלי שעשוי כו'. (לה"מ):

משנה אחרונה

כתבו התוס' שם בזה: כל שאין לו תוך בכ"מ אין לו אחוריים. כבר תני לן זה שכלל לעיל פ"ב ואמאי הדר ותני לה הכא והר"ם נדחק לאוקמי באחוריים שיש להם תוך. ולע"ד אפשר לפרש כשפשה דאחתי לאמטוטינן הכא שיש חילוק בין עץ לחרס בכל הטומאות דהעץ מטמא במדרס מדאורייתא אם הוא פשוט ומדרבנן בשאר טומאות. ואילו כלי חרס הפשוט אין בו מדרס ולא שאר טומאות לא מדאורייתא ולא מדרבנן והייט דאמר אין לו אחוריים דליתא הוא לגמרי אפילו מדרבנן והא דתני לעיל פ"ב המחוריין שבכ"מ איכא למימר מדאורייתא דעד השתא לא פירש לן דאפילו מדרבנן שהוריין לכלי חרס מני אין לו אחוריים דליתיה משיב וניחא השתא הא דתני וכן מבלא שאין לה לובין דמאי תני לה הא כבר תני שהעץ מטמא משום מושב ולא חרס. אלא דקמ"ל דכן המבלא שאינה מיוחדת למושב בעץ מטמא בשאר טומאות מדרבנן וכ"מ מבור לגמרי וכ"כ הרא"ש עבלא בכלי עץ ממאה משום פשוט ע"כ: שהוא מטמא משום אריג. והוא שיהא בו עפה כדלקמן מ"ד: שהוא מטמא משום אהלים. מ"ש הר"ב לעיל שאין אהל פחות מעפה וכ"כ הרמב"ם. ולא יתכן דהא דנטיין עפה באהל להביא טומאה אבל מה שתחתיו אבל לטומאת עצמו בכל שהו בדפש"ז דאהלות ותתי' כולהו בטומאת עצמן. אלא משום אהל שמא אפילו מחובר לקרקע כדכתיב והזה על האהל והייט אהל דומיא דמשכן בגד ושק ועור עיין פ"ז דאהלות ז"ב נמו"ע: שהוא מטמא משום אריג. פי' אע"פ שאינו אריג אלא מעשה קלישה הכי איתא פרק במה אשה דף ס"ו ופסקה הרמב"ם פ"ח מה"כ: משום אבל על אלב. ודוקא בלמר

ופשטם

יכין תפארת ישראל בועז

לא יגע בו טומאה בחוץ הוכו. י) רבותינו דחקו בפי' בבא זו. וגם מה שייכות זה לכאן. ול"מ היה כ"ל דה"ק. וגם בעיון ב"ק עלמו קיל כ"ח מכל כלים הכ"ל דבטולן כשים להן ב"ק. אז גם כשנגעה טומאה מנגבו אפי' אין ב"ק במקום מגע הטומאה מנגבו אפ"ה נטמא כל הכלי אבל כ"ח אפי' יש ב"ק במקום תליית הטומאה מלחוריו כל [ב"ק] שאינו תוך הכ"ח דהיינו במקום עיקר השמישו. אין לו לחוריים. ר"ל דבנהלה טומאה בחוץ ההוא אפי' הלחוריים לא נטמא [כפ"ד מ"ד. ורק בנגע שם טומאה נטמא [כפ"ב מ"ג] וכ"ל דגם זה הוא רק מד"ס]. א"נ לענין טומאת משקין קאמר הכא דגם בזה קיל כ"ח משאר כלים הכ"ל. אע"ג דטומאת משקין לכלי הוא מד"ס אפ"ה הקילו בו בכ"ח טפי מבשאר כלים דבשאר כלים כשאין להן תוך כלל כגון עבלא בלי לובן אפ"ה אפשר שיטמא ממשקין כולו. כשנגעו במקום שרגיל להשתמש שם ובנגעו משקין בצד השני נטמא עכ"פ לד השני [כפכ"ה מ"ח]. אבל כ"ח כל שאין לו תוך. אין חילוק בו בין הוכו לאחוריו. דבכל מקום שנגע בו משקין או שאר טומאה. עיהור לגמרי: יא) דאפי' אין לו ב"ק מקו"ט מדרס מדאורייתא. רק דלמשכב צריך שיעור גע"ג עפחים ולמושב בעפח שני [ועמ"ש בפ"ד פ"כ סי' פ"ד] וגם מקו"ט משאר טומאות עכ"פ מד"ס. כל שיש בו שיעור דחזי להשמישו: יב) מ"כ אין לה ב"ק: יג) אף דאינה מקו"ט מדרס. מדא"ל עמוד וממ"ל. אפ"ה עכ"פ מדרבנן מקבל טומאה משאר טומאות אף שאין ב"ק. מדיש בו צורת כלי ומשמש לאדם וכלים ביחד: יד) דכל פשוטי כ"ח אינו מקבל שום טומאה אפי' מד"ס [כרמב"ם פ"ח מכלים ה"ח]: טו) דבאהאיל עור על המת. אע"ג שאינו כלי. נעשה אבי אבות כדין אהל. ואם הוא כלי גם בדאחד כ"ש נעשה אבי אבות [בלעיל סי' ז] ורק בנקרע מעור גדול צריך שיהיה בהתיכה שנטמא הע"ה עפחים [בלקמן סי' כ"ז]. משא"כ עץ וחרס [וה"ה עצם ומתכות] כל שאינו כלי והאהיל על המת הוא עלמו עיהור לגמרי אפי' אין האהל קבוע בקרקע [רמב"ם פ"ה מטו"מ ה"ב]. ולהראב"ד שם וגם לתוס' [שבת דכ"ז ב ד"ה ואין] בהך דוקא בקבועים בקרקע אין נטמאין משום אהל]. מיהו פשטן אף שכל הגדל מלרף דינו לענין קב"ט כעץ. אפ"ה בקבוע אהל שממנו בקרקע אפ"ה מק"ט. אבל להביא טומאה ממקום למקום תחת האהל מהטומאה לטהרה בזה אין חילוק בין עץ וחרס לשאר מין ואפי' היה המאהיל מין שאמק"ט כגון מדבך. או ממין הגדל במים. כולן מביאין הטומאה. כשהמאהיל רחב טע"ט נטמא האהל מדאורייתא. ובים בו רק שלים טפח נטמא עכ"פ מד"ס [ועי' ביקב דעת סי' ו]: טז) שמטמא בכל הטומאות הנ"ל. דהייט שכשעשה ב"ק מבשר או שעשה מושב משערות מדובקות יחד. או שעשה מהן אהל. הר"ז נטמא בכל הכלים הנ"ל. אבל יש בו עוד דבר אחד מה שאין בכל הנ"ל שמטמא גם משום אריג. ר"ל אף שאין בו חשיבות אחר לק"ט. רק שהוא אריג. וכגון שאינו ב"ק. וגם אינו דע"ד טפחים רוחב. שהוא השיעור שלו שיק"ט כשאין בו ב"ק [כמ"ב]. אפ"ה אפשר שיק"ט אם הוא רק אריג ור"ל שאינו משבר בגד שלם כגון אבנט וכדומה. אע"ג שאין ברחבו רק כ"ש מחשב כלי ומק"ט [כשבת פ"ד ה"ל]. ואריג שבשק לאו דוקא. דה"ה קלוע נעשלאכטען בל"א או נעשטריקט בל"א בטולן בשבר מק"ט בכ"ש (ב). אבל שזר כעין חבלים ומשיחות משבר [או מאמר ופשתן] אינו כאריג [שם הי"ב ופ"ש פכ"ב ה"ג]. אמנם שאר המינים הנ"ל אע"ג שאינו מהם כלי שלם כגון שאינו מנמי או ענפי ערבה שם כלי. או שקלן פתילים מעור ואינו מהם כלי שלם. כל שאין ב"ק להכלי שעשה. וגם אין ברחבו כשיעור הלריך לכל אחד שיק"ט [כמ"ב] לא מחשב כלי ומק"ט (ג). מיהו אהיכה שנקרעה שלא בכוונה מהתיכה גדולה. בין שהוא מבשר או עור או מפן. לכ"ע אמק"ט כלל עד שיהא בהתיכה הקטנה שנקרעה מהגדולה כשיעור המפורש בו [כמ"ב רמב"ם פכ"ג מכלים ה"ב]: יז) הוא אריג מלמר או פשתן דוקא: יח) דבגד יש בו

כל

---

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ב הבגד מטמא. לטמא מת ולכל שאר טומאות חוץ ממדרס. משום שלש לאבות על שלש לאבות. משום דחזי לעייס. ואתרבי מדכתיב הבגד. אבל למדרס בעינן מידי דחזי ליסיבה וכפחות משלשה טפחים על ג' טפחים לא חזי למושב: השק. האריג משער וטוה על עזים. שעורו בין לטמא מת בין למדרס. [לין] פחות מד' טפחים על ד' טפחים: שוין. לטמא טומאת מדרס וטמא מת. שק ושור ומפץ: שיריו ד'. לענין זה נאמר שיעורו בד'. כשבלה ונקרע ונשתייר ממנו שיעור ד' טפחים. אבל בתחלת

ב הבגד מטמא משום שלשה על שלשה (ים) **למדרס. ומשום שלש על שלש** (כ) **לטמא מת** (כא). **השק ארבעה על ארבעה** (כב). **העור חמשה על חמשה** (כג). **מפץ** (כד). **ששה על ששה** (כה). **שוין** (כו) **למדרס ולטמא מת** (כז). **רבי מאיר אומר השק שיריו ארבעה** (כח). **ותחלתו משיגמר** (כט) **העושה מלאכת שלמה**

המדרס. כמ"ש הר"ב בריש פרק כד: מפץ. עיין מ"ש בפרק כד מ"ו: טהור

ב ומשום שלש על שלש לטמא מת. גרסי' דלאבות לשון מקבה ופחים לשון זכר. ומלאתי שהגיה הרב בעלאל אשכנזי ז"ל השק משום ד' על ד' העור משום חמשה על חמשה מפץ משום ששה על ששה שוין וכו': ותחלתו משיגמר. אית דגרסי משיגמר. וכתב ה"ר יהוסף ז"ל ומשום שלש על שלש לטמא מת על כרחך בעשריס מיירי לפי בעייס הא תנן לקמן פכ"ח בגדי עניים אע"פ שאין בהם שלש על שלש ותימה לפר"ש דהתם ותירץ ר"ת דהתם מיירי במדרס ויש לחלק בין עייס לעשיריס ויש גירסא לקמן פכ"ח אע"פ שאין בהם שלש על שלש ומיירי בעלית שבלה דגרסי' בתוספתא דכלים פכ"ד עלית על עני. שבלה אם היו רוב שפתותיה קיימות אע"פ שאין בה שלש על שלש ממאות והיא דכירה ושירובין מיירי לפי בעייס שבלה ודוק עד כאן: המקצ

יכין תפארת ישראל בועז

כל החומרות שבמיים הנ"ל. שמטמא כשהוא ב"ק קטן ומק"ט מדרס וכשהאהיל על המת נעשה אבי אבות וכשאבר ממנו כלי שלש אפי' הוא קטן מאד ובלי ב"ק. אפ"ה מק"ט. אבל עוד יש בו חומרא יתירה. שאפי' נקרע שלא בכוונה מחתיכה גדולה. אפ"ה שני בשים בו רוחב נע"ב אצבעות. ובל זה לטמא טומאתיה. אבל להטמא במדרס אם נקרע שלא בכוונה. צריך בכל א' מהמיניס הנ"ל כפי שיעור המדובר בו [במ"ב]. אמנם בשאר מיני אריג שאינו מגדולי קרקע. וגם לא משער בעל חי. כגון משי וכדומה אינו מקבל טומאה כשאין לו ב"ק ונקרע שלא בכוונה מאריג גדול רק בשיהיה בו נע"ג טפחים [רמב"ם פכ"ב מכלים ה"ח]: יש נע"ב טפחים: ב) נע"ב אצבעות: כא) ה"ה לשאר טומאות חוץ ממדרס. רק נקט טומאת מת לרבותא. דאפי' אבי אבות אפשר שיהיה. א"כ נקט טומאת מת מדיש בו נמי טומאת אהל שאפי' לא נגע בטומאה נגעה: כב) דע"ד טפחים למדרס וכן לשאר טומאות: כג) ג"כ למדרס ולשאר טומאות. מיהו דוקא בעור קשה. אבל עור רך שראוי לכרוך בו מידי הו"ל כיס לו ב"ק וסגי בב"ש. [כך כתב הוס' בבת ס"ג ב'. ותמוה דא"כ גם בגד הו"ל שיעמא בב"ש. והרי הרמב"ם בפירוש כתב [בפכ"ב מכלים הכ"א] דבגד פחות מנע"ג אצבעות אין בו שום טומאה ואפי' הכינו לשום מעשה. ודוחק לומר דבר עור ראוי לעור בו מכנגלית ומחט משא"כ בגד. ובזה יתורץ גם קושית ע"ל אאמ"ר הגאון"ל בספרו כנסת ישראל. שהקשה לתוס' א"כ למה צריך בגייר ב"ק [כפי"ז מע"ו] ולפי דברינו י"ל דא"ש דגייר דק לא חזי לעור בו הגר. אבל גם בל"ז תמהיים דברייסה שבותים למשנה שרוכה נעיל [פכ"ו מ"ב] וכ"ש) כד) הוא מלא מגמי קלוע לו חרוז. ודינו ככלי עץ [רש"י בבת דפד"ב]: כה) ועי"ו טפחים לכל הטומאות: כו) שיעורין הנ"ל שבשק עור ומפץ: כז) מיהו כל זה בחתיכה קטנה שנקרע שלא בכוונה מהתיכה גדולה אבל בקרען בכוונה מהגדולה להטמישו. וכ"ש בעשאו כך בכוונה כפי הצריך להטמישו. אז בין בגד לו שק לו עור לו מפץ למושב שני בעטע"ף [במ"ד] ולמשכב צריך גענ"ע ולשאר טומאות בנע"ג אצבעות שני (רמב"ם פכ"ג מכלים ה"ח) (ד): כח) כשבלה השק ונשתייר ממנו דע"ד טפחים. אז מק"ט בכל מיני טומאות: כט) דבשעה שעשאו אפי' הוא כבר יותר מד"ט על ד"ט. עדיין אמק"ט עד שיגמור

וכ"ל

ציונים

ב הבגד. שנא שו. פס. פוסה יח: תוס' שנא מת. ד"ה בגדי עמונים כמי: ד"ה בגדי זנחיים לא. ד"ה משיל מיי' שם ופכ"א ה"ג: ומשום שלש. מיי' שם: השק. שם פכ"ג ה"ג: העור. שם ובפכ"ד ה"ג: מפץ. שם פכ"ב ה"ג:

תוספות אנשי שם

ב תי"ם ד"ה לטמא מת וה"ה כו'. לא הוסיף נזה לגוס דגם הכא כתב הר"ב כן. (ניב"):

משנה אחרונה

ופחים. וכשאר בגדים בעיגן בלשה על שלשה כמ"ש הרמב"ם רפכ"ב מס"כ. ומיהו באריג כ"ש אין מיגוק דאפילו בשאר בגדים ממא בכ"ש ביון שאבנו בכוונה ואע"ג דבפחות משלש מ"ש לא מהני אפילו חבר עליו כמ"ש הרמב"ם שם. היינו מחשבה גרידתא אבל אבני הוי מעשה ומהני. וסיינו דאמר בפרק דם חטאת דף ל"ד פחות משלש דחשב עלה מקבל טומאה סיינו כשעשה מעשה עם המחשבה וכ"כ התוס' בסוכה דף מ"ז דמיירי במחשבתו ויכרת מתוך מפניו. ומיהו ל"ע שבמקפץ דלקמן מ"ד דאיכא מעשה עם המחשבה וכתב הרמב"ם בהבנה בפכ"ג דין ז' שאינו ממא בפחות משלש. והראב"ד השיג פליו מהא דתנן במעילה לאמיזה בכל שהוא. ונע"ד ל"ל דכל שהוא דהתם לאו דוקא ומשום דהתם תני למשכב שלשה ולמושב עפת דהוו מיושרי דבכרי קרי לאמיזה כ"ש ולעולם בעינן שלש ע"ש. א"כ משום דאיכא תרי גווני אמיזה לעולה ולקוללי תמיים ואין מיישבין שוה כדאמר התם

יחוסות אנשי שם

ב תי"ם ד"ה לטמא מת וה"ה כו'. לא הוסיף נזה לגוס דגם הכא כתב הר"ב כן. (ניב"):

משנה אחרונה

ופחים. וכשאר בגדים בעיגן בלשה על שלשה כמ"ש הרמב"ם רפכ"ב מס"כ. ומיהו באריג כ"ש אין מיגוק דאפילו בשאר בגדים ממא בכ"ש ביון שאבנו בכוונה ואע"ג דבפחות משלש מ"ש לא מהני אפילו חבר עליו כמ"ש הרמב"ם שם. היינו מחשבה גרידתא אבל אבני הוי מעשה ומהני. וסיינו דאמר בפרק דם חטאת דף ל"ד פחות משלש דחשב עלה מקבל טומאה סיינו כשעשה מעשה עם המחשבה וכ"כ התוס' בסוכה דף מ"ז דמיירי במחשבתו ויכרת מתוך מפניו. ומיהו ל"ע שבמקפץ דלקמן מ"ד דאיכא מעשה עם המחשבה וכתב הרמב"ם בהבנה בפכ"ג דין ז' שאינו ממא בפחות משלש. והראב"ד השיג פליו מהא דתנן במעילה לאמיזה בכל שהוא. ונע"ד ל"ל דכל שהוא דהתם לאו דוקא ומשום דהתם תני למשכב שלשה ולמושב עפת דהוו מיושרי דבכרי קרי לאמיזה כ"ש ולעולם בעינן שלש ע"ש. א"כ משום דאיכא תרי גווני אמיזה לעולה ולקוללי תמיים ואין מיישבין שוה כדאמר התם

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

ג טהור. מן המדרס. הרמב"ם פכ"ג מה"כ [הלכה ג]. וז"ל הר"ם יתכן דלפילו במת טהור אם נגע בשק ולא נגע בבגד. ואם נגע [בבגד]. הבגד טמא. והשק טהור. ע"כ: **טמא.** עי' [מ"ם] ספ"ד דמעילה [מ"ו]: **זה הכלל** כל שחבר לו מן החמור ממנו ממא. כתב הר"ב ודוקא כסדר הזה הכתוב במשנה. כו'. וכ"כ הר"ם. גם התוס' בפ"ק דסוכה דף יז. אבל מסיימי דמהוך הכלל דאתא לרבויי משמע דלאו דוקא קתני מתני' דמלטרפים כסדר הזה. ע"כ. ויש לדחות דאשכחן דתני זה הכלל. ולא אתי לרבויי. וכמ"ש במשנה ב פ"ד דמגילה [*וכן אתה מוצא במכילתין פ"ב משנה ג. ומ"ג פ"ח דטהרות] ומ"ש הר"ב ומיהו לעשות מהן טלאי כו' דמאיזה מהן שיקלע טפח כו'. דאיהו מקפיד לאם אם הוא מצני מינים. עירוב פירושים הן דברים בזה. דמתחלה מפרש דמאיזה מהן שיקלע. כלומר מאיזה אחד שיקלע כו'. וכמ"ש ג"כ במתני' דלקמן. ואח"כ מפ' דאיהו מקפיד אם הוא מב' מינים. דהיינו שיקלע ויחבר מב' מינים או מיותר כשיהיו ביחד טפח על טפח. ומני הפירושים הללו כתבם רש"י בפ"ק דסוכה דף יז. והעתקתי' כבר בספ"ד דמעילה. וכתב רש"י שפי' הראשון ל"ל עיקר. וכן הסכימו התוס' פ"ז דשבת דף עו. וכן פי' הרמב"ם [במתני' דלקמן]: **ד המקצע** מכולם טפח על טפח ממא. ל' הר"ב ראוי לטמא מושב כלומר ולא במסכב וכ"כ הרמב"ם ומסיים שלמה מלאכת ע"ג חמור דקאמר בגמ' דסוכה לאו דוקא: בפי' ר"ע ז"ל. והמתקן מאחד מכ לן טפח על טפח כדי ליעשב עליו ממא מושב ע"כ. אמר המלקט אבל פ"ט

ג העושה שנים מן הבגד וא' מן השק[ל] שלשתן מן השק וא' מן העור[לא] ארבעה מן העור ואחד מן המפץ[לב]. טהור[לג]. חמשה מן המפץ ואחד מן העור[לד] ארבעה מן העור ואחד מן השק. שלשה מן השק ואחד מן הבגד. טמא[לה]. זה הכלל כל שחבר לו מן החמור ממנו. טהור: ד המקצע מכולם טפח על טפח[לו]. טמא. משולי הקופה טפח על טפח אם הוא מצני מינים: ד מכולם. מאיזה מהן שיקלע טפח על גבי טפח ראוי לטמא מושב. דהני שיטורי דתנן לעיל הבגד שלשה על שלשה למדרס. והשק ארבעה על ארבעה וכו' לא הוי אלא בהתיכת בגד או שק או עור או מפץ שלא תחכה ותקנה לישיבה. אבל המקצע דהיינו המתחבר והמתקן מאחד מכלן טפח על טפח. כדי ליעשב עליו ממא מושב. שכן לפעמים מקליטין ועושים טלאי מאחד מהן למרדעת של מלאכת שלמה

ד המקצע מכולם וכו'. וכתבו תוס' ז"ל שם בשבת דדוקא אם ייחדן לכך ועשה מהן טלאי הוא דממא בטפח על טפח דמלת הואיל וראוי לעשות

יכין **תפארת** **ישראל** **יכין**

ונ"ל דר"מ תרתי בעי דאפי' כשיגמרו אמק"ט עד שיהיה בו דע"ד טפחים [ערפ"ה]: ל) ר"ל שהיה בהמטלית כולו גע"ט. אבל מכם היה ב' טפחי' באורך המטלית מבגד וטפח אחד באורך המטלית הי' משק ושניהן מחוברין יחד. [וטע"ם יש בהרמב"ם כאן בפירושו שכתב ב' על ב' היה בגד וטע"ט שק עכנ"ר. וקשה הרי זה א"א כלל דא"כ לא יהי' בהמטלית כולו גע"ט]: לא) ר"ל שהיה בהמטלית כולו דע"ד טפחים ומהם ג"ט באורך משק. וטפח אחד באורך מעור: לב) ר"ל או שהיה בהמטלית כולו הע"ה טפחים. והיה מהן ד"ט באורך מעור וטפח אחד באורך מפץ דהיינו מגמי: לג) דאין המין שלריך ממנו שיעור מרובה משלים להמין דסגי לי' בשיעור מועט. דהיאך ישלים הקל לשיעור החמור וכדמסיק. משמע דהא אם הקל היה כפי השיעור של חמור. כגון ב' מבגד ואחד ושלים משק וה"ה באיך מלטרף. מיהו הא דקתני טהור. אין ר"ל שממק"ט כלל. ליתא. דהרי כשנגע טומאה בהבגד. הבגד טמא ודאי. דהרי יש בו גע"ט אלבעות. אלא שהשק טהור. אלא דבנגע טומאה בשק שאין בו כשיעור לק"ט הכל טהור וגם אין מלטרפין לק"ט מדרס [ר"ם. וא"ת עכ"פ בנגע טומאה בבגד אמאי השק טהור. הרי כל המחובר לממא ממא [כפי"ב מ"ב ופ"כ מ"ג] י"ל כבר כתבנו לעיל דזהו דוקא בא' מיקר וא' מפל אז בגדר הספל בתר הטיהר משא"כ כשניהן מקריים. אותו שיש כשיעור מק"ט. והשני שאין בו כדי לקיים עהור. [ובפי"ע מ"ז ומ"ש שם בפ"ד ועי' עוד פי"ת מ"ז וזו"ק]: לד) שהיה בכל המטלית וע"ז טפחים. ומהם היו ה' טפחים באורך ממפץ. וא' מעור וכן תפרם אוכ דמתניתין: לה) דהחמור בשיעורו משלים להמין הקל בשיעורו וכלעיל. ודוקא כשחוברים כסדר שמוכרו במכתיבו אבל כשחוברים שלא כסדר זה. וכגון בגד עם עור. וכדומה. בטלה דעתו ולא משלים אפי' חמור לקל חוץ כשחוברן כך על דעת לעשות מהן מרדעת לחמור. דלא קפיד בי' כל כך. לפיכך בכה"ג מלטרף אפי' קל לחמור להיות יחד עע"ש לקבל טומאת מדרס: לו) ר"ל שחתך והיקן מא' מכל המינין שהשק טהור. אלא דבנגע טומאה בשק שאין בו כשיעור לק"ט הכל טהור וגם אין מלטרפין לק"ט מדרס [ר"ם. וא"ת עכ"פ בנגע טומאה בבגד מאמי השק טהור. הרי כל המחובר לממא ממא [כפי"ב מ"ב ופ"כ מ"ג] י"ל כבר כתבנו לעיל דזהו דוקא בא' מיקר וא' מפל אז בגדר הספל בתר הטיהר משא"כ כשניהן מקריים. אותו שיש כשיעור מק"ט. והשני שאין בו כדי לקיים עהור. [ובפי"ע מ"ז ומ"ש שם בפ"ד ועי' עוד פי"ת מ"ז וזו"ק]: לד) שהיה בכל המטלית וע"ז טפחים. ומהם היו ה' טפחים באורך ממפץ. וא' מעור וכן תפרם אוכ דמתניתין: לה) דהחמור בשיעורו משלים להמין הקל בשיעורו וכלעיל. ודוקא כשחוברים כסדר שמוכרו במכתיבו אבל כשחוברים שלא כסדר זה. וכגון בגד עם עור. וכדומה. בטלה דעתו ולא משלים אפי' חמור לקל חוץ כשחוברן כך על דעת לעשות מהן מרדעת לחמור. דלא קפיד בי' כל כך. לפיכך בכה"ג מלטרף אפי' קל לחמור להיות יחד עע"ש לקבל טומאת מדרס: לו) ר"ל שחתך והיקן מא' מכל המינין

ג העושה. עיי' סוכה יז: ל"ה ותמי' מיי' שם ה"ל: זה הכלל. פכתים קיז: ד המקצע. סוכה יז: תוס' שבת עו. ד"ה דלאו. מיי' שם ה"ג:

חלופי גרסאות

ג שלשתן בכה"י שלשה. יכ"ה. במשנ"ג: ד המקצע מכולם בל"ה המקצע מכולם שם ל"ג מלה זו.

ראשון לציון

פכ"ז משנה ג [תי"ם ד"ה] זה הכלל כו' וכן אתה מוצא במכילתין פ"ב מ"ג כו'. וע"ע מ"ע תרומות פ"י מ"ד ד"ה זה הכלל:

אליהו רבא

ד המקצע כו'. מכל אחד בפ"ע וכ"מ בתוספתא:

משנה אחרונה

וכ"מ נמי מודה בכולהו אלא בשק פליג דאפילו בשתים תמיב כמו עשוי לקבלה כדאמרי' מה שק מיטלטל מלא וכו' ובכלי קבול הא אמרן דבגד' גמר מלאכה. ויש לדקדק דבפפ"כ תנן מחלגת מאימתי מקבלת טומאה מהתקנה והיא גמר מלאכתה. משמע דמפץ כמי אינו ממא אלא בגמר מלאכתו והוא דלא כמאן דס"מ נמי לא פליג אלא בשק. ומחלגת הייגו מפץ כמ"ש הרמב"ם בתחורו רפכ"ג. וי"ל דמ"מ יש חילוק בין מפץ למחלגת שהמפץ כך מתחלגת כמ"ש הר"ב ספ"ה דכתובות והלכך מתחלגת בני מעתקנ שהקבומיות קטין ומוקנין אח בשבו ולהא מלחא קאמר דהיא גמר מלאכתו דכל זמן שלא קיבב אינו ראוי לשכיבה אבל לענין הטיהר לא בני שיגמר ומקבל טומאה בשעה שפים ודייגו דדייק ומני והיא גמר מלאכתה וא"ת הא דתנן בשבת פרק הכונה הכותב שם משמעון חייב ואמאי כיון שהוא צריך לכתוב במטון ח"כ שם לאו מלאכה לדידי' כדאמרינן הכא לענין טומאה. אמאי התם אמר מאחת דכיי' קלא כדאמר התם אחת מאחת: **ג העושה** שנים מן הבגד. ל"ל שעשאו אלא בכוונה אז שעשאו חרש בטעה וקנון דאי עשאו בכוונה לשום לוקח לא בני לירוף ושני בטפח כמו המקצע דלקמן: **ואחד** מן השק. פי' הר"ב אמין הגרוע משלים שיעורו אל השוב. לכאורה משמע דהיינו טעמא דאמרינה אל שק לא אשיבי אלא כמו אלשה בגדר ובמלא טפח מן השק אינו טפח אלא לגבי בגד ולכ"ז אם עשה שנים מן הבגד וטפח ושלים מן השק אפיר משלים. אבל אין נראה דכל כה"ג כ"ל לפרושי ומשמע דבכל ענין אין הגרוע משלים שאין דרך להשלים בגרוע. ונראה דזה הכלל אתי לרבויי הא דבכל ענין אינו משלים לכיון שאין דרך לחבבן כלא מיחברי דמי. וכ"כ מדברי הר"ם שכתב דהני דלא מלטרפי כגון שנים מן הבגד ואחד מן השק יתכן דאם נגעה טומאה בשק הכל טהור ואם נגעה בבגד הבגד ממא והשק טהור ע"כ ומעשה דחשיבי כלא מיחברי והשק אינו באין בו מחבבה והבגד מקבל טומאת מת בשבת. ונראה דה"ה אם יש בבגד כשיעור שלא ע"ש לגמרא ומחבר לו מן השק נמי כלא מיחברי דמי וה"ה אם יש בבגד שלשה ע"ש למדרס ומחבר לו עפה מן השק נמי אינו מקבל טומאה בשק הכל טהור ואם נגעה בבגד הבגד ממא. וכ"ש הוא דאם יש בבגד כישור הטיב אפי' ופשיעה שאין דרך לחבבן לו מן הגרוע. וכן אם מחבר שלא כסדרן כגון בגד ועור דלמולם לא מלטרפי אין מלטרפין בין להשלים השיעור ובין לאיכא בכל חד כשיעור לעולם כלא מיחברי הוו כיון שאין דרך לחבבן וזה נראה דבר פשוט אלא שראיתי להרב מפה למלך מסתפק בזה כשיש בו כשיעור. ולע"ד איני יודע מקום ספק בזה. ומ"מ מסקינתו ג"כ דמלד הסברא נעולם לא מלטרפי וכדפי' ומוב ראיתי שמשנה שלמה הביא לקמן פכ"ח מ"ו מעלים שעליו' על הקופה מ"ל יוכי דעליו' על הטור דיה כעליו' על הקופה ועל השק ממא שהוא אינו והלכה כר"י אלמא דבגד ושק מלטרפי ובגד ועור לא מלטרפי והתם לאו לענין לירוף לבשיעור אייני ואף ר"מ ור"ש דאיני התם מעשה אחר פליגי ובכך סברא מוזו ומזה קשה ג"כ על התוס' דסוכה שלדבו לומר דשלא כסדרן אתי מלטרפי דזה הכלל מפתא הכי ע"כ וא"א לומר כן כדמוכח מתני' בפכ"ח: מן החמור ממנו ממא. והא דתנן בפפ"ד דמעילה כל שאין שיעורן שוה אין מלטרפין. הא אמר התם דהכא כולהו שיעורן שוה למושב מאיזה מהם שיקלע טפח אז למושב וכיון דאי לחדא מלאה הוי כמו שיעורן שוה לכל מילי כדפי' רש"י שם. ומיהו שלא כסדרן לא מהני אפילו שיעורן שוה שהתוס' פ"ק דסוכה דף י"ז כתבו דשלא כסדרן לא מלטרפי מעוש שהשיעורן בשיעורן ע"כ וגפ"ז לא מתיישב דהא כיון דכולהו חזו למושב תמני' לה כמיון. ואפשר כוונת התוס' כיון דהמוקין בשיעור ע"כ לחוקים בה בהשיעורן ואין דרך לחבבן וכ"כ הרוש' בגמ' שבת בהדיא וכ"מ מתמיימין דפכ"ח שהטעם הוא דבגד ושק מלטרפין שהשיהם אריג. **ובהבי** יש לישב לשון הר"ב במלכדת של חמור טלאו מלטרפי דמחיזה מהן שיקלע טפח אז ולא מקפיד בה אם הוא תמני מינים. והשיג תוי"ע דהא במקצע טפח מאחד מהן קאמר ואין כאן בני מינים. אבל נראה דהעלאי שם המרדעת קאמר שהם בני מינים דבהא נמי איכא קפידא כדמוכח מהן מתני' דפכ"ח. ובמרדעת אין קפידא: **ד המקצע** מכולם טפח. בפפ"ד דמעילה אמר למושב ומלאכה אלשה.

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

של המור ויושבים עליו. ולא הוי אלא טפח על טפח: מכל מקום. ואפילו מן הגדדים. ורבי שמעון סבר דמן הגדדים לא חזי למושב. ואין הלכה כר"ש: ה נפה וכברה. של עור הם. ופעמים עושים נפה משער. ודינה כדין שק. וכן פעמים עושים כברה מחבלים של שיפה ושל גמי. ודינה כדין מפן: עד שיקצע. שיתחוך ויתקן למושב והלכה כחכמים: אע"פ שאין בו גבוה טפח. ואע"ג דשל גדול לא מיטמא בבגיר מטפח כדתנן לעיל בפ' השלחן והדלפקי [משנה ג] כשא של קטן חזי לישיבה אפי' בבגיר מטפח: עד שיהיה בו כשיעור. אם הוא מבגד עד שיהיה שלשה על שלשה. כשיעור טומאת הבגד למדרס: ונמדד כפול. שלשה לפניו. ושלשה לאחריו. נמצא כשפושטו. שהוא ששה אורך על שלשה רוחב. ארבע כפלים כרחבו: ן אלו נמדדים כפולין. ומסייס לפי שהוא רחוי למושב בחשבו אותו. וא"א לשבב עליו. [*ועיין מ"ש בפ"ק מ"ג ובפ' דלקמן מ"ט]: טפח על טפח. פי' הר"ב שכן לפעמים מקליעים כו' ולא הוי אלא טפח על טפח. כנגד בית מושב האדם. רש"י פ"ק דסוכה שם: ה [*ר"ע מטמא. וחכמים כו'. וכה"ג פליגי לעיל בפרק עשרים. משנה ד]: ונמדד כפול. עיין במשנה דלקמן: ן נמדדין. אם שלש על שלש לטומאת מת. או שלשה על שלשה לטומאת מדרס. הרמב"ם: אמפליא

טפח. טמא. מצדדי הקופה ר"ש מטהר לו) וחכמים אומרים המקצע טפח על טפח בכל מקום לח) טמא: ה בלויי נפה וכברה לט) שהתקינן לישיבה. ר' עקיבא מטמא מ). וחכמים מטהרין מא) עד שיקצע. כסא של קטן שיש לו רגלים. אע"פ שאין בו גבוה טפח מב). טמא. חלוק של קטן מג). רבי אליעזר אומר כל שהוא. וחכ"א עד שיהיה בו כשעור מד) ונמדד כפול: ן אלו נמדדין כפולין מה).

ר"ג. המקצע שם אף המקציע. ה בו גבוה בגמ' הל"י לו גבוה.

מלאכת שלמה

אינו מטמא מטוס משכב אא"כ קיצע שלשה ולאחיזה כל שהוא*): וחכמים אומרים המקצע טפח על טפח מכל מקום טמא. כך פניה הרב בגלאל משכנזי ז"ל: ה אע"פ שאין בו גובה טפח טמא. כך פניה הרב בגלאל משכנזי ז"ל: עד שיהיה בו כשיעור. פי' בערוך עד שיהא באורך החלוק ארחוי לנגוע נער ונמדד כפול ע"כ ולשון הרמב"ם ז"ל שם פכ"ג חלוק של קטן אינו מיתמא במדרס עד שיהיה בו כשיעור שלשה טפחים על שלשה טפחים ונמדד כפול כבריתו ע"כ: ן כפולין. פי' שני שפי' בו ר"ע ז"ל. הוא מגלל דתנן לקמן פכ"ח סי' ז' כפירוש השני שפי' שם גבי פלונתא דמגל: ופימליה

*) וע' בכ"מ שכ' לדעת הר"מ דהאי כ"ש אינו אלא בערך שאר הכשיעורים אבל צריך שלא יהא פחות מג' אצבעות ע"כ:

יכין תפארת ישראל יכין

המיונין הנ"ל טע"ע בכוסה שיהיה למושב מק"ש מושב. וה"ה בהתכוון למשכב והתכו בכוסה ברוחב גענ"ע. דבפחות מזה לא חזי למשכב [מעילה י"ח א]. והא דתני לעיל בכל מין שיעור אחר למדרס. היינו בשנקרע המטלית מעצמו מחתיכה גדולה שלא בכוסה. ולא עשה בו מעשה רק ההתכוון שיהי' לישיבה: לז) דס"ל דלדלי הקופה לא חזי למושב. מדהן עגולים ככל דפנות כלים. ולהכי טע"ע מהגדדים לא חזי לישיבה. וג"ל דזוקא בטפח פליג. הא בגדול מזה אף שהוא עגול חזי לישיבה דלא גרע מהרים הכפוף דמטמא מדרס. ולא פליג [בלעיל רפכ"ד]. ועוד כ"ל דמדנקט דפנות קופה דוקא. משמע דוקא קופה שהיא מעגן וקשה אבל כלי הנעשה מדבר רך. אף שדפנותיו עגולים. ע"י יושבתו נפשט עגולותו ומודה ר"ש דשני בטפח למושב: לח) אפי' מגדדים: לט) דנפה וכברה דפנותיו הן מעגן או מעוגר או משער או מנמי ואם נתבלו ונשאר מהדפנות חתיכה א' שיש בה כשיעור הצריך במין ההוא: מ) דאזל לשיטתי' לעיל [פ"ב מ"ד] דהיקון קלת שני: מא) ג"כ אזלי לשיטתי' התם וס"ל דאמק"ש מדרס עד שיעשה בה מעשה רבה. ואע"ג דאמרינן לעיל מטוס דבמחבבה עביד דמימלך אבל במעבה הו לא מימלך. והכא הקופה היא כלי קבול ואין דרך אדם לקלקל כלי קבול לצורך מושב ואינה למיתב דמימלך ויחזיר הנפה למקומה לדופן הקופה וכל דעביד דמימלך אפילו מעשה לא מהני כדאמרי' פכ"ו מ"ח בני אומן והיינו דמחלק ר"ש דלדלי הקופה דאכתי לא מחריב טובא לקופה שעדיין יראי לקבל שמוך לשוליה מיהי' דלמא מימלך ולא מהני בה מעשה ואדי היא כלי כדמעיקרא ואינה ראויה למדרס שא"ל פעמד. אבל מטוליו דמחריב טובא ולא מיים הו לא מיהי' דמימלך וכה"ג אמרי' פ"ק דבילה מ"ג. וחכמים ס"ל מדעביד בה מעשה לא מיהי' לאמלוכי והיינו ליפנא יתיבא דאמרי חכמים המקצע טפח מ"מ וכו' דלא ה"ל למיתני אלא וחכמים ממעטין אבל מעטמא קאמרי אוחיל ומקצע בידים הו לא מיישינן לאמלוכי ולפ"ז נראה דזוקא במקצע טפח פליגי אבל מקצע לאחיזה כל בהוא מודה ר"ש בכ"ש ניכא קלקול ולא מימלך: ה בלויי נפה וכברה. ובכר אמי לן פלונתא דר"ע וחכמים לעיל פ"כ מ"ד. ולא אתפרש מהני למה לי. ויש לפרש דהתם בכריכה שנפתחה בעלה מכלי קבול לגמרי ומשום דלמדרס בעינן כלי כדלעיל פ"כ מ"ג וס"ל לר"ע דחכמי שם כלי פשוט הוי וחכמים פליגי כדפי' שם. והכא בלויי נפה וכברה היינו שלא נפתחו אלא שבלו ונמחקו מבוב התמים ולא חזו למלאכתן אלא ע"י הדחק. וסבר ר"ש דע"י הדחק לא חשיב ונעלו מכלי קבול והוי כפשוט דמטמא במחשבה וחכמים סברי דלא בעלו והוו בכלי קבול ובכי שיעור מעשה והיינו שיקצע לבעל קיבולן. ובפ"ב מ"ט פליגי שמי הה"ג ושם מפורש: שיש לו רגלים. דבלא רגלים אינו כלי ולמדרס בעינן כלי כדפירש לעיל. וכה"ג הגן הפ"כ דבילה בעגלה של קטן ואייבי שמי הגר דשם מ"ר אמרי' דאפ"ה מטמא. ובחכם מטמא הטוס' על פי' רש"י שם דמטי קמ"ל הא אין לך מיוחד למדרס גדול מזה דה"כ תקצי לכו שמי אמתני' דהכא ובראה ל"ל דע"כ הא דקאמר דמטמא במדרס היינו פ"י זב גדול - דאינו מטוס הקטן נופיה נכי דמיטוק בן יומו מטמא בזיבה אבן הא לא שכיח לבדוק בקטן אלא כ"י זב גדול קאמר וקמ"ל דטמא בגדול אע"ג דלא חזי ליה: והרב"א עד שיהיה בו כשיעור. פי' הר"ב כשיעור בלשה ע"ש למדרס. וכ"כ כל המפרשים ולריך טעם מה שכא זה מהכא דלעיל דמטמא אע"ג דלא חזי לגדול. וס"ל כיון דחזי לקטן בפחות משלשה לימני ואין לומר דלקטן שמי לא חזי בפחות משלשה דה"כ מ"מ דר"ל ולישבא דמתני'. אמנם דלקטן לא שבי שלשה מדקתני מד שיהא בו כשיעור משמע דקפיד אשעור אפילו לאוי לו בפחות מכן. ועוד יש לתמוה אלון שנעשה בכוונה מי גרע ממקצע דטמא בטפח. ואמרי דבקטן שאינו ראוי למושב בשלשה. ומ"מ לריך טעם מה בין זה לשנלה. ואם היינו מפרשים דלאו לענין מדרס מיירי אלא לענין טומאת לשעור שלש כ"ש מלינן לומר דפליגי אי מהני מחשבה לפחות משלש וכמו שמחלקו בזה הרמב"ם והראב"ד פכ"ב מה"כ נגי מקצע לאחיזה כל שהוא שמפרש הראב"ד כל בהוא ממש. והרמב"ם ס"ל דפחות משלש אינו ממש ונם הר"ש כובר כן בדפי' בר"פ. והשתא ע"ל דר"א ס"ל כהראב"ד בכל שהוא וחכמים סברי עד שיהא בו כשיעור היינו שלש על שלש. ונראה מה שמפרשים ז"ל פילוש לענין מדרס דאי לשלש ע"ש אין שם חלוק עניו אפילו לחיטוק בן יומו לא חזי וס"ל ור"א דאמר בכל שהוא היינו פחות משלשה טפח. ואי משום הא לא תברא די"ל דבחלוק של קטן בטוטין לגיד המילה כדתנן פי"ח דשבת. ומיהו פשטא דמתני' משמע לענין מדרס מייירי דכולי' פרקין במדרס הוא. ולכן נראה דודאי במדרס פליגי כדברי המפרשים ומהך דשקא לא קשיא דהא דבעינן בכשא של גדול גובה עפח ולא מטמא בפחות מכן כמו מחיצת עור או מפץ אינו בטוטין טפח. היינו משום דטור ומפץ דרכן להניחו על הספסל בכשם מקוטין לשעודה והקטן כשיבא על הספסל א"א לו להושיב ידו לקטרה שעל הסלמן שהשלמן גבוה למעלה מקומת הקטן דרך לשבים כשא של קטן על הספסל שיוכל הקטן להשתמש ג"כ על הסלמן וכן מוהגין עכשיו ולהכי לא פליגי התם חכמים דהתם הוי כאילו יש בו גובה טפח בלחופו על הספסל אלבן הוא עגול ובחלוק שהוא פחות מכשיעור פליגי דר"א דבר הא דאמרו המקצע למשכב נגי אלשה היינו לגדול ולקטן בפחות שני וחכמים ס"ל לא פליג: ן אלו נמדדין כפולין. כתב הרמב"ם בין לשלשה ע"ש ובין בשלש כ"ש. ואיכא למידק בשלש על שלש למה נמדד כפול ולא יהא אלא כמעלים בשלמא דעמא בשלש ע"ש פשוטה. וי"ל דהך בריתא שפי דמעלים בעלמא חזיא לשטוח העלאי לבגדו כדפי' רש"י

משנה אחרונה

ולאחיזה כל שהוא. והכא נקט שיטור טפח לכנותא דאפילו טפח עמא וכ"ש בשלשה למשכב ולאחיזה כ"ש לא תני דלא פסיקא ליה דתני גווני אחיזה הוו לגולא ולקולני תתנים ואין שיטורן שוה כדאמר התם ה"ל מטוס דבני לחיחי בשיפא פלוגתא דר"ש וחכמים ובאחיזה לא פליגי כמו שנפרש בסמוך: ר"ש מעכר. פי' סל"ב דמגדדין לא חזי למושב. ולא אתפרש אמאי לא חזי וכמאי קמיפלגי ונראה דמרוייהו ס"ל הא דקיי"ל הכלים אין מולין מטומאתן אלא בשיטי מעשה המעשה הוא

ה מטהרין. מיי' שם פ"ה: בכא. שם פכ"ה פ"ג: עד שיהיה. שם פכ"ג ה"ג: ן אלו נמדדין. שם:

אליהו רבא

ה בסא של קטן. פ"ש סר"ש וסרע"ב דבפכ"ב דאם בגדול דוקא עפח ל' ע לא אמן התם אלא בספסל שנעלו ב' ראשיו:

תוס' אנשי שם

ה תי"ש ד"ה ר"ע כו' וכה"ג כו'. ולריכי דאי אתמר בהיה בהיה ר"ע מטמא דיון דתלה בפתח מלקבל דמוטים בעל שם כלי מעליה אלא הוי' הו עריבה והשתא ה"ה כל הכלים שיוכלין לידי טומאה במחשבה אבל הכא דהנחה לא נתבטל שם נפה ממנה דהא לא נפתחה כלום אלא דמשום שהיא בלויה ואינה ראויה כ"כ לנפות בה בעי לעשותה לישיבה אימא מודי לה לרבנן דבעי קיצע לבעל שם נפה ממנה ואי אתמר בהא בהא קאמרי רבנן אבל בהיה ניחא מודו ליה לר"ע לגיכא. (ש"ל):

תוס' אנשי שם

ה תי"ש ד"ה ר"ע כו' וכה"ג כו'. ולריכי דאי אתמר בהיה בהיה ר"ע מטמא דיון דתלה בפתח מלקבל דמוטים בעל שם כלי מעליה אלא הוי' הו עריבה והשתא ה"ה כל הכלים שיוכלין לידי טומאה במחשבה אבל הכא דהנחה לא נתבטל שם נפה ממנה דהא לא נפתחה כלום אלא דמשום שהיא בלויה ואינה ראויה כ"כ לנפות בה בעי לעשותה לישיבה אימא מודי לה לרבנן דבעי קיצע לבעל שם נפה ממנה ואי אתמר בהא בהא קאמרי רבנן אבל בהיה ניחא מודו ליה לר"ע לגיכא. (ש"ל):

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

[*אמפליא. וכן העתיק הרמב"ם והר"ב העתיק אמפליא ולפי הבגדים המצויין בפרק כל כתבי [דף קכ:] וכתבם הר"ב עם במ"ד. גירסתו כפי הגירסא דהתם. וכן הערוך העתיק כן]: פנדיא· והר"ב העתיק פונדא. וכן הרמב"ם והר"ש. ולפיכך יש לפרש גם כן הפירוש השני שכתב הר"ב בפונדא ברפכ"ט. וכ"פ הרמב"ם בכאן שהוא בגד כו' דבק בבשרו כו' ובו כיסים קטנים שימו מעות בתוכן והלרכים הקטנים [וכל] אחד ממנו יקרא כיס אמפליא מו) ופמוליניא מז). ומבנסים מח· וכובע. וכים של פנדיא מט). ומטלית שטלייה על השפה נ). אבפשוטה נא) נמדדת פשוטה נב). ואם כפולה נמדדת כפולה: ן הבגד שארג בו שלשה על שלשה נג) ונטמא מדרס. והשלים עליו את כל הבגד נד ואח"כ נטל נה) חוט אחד מתחלתו נו). טהור מן המדרס. אבל טמא מגע מדרס נז).

נטל

של פונדא. חזר חלול והוא כעין כיס העשוי לקבל: מטלית. טלאי: שטליה על השפה. שתפרה על השפה סביב לעולר: אם פשוטה. שאינה תפורה משני לדדים אלא לו מלפניו לו מאחריו. ולפי השני שלא נכפל מן [**החוט] סביב התפירה: ן הבגד שארג בו ג' טפחים על ג' טפחים. מלומלמות שהוא שיעור ליטמא מדרס. ואחר שנטמאו במדרס כשהן מלומלמות השלים עליו אריגת כל הבגד והשתא כל הבגד טמא מדרס דהוי חבור לג' על ג' שנטמאו קודם אריגת כל הבגד: נטל חוט אחד מתחלתו. מג' על ג' רחשוים שנטמאו מדרס: טהור. כל הבגד מן המדרס: אבל טמא מגע מדרס. לפי שגעב בג' על ג' רחשוים קודם שנתמעטו שיעורו:

*) בל"ר פמנינא **) בל"ר הבגד ולפפי הוא יופר לכון

נטל

מלאכת שלמה

ופימליניא. כך הגיה הרב בגלגל מסכתי ז"ל: וכים של פונדא. גם זה הגיהו בלתי יו"ל: ומטלית שטלייה על השפה. מתיבת בגד שתפרה על שפת החלוק וקודם שתפרה כפלה ממדדת דאי אחר שתפרה בשפת החלוק אין לה טומאה דלעולם שתפרה סביב לעולר: ן הבגד שארג בו ג' טפחים על ג' טפחים. מלומלמות שהוא שיעור ליטמא מדרס. ואחר שנטמאו במדרס כשהן מלומלמות השלים עליו אריגת כל הבגד והשתא כל הבגד טמא מדרס דהוי חבור לג' על ג' שנטמאו קודם אריגת כל הבגד: נטל חוט אחד מתחלתו. מג' על ג' רחשוים שנטמאו מדרס: טהור. כל הבגד מן המדרס: אבל טמא מגע מדרס. לפי שגעב בג' על ג' רחשוים קודם שנתמעטו שיעורו: לה טומאה בפני עצמה אלא עם החלוק. הרא"ש ז"ל: ן ונטמא מדרס והשלים עליו את כל הבגד כל הבגד טמא מדרס ניטל חוט אחד וכו'. כך ג"ל: טהור מן המדרס אבל טמא מגע מדרס. מילי דהוה לאמשה דלעיל פי"ח

יכין

של בגד סגי בכל ג' כשיעור המפורש בו: מו) בתי רגלים שערומפפנו בל"ל. שנעשו מג' ממיטים הג"ל: מז) מכנסיים רחבים היריעות. ואפשר דפמוליניא היינו כעין מכנסיים של כהנים בביתמ"ק שלא הי' רק כעין כיס. שים בשוליו ב' נקביס רחבים כדי להוליא מהוכן רגליו [עי' מה י"ג ב]: מח) חזור חלול. [ותמוה מאד. הרי כל הכלים הללו על כרחך כפולים הם. ומה לזרך שהתפה התנא שיהיו כפולים. והרי מ"מ שלא יהיו כפולים ותו הרי כיס יש לו ב"ק ומה מדילה שייך בב"ק. שהרי ב"ק כ"ם מק"ע. ונ"ל דמיירי שהכינו להחליב או להעור לעצות ממנו כלים הללו. ועדיין לא עשאו ואפ"ה כל"פ מעמא כשהוא פשוט כל חד כשיעורו ורק מדהכינו לעצות ממנו מכנסיים אמקע"ע עד שיהיה כפול משיעורו. דמדהכינו לעצות ממנו מ' מכלים הג"ל לא יחלקו לשנים וכדומה לזה כתב הלא"ם במטלית שעלייה בשפה כמש"ל סי' ג]: נ) ר"ל מטלית שמיוחד להופרו סביב בית הלאור של כתונת בשפתו. כדי שלא יקרע

יכין

ספת בית הלאור ולהכי כופף קלת מהמטלית ההוא לפנים מהשפה וקלת ממנו בחוץ. וג"ל דמיירי שלא הפרו עדיין להבגד דאי בשכבר הפרו. אפי' אין בו כשיעור מק"ט אינ הבגד. דכל המחובר לטמא טמא [כפי"ל מ"ב] וכן מלאתי אח"כ גם בהרא"ש: נא) ר"ל ואם יחדו להמטלית לתפרו רק בגד אחד מספת בית הלאור: נב) וסגי בשיעור מ': נג) נעב"ע. דאז מק"ע מדרס· אף שלא נגמר עדיין. ודלא כר"מ [לעיל מ"ב]: נד) נמלא דהשתא כולו טמא מדרס[כפי"ת מ"ז]:נה)ה"ג ולא כהג"ל *)דהיאך אפשר לומר דבטיל הבגד שנגמר והפריכו מעיקר הטומאה שיהיה כולו טמא מדרס. הרי כשפירש מעיקר הטומאה אין ראוי לטמא רק כמגע מדרס [כפי"ת מ"ז] ואי גרסינן הבגד כולו טמא מדרס לא גרסינן לב' מלות „ואחר כך נטל" אלא ה"ק דבשנגמר כל הבגד כולו טמא מדרס. אולם בטמאות שבש"ס ג"ע לכל המוקף וכדאמרן: נו) מגע"ג טפחים הראשונים שנטמאו:נז) דהרי מה

שנגמר

*) נאמרו הי' נדפס הא"ת בפנים אחר מלות ואח"כ בכל מוקף בני חלאי לבנה והבין בהטוכהת בלה לטוכיף כ"ז אחר מלות נטל ולא הבגדים שמלות הבגד ואח"כ בכל ב"כ מוקפות שמה מבואר שכ"ת בא ב' לוף מלות הבגד ואח"כ בכל וכ"ה בהגיה בד"פ וב"ק:

יכין

שלא נגד סגי בכל ג' כשיעור המפורש בו: מו) בתי רגלים שערומפפנו בל"ל. שנעשו מג' ממיטים הג"ל: מז) מכנסיים רחבים מאד: מח) הן מכנסיים הרחבין רק כרוחב היריעות. ואפשר דפמוליניא היינו כעין מכנסיים של כהנים בביתמ"ק שלא הי' רק כעין כיס. שים בשוליו ב' נקביס רחבים כדי להוליא מהוכן רגליו [עי' מה י"ג ב]: מט) חזור חלול. [ותמוה מאד. הרי כל הכלים הללו על כרחך כפולים הם. ומה לזרך שהתפה התנא שיהיו כפולים. והרי מ"מ שלא יהיו כפולים ותו הרי כיס יש לו ב"ק ומה מדילה שייך בב"ק. שהרי ב"ק כ"ם מק"ע. ונ"ל דמיירי שהכינו להחליב או להעור לעצות ממנו כלים הללו. ועדיין לא עשאו ואפ"ה כל"פ מעמא כשהוא פשוט כל חד כשיעורו ורק מדהכינו לעצות ממנו מכנסיים אמקע"ע עד שיהיה כפול משיעורו. דמדהכינו לעצות ממנו מ' מכלים הג"ל לא יחלקו לשנים וכדומה לזה כתב הלא"ם במטלית שעלייה בשפה כמש"ל סי' ג]: נ) ר"ל מטלית שמיוחד להופרו סביב בית הלאור של כתונת בשפתו. כדי שלא יקרע

דלעניין שלא ע"ם נמי מייני לעממיה אזיל דס"ל במקצת ג"כ מיט טמא בפחות משלש אבל לרבא"ד דמקצת בכל שהוא הכא שעשאו כלי לא נרע ממקצת ולא נעי שיטור אלא לשלשה ע"ם למדרס מייני וכ"כ הרא"ש: ן הבגד שארג בו שלשה ע"ם ונטמא מדרס והשלים וכו'. משמע הכא דאילו מתחלה דעתו להשלים כל הבגד אפ"ה משארג בו שיטור שלשה מקבל טומאת מדרס וכן בשלש ע"ם בשאר טומאות וקשה מהא דאמרי' בפרי"ז בכלי עץ מטיחתים ויקנב וקודם נכן לא מקבל טומאה וכ"ע אמרי' בהולין דף כ"ה דתק קפיזא בקבא לא מקבל טומאה. ונראה להלן כדפי' לעיל מ"ב בשם אחד עושה בגד לעולך לבישה אינו ממא עד שיגמרנו דהא קודם גמרו לא חזי לשמושם. וכן הטושה כלי קבלה במדה ביחזיק קב או קביים קודם גמרו לא חזי לית והיינו הטיא דתק קפיזא בקבא וכן כל כיוצא בזה אם מיתחו בשעת מלאכה לתשמיש מיוחד אינו ממא עד שיהא ראוי לו. וממתי' דהכא אייני בשושה תמם כמו אומן העושה למכור ואורג בגד על עשרים אמה ומוכר ממנו לכל הכא לזה אמה ולזה אמה ולא שייך בזה גמר מלאכה וסא דקתני והכלים בניו אינו אלא דעתו מתחלה לעשותה עד עשרים אמה אז עד שלשים. כך נ"ל אלא שלא מצאתי מילוק זה בשום מקום ול"ע. ובתוספתא פ"ו תני כל הכלים הנתפרין במחט כגון אין הכוס אין מקבלין טומאה כל שתגמר מלאכתן וכל הכלים האלרגנין ע"ג מחט כיון שעשה בהן בית קבול מלאכתן ממלין ולא מצאתי עשה למילוק זה. ונ"ל דאפילו לפי מילוק זה בתחנו אחת עושה ודעתו לתפרים מיוחד אינו מקבל טומאה עד שיגמרנו. דין זה נוסג בכל הטומאות כל טמומאות נגעים לטולם ממא מיד משעשה בו שלש ע"ם כיון דגלי רחמנא בהדיא דאפילו שני ושרב ממא אע"פ שעומד להריגה ולגזרתו ולא מסתבר לאוקמו אלא באורג אחת בלבוש דקלא אחמא כתיב ובכל בגדי אחיי. ובחבי חזותא לן שמעתא דפ' בתר מדליקין דף כ"ו דיליף התם שלש על שלש בגמר ופחתים דמעמא בנגעים מוהבגד ופריך ואימא לשלשה על שלשה אחי ומשני דהא לא צריך קרא דלאו ק"ו הוא השתא אחי ושרב ממא שלשה ע"ם מכשיא והקשו התוספות דלמה לי ק"ו לשלשה ע"ם דמה לי בגד שלש או שלשה ע"ם אזה חשוב כמו זה ונלחקו בזה ולמאי דפי' דכל טומאת נגעים הוא אפילו דעתו לגזרתו ולכשיחזור מלבוש אפ"ה ממא מיד בשלש ע"ם והשתא שפיר אינמריך ק"ו לשלשה ע"ם שהרי אינו חשוב כבגד שלש שכבר נגמר וזה עדיין לא נגמר ובק"ח לאינו ממא אלא לאחר גמרו ואני לן ק"ו כיון דשתי ושרב ממא אפ"פ שלא נגמר כ"ם שלשה ע"ם. ומה שהביאו התוס' ראיה דשלשה ע"ם חשוב כבגד שלש מדברי רבא דאמרינן שלשה על שלשה בשאר בגדים דעתא מדכתיב או בגד בשאר טומאות חוץ מנגעים. ומנ"ל דלשלשה ע"ם אתי דלמא לא מכני אלא בגד שלש דשאר בגדים דלא נימא אתם בגד דוקא גמר ופחתים. אלא ע"כ כך לי שלשה ע"ם כמו בגד שלש עכ"ל. ולמאי דפי' אינה ראיה דבטומאת נגעים מרבינן אף שדעתו לגזרתו אפ"ה ממא בשלש ע"ם אבל רבא דאייני בשאר טומאות ממנו בגד שלש דאי דעתו לבגד שלש לא מיטמא עד שגגמר הא דיא קפיזא בקבא וכיון שאין דעתו לגזרתו ודאי חשיב שלשה ע"ם כבגד שלש דאתי בק"ו דאתם לענין טומאת נגעים אפילו דעתו לגזרתו ממא ולא חשיב כבגד שלש שגגמר כולו. עוד כתבו התוס' דכן מוכח מתי דשלשה ע"ם חשיב כבגד שלש מדברי אחיי דמוקי לו בגד לשלש על שלש בגמר ופחתים ומ"ל דלמא אתי לשלשה ע"ם אלא חשוב דשלשה ע"ם חשיב כבגד שלש ע"ב וגם זו אינה ראיה מעמתא דפי' לעיל דאחיי מייני בשאר טומאות דלו בגד בשרלים כחוב וכ"ב כאין דעתו לגמר מלאכה מייני דאי דעתו לגמר כל הטומאות אינו ממא עד שיגמר וכיון שאין דעתו לגמרו ודאי חשיב שלשה ע"ם כבגד שלש כיון דזה זה אין דעתו להוסיף אבל בני נגעים דאפילו דעתו לגזרתו ממא אינו חשוב כבגד שלש ואין לבקשות בין לאחיי ובין לרבא דמוקי קרא דשאר טומאות באין דעתו להוסיף ומ"ל דלמא אתי לרבויי אפילו דעתו לגמר מלאכה דאז אינו חשוב כבגד שלש אלו קושיא היא דפשיטא לרבא דשאר טומאות שדעתו לגמר אינו ממא עד שגמר בהיא דתק קפיזא בקבא וכדפי': טהור מן המדרס אבל ממא מגע מדרס. פי' הר"ב שנגע בשלשה הראשונים קודם שנתמעטו ע"כ ואפילו לא"ק דלקמן מ"י דמגע בית הסתרים אינו מגע. י"ל דהכא מ"מ ליתא שלא יתקפל הגק זה על הראשון והוי מגע בגלוי ובשיפא בטיעל הוא מתחלתו קודם שנעשה הבגד ג"מ לטומאת מגע אלא משום כיון הסתרים לכך מפרש התם דאתיא כת"ק דל"י. וה"ה דס"מ לפרוש

הבגד

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

נטל חוט אחד מתחלתו ואח"כ השלים עליו את כל הבגד טמא מגע מדרס. ואע"ג דתמעט שיעורו קודם שהשלים עליו את כל הבגד. אעפ"כ טמא כל הבגד מגע מדרס. דהאי תנא ס"ל בגד שלשה על שלשה שנחלק אחר שנטמא במדרס טמא מגע מדרס כדלקמן בפרקין. הלכך כשנתמעט שיעורו דג' על ג'. נשאר טמא מגע מדרס וכשהשלים עליו את כל הבגד הוי הבגד מחובר לטמא מגע מדרס. וכל המחובר לטמא. טמא כמותו: ח וכן בגד שארג בו ג' אצבעות על ג' אצבעות. מטומלמות שזה שיעורו לטמא בכל הטומאות כולן חוץ ממדרס ובבגיר מהכי לא מטמא בשום טומאה שבעולם: ג' על ג' שנתמעט טהור. לגמרי דלא חזי למידי לא לענייסולא לעשירים. הילכך טהור מכל הטומאות:

נטל חוט אחד מתחלתו. ואחר כך השלים עליו את כל הבגד. טמא מגע מדרס (נח): **ח וכן בגד שארג בו שלש על שלש** (נט): **ונטמא טמא מת והשלים עליו את כל הבגד ואחר כך נטל חוט אחד מתחלתו. טהור מטמא מת. אבל טמא מגע טמא מת. נטל חוט אחד מתחלתו. ואחר כך השלים עליו את כל הבגד. טהור. מפני שאמרו שלש על שלש שנתמעט. טהור** (ס). **אבל שלשה על שלשה שנתמעט. אע"פ שטהור ממדרס. טמא בכל הטומאות: ט סדין שהוא טמא מדרס ועשאו וילון** (סא). **טהור מן המדרס** (סב). **אבל טמא מגע מדרס** (סג).

ח וכן בגד שאורגו בו שלש על שלש. לשון הר"ב דזה שיעורו לטמא בכל הטומאות. כמ"ש בריש פרק כ"ד וע"ש [ד"ה ממא]: ט ועשאו וילון. כתב הר"ב וכגון שעשה בו מעשה כו' לבית שמאי משיתחבר. ועיין במ"ו פרק כ: אבל ומא מגע מדרס. [כתב הר"ב] מפני שהשמש מתחמם בו. דאל"כ אין לו עליו הורת כלי. ועיין מ"ש במשנה ד' פ"ח דשקלים [*ועיין מ"ש במשנה אמר

ט ועשאו וילון. מסך לפני הפתח. כגון שעשה בו מעשה. שעל ידי כן טהור מן המדרס. לב"ש (*) משיתחבר. ולב"ה משיקשר. ולר' עקיבא משיקבע. כדתנן לעיל בפ' הכלים והכשרות [מ"ו]: טהור מן המדרס. דבטל מהורת משכב ומושב אבל לטומאת מגע חזי מפני שהשמש מתחמם בו. ומתעטף בשולו: וכי באיזה מדרס נגע זה. כלומר הואיל וטהור מטומאת מדרס כשעשאהו וילון הרי טהור לגמרי.

מלאכת שלמה

פי"ח ואסבל לעיל פכ"ו. ומצאתי שהגיה הרב בלגאל משכמי ז"ל מהר מן המדרס ומחק הוי"ו וכן בקוליה פירקין גם כשטוה טהור מטמא מת הגיה טהר בלי וי"ו. גם ה"ל יהוסף ז"ל הגיה כן. גם בריטא למתני' וטמא מדרס והשלים עליו את כל הבגד ניעל חוט אחד מתחלתו טהר וכו' וכ' כן מלאתי וגם במתני' דבשמוך כן הגיה שלא הוסיף מלות רק מחק מלות ואחר כך ומלת השלים הגיה והשלים בוי"ו:בפי' ר"ע ז"ל.דהאי תנא ס"ל בגד שלשה על שלשה שנחלק וכו'.ולא כר' יוסי: ח ונטמא טמא מת והשלים עליו את כל הבגד כל הבגד טמא טמא מת נטל חוט אחד וכו'. כך ל"ל: מפני שאמרו שלש על שלש שנתמעטה וכו'. כך ל"ל: אע"פ שטהר מן המדרס טמא בכל הטומאות כך מ"מ: ט סדין שהוא טמא מדרס וכו'. בגמ' במנחות פ' הקומץ רבא ד' כ"ד אלא דמשמע דהיא דהתם במנחות בריתא היא דבעי לאוכחי מינה דלא אמרי' שבע לה טומאה דהאמר ר' יוסי אלא

*) כי' בפ' ח"ב שכ' וז"ל תימה לפ"ז אמאי לא מייתי בריתא ממתני' דיקן מיבבא שמדברי הטוס' בשנה דכ"ת משמע קלת דפ"ל ג"כ שהיא בריתא אבל בפ' בהמה המקנה כתבו שהיא מתני' ולריך לדחוק ולומר דה"ק אלא הכיתא דתני בלא בריתא ומי' בלבכ"ז ח"ח מי' ל"ג.

*) נל"ו משיתחבר

שאם נגע בו הזב ממא במגע הזב ומשמע דאפי' נגע בו הזב אחר שנטמא מדרס אלא עליו טומאת מגע ולא אמרי' הא שבע ליה טומאת מדרס ודאי ממאי דהאי שאם נגע בו הזב לבתר מדרס דלמא מקמי מדרס נגע בו ואח"כ דרס עליו דלא שייך למימר הא שבע ליה משום לטומאה אחרונה חמורה מן הראשונה ואלא עליה אלא מסיפא דייקי' דלא אמרי' שבע ליה טומאה דקתני סיפא מולה ר' יוסי בשני סדינין המקופלים ומונחין זה על גב זה ויש זב עליהם שהעליון ממא מדרס והתחתון ממא מדרס ומגע מדרס משום דנגע בעליון ונפקא מינה שכשיעשו לתחתון וילון ויטהר מן המדרס עדיין יהא ממא מגע מדרס ולא אמרינן הא שבע ליה טומאת מדרס החמורה כדקיימא לן שאפי' עשר מלעות תחת הזב כולן ממאות מדרס ולא תחול עליו טומאת מגע לכשיעשו וילון ע"כ(*): ועשאו וילון. ושאלו בלן

ציונים

ח וכן בגד. שם: טמ סדין. לעיל פ"כ מ"ו. ממחום כלי. תוס' שבת נח. ד"ה אע"פ. ניגה יבו: ל"ה פסחי. חולין עבב ד"ה אלא:

חלופי גרסאות

ח ונטמא כו' והשלים נכהל"ר נטמא כו' השלים. הבגד כו' פ"ל הבגד הבגד כולו טמא טמא מת נטל. ואח"כ נכהל"ר ל"ג ואח"כ. טהור נכהל"ר טהורה. שנתמעט בל"ר שנתמעטו. ממדרס בכהל"ר המדרס אבל בל"ר הטורה מתחלת בתלת המדרס ובכוף טורה אלפיה אחר מלת שטהור נדפס לות ס'. וב"ש מהגה הפשוט הטוא שבאבלו לכיון יוסר השורות ל"נו בכוף לות ס' לו שהיה מהמלה שבתחלת הטורה הפנה מוכת שסי' לריך להתחיל הטורה בלות מ' ול"ב יש שם ס"ם ולולי הי' בילכתו מהמדרס.

משנה אחרונה

הכא נמי כת"ק דר"י ואפילו לא נגע בלאטוים קודם שנתמעט. אלא כיון דמלינן לפרוכי דלתמיה כר"ע ניחא אפי: נטל חוט אחד מתחלתו ואחר כך השלים כו' ממא מגע מדרס. פי' הר"ב דלתמיה כת"ק דר"י שבשעה שנטל חוט אחד כשאר בו טומאת מגע וכשהשלים עליו כל הבגד טולו ממא מגע שהמחובר לטמא עמא. ולפ"ז דוקא בעודו מחובר עמא טולו אבל אם אחר מן הנשלם חסיכה ופפרוש טהורה שלון מגע טומאה מגע כדלעיל פ"ח גבי תפילין. ומיהו למאי דפסק הר"ב לקמן מ"י כר' יוסי *)אין סלוכה כהך מתני' אלא אם נטל חוט אחד מתחלתו ואח"כ השלים הכל טהור. וקשה על הרמב"ם בהכורו שפסק כמתני' דהכא ופסק נתי כר' יוסי דלקמן. וכבר הקשה כן הרב משנה למלך ול"ל דמפרש עמא מגע מדרס דהכא מדרבנן גזרה אטו השלים ואח"כ נטל. ולפ"ז אפילו אחר מתיכה מן הנשלם ופפרוש עמא: ח ונטמא ממא מת.

יכין תפארת ישראל יכין

שנמר אח"כ עכ"פ נגע בהגע"ג טפחים כשהיו שלמים וטמאין. וכתפילין לעיל [פי"ח מ"ח] ומטה [פי"ט מ"ה. ולא דמי כלל לעשה לה תרשות פי"ט מ"ו]. ולא נקט לה הכא רק לאשמעינן דלא הימא דוקא הפילין ומטה שהתקלקל לגמרי מה שטמא תחלה. אבל הכא בבגד שנתמעט רק משיעורו. והרי ראוי הכשר להעלרף להחדש ישאר בטומאת מדרס דמעיקרא קמ"ל. א"נ ל"ל דקמ"ל הכא אף דהשתן והחדש היו בת חלקים ואברים כמטה ותפילין. אלא טולו בגד ה' הוא. אפ"ה דיינינן ליה כבת חלקים. והיו טמא רק מגע מדרס כשנתמעט הישן: נח) דס"ל דכל גגע"ש שטמא במדרס. ואח"כ נחלק. עכ"פ טמא כמגע מדרס [ובמשנה י']. דהרי עכ"פ גם אחר שנחלק נשאר בכל חלק נגע"ג שראוי

לעשות הרמב"ם ריש אהלות דבכל הכלים אתרינן מרב כחלב. מיתוקמא מתני' דהכא דוקא שנטמא במטה מת שהוא אב והבגד הנוגע בו ג"כ נעשה אב והשלם שנגע בלאטוים הוי מגע ממא מת דהייט ראשון. אבל אם מתחלה נגע במת עלמו ממילא נעשה אבי אבות והשלם שנגע בו הוי אב וסיכי תני עיקר מעמא מת. אלא פ"כ שנגע תחלה באדם שנטמא במת ולא במת עלמו. משום דבעי למיתני עיקר מעמא מת אבל ממא מגע דומיא דמתני' דלעיל. אבל לגיסתא הראב"ד לאין מרב כחלב אלא שנטמא במת. עלמו ונעשה אב והשלם שנגע בו הוי מגע ממא מת דהייט ראשון. אבל אם מחילת גיעתו היה באדם שנטמא במת לא נעשה הבגד מתחלה אלא ראשון והשלם שנגע בו הוי מגע ממא מת. ואם מתך מן הבגד מחיכה של שלם ע"ם והפרישם עיקרה לגמרי שאין מגע עוקה מגע. וכתב הרב משנה למלך פכ"ג מה"כ דין ט' דוקא בבגדים הדין כן משום דבטל שם בגד ממנו. אבל אוכל כשיכה שנטמא ונתתך לשנים אפילו להשוכרים פתות מכשיכה לא מקבל טומאה מ"מ טומאה דמעיקרא לא פקעה דמעיקרא אוכל ואכלו ולא בטל שמו. ומהא שהאוכל כזית תרומה ממאה אלמא דבכזית נמי איכא טומאה עכ"ל ואגב שיעורי' כתב דמייב מיתה ואיו אלא בעשה כדאמר בפרק הכהל דף כ"ג. ונעיקר הדין לא היה לריך לרמיה מתרומה ממאה שמשנה שלמה היא פ"ק דטהרות מ"ה האוכל בטומאה בתר הטומאה ושטמא בולד הטומאה מעכשיו לכשיכה. אלמא דלא פקעה טומאה. ותניא נמי בס"כ והביאוהו הטוס' בפ' כל שעה דף ל"ג ואותו שעשו אותו אחה שובר לאוכלין לעכרכן. אלמא דשביכה אין מעכבת את האוכלין. ומאה שבור הרב ז"ל דכל הני איכא למידמי דמדרבנן ניחא והיא דאותו שעשו אחמכתא בשלמא ולהכי מייתי לה מתרומה ממאה דמייב עלי' אלמא מדאורייתא לא פקעה אך קשה דמדאורייתא ולאי פקעה מדהכן פ"ג דטהרות מ"ה כשיכה אוכלין שהיכן בחתה ונתמעטו וכן כזית מן הנתה ומן הנבלה מטהרין אלמא פקעה אפילו לא בטל ממנו דמעיקרא בשר מת והשתא נמי בשר מת. וכבר הקשה הרב עלמו כן מן הטוספתא דאוכלין שלמקו פקע טומאתן כ"ם. ולא ידעתי אמאי לא מייתי מתני' דטהרות. והא ולאי קשיא ה"כ איכי מעכתא לה אוכל כזית תרומה ממאה דטובר בכזית והיא בל"ע. ואפשר לחלק בין חבר השיטור קודם אכילה ובין בשעת אכילה דהא אפילו היה אוכל כשיכה נמי ה"א שלא נתפרכה בשיכו והרי שהרה קודם שיבלענה אלא כיון שדרך אכילה היא בכך לית לן בה. וה"כ מעכתא לה באוכל תרומה ממאה כזית תתון כשיכה דהוי נמי דרך אכילה אבל אם נתבר מבשיטור קודם אכילה עטול. ועדיין ל"ע: שנתמעט עטור. הייטו בטומאת מגע אבל בטומאת נגעים קי"ל המומאה בקלגו ושבאו מוכין עמא כפי"ח דנגעים. ט אבל עמא מגע מדרס. ולפיו

*) לא אלא לטרין דנהיו שנהיה פסק שם הר"ב דלא כר"י:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

דלקמן]: ר' אבל טמא מגע מדרס. והא דפי' הר"ב במשנה ה' פי"א דזבחים דבגד שנטמא וקרעו ברובו טהור לגמרי מדאוריתא. [ועי' בפ' דלקמן משנה ח] ופי' התוספות שם דף ל"ה. וכן בפ"ד דחולין דף עג. דהתם בבגד שהוא כלי. וכיון שיש [*עליו שם כלי וכשנקרע אזיל] שם כלי מיניה טהור לגמרי. אבל הכא מיירי בחתיכת בגד דעלמא ואין שם כלי עליו. ולא טהור ממגע מדרס. אף על פי שטהור מן המדרס. ועוד י"ל דהתם דזבחים מיירי כשקורע קרעים הרבה ואין בכל א' שלש. ולהכי טהורה לגמרי. אע"ג שכל הקריעות מחוברות בסופן. לאו חבור הוא. כגון שכל קרע וקרע קרע עד רובה של טלית בפחות [משלש על שלש]. הוי כאילו גמר כל אחד ואחד עד סופו. ע"כ. וכ"כ הר"ש בפ' דלקמן מ"ח. [*וטעמא דת"ק דמתני' דהכא דטומאת בית הסתרים מטמא. וכן הוא בהדיא ספ"ד דחולין דף עד. ועיין לקמן]: אר"י וכי באיזה מדרס נגע זה. כתב הר"ב דבגד של שלש על שלש שפירש מבגד גדול כו'. הכל מודים שבשעת פרישתן מאביהן מקבלין טומאה מאביהן. כיון שיש באביהן כדי לטמא [*דבשעת פרישתו מאביו א"א לגמלא שלא יגע מעט מעט. ובשעת פרישה אינו בית הסתרים. ומקבל טומאה מאביו. שיש בו שיעור אב הטומאה. רש"י דחולין שם] וה"כ לא פליג ר' יוסי במה שנסברה בפרק יח משנה ו. ובסגדל שנפסק במשנה ד' פרק כו [*כדפי' הר"ב התם. ושם כתבתי דלהכי מוקי הר"ב והר"ש. וכן התוס' דפרק ואלו קשרים [דף קיב] למתני' דהתם דאתיא לף כר' יוסי. משום דהלכתא כותיה דטומאת בית הסתרים [אינו] מטמא. והשתא קשיא לי טובא אדפסק הר"ב הכא ובמשנה דלעיל דאין הלכה כר"י וכן הרמב"ם לעיל כתב ואין הלכה כר"י ובמשנתינו זו ג"כ במקלת ספרים בפי' הרמב"ם ואין הלכה כר' יוסי. אבל בחבורו פכ"ג מהלכות כלים [הלכה ט]. פסק בהא דמתניתין דלעיל ודהכא בתרוייהו כר' יוסי. והוא נכון אע"פ שהכ"מ הוא ליה לכתוב טעם בדבר דלא פסק כת"ק. אולי סמך על המגיד. אבל מ"מ קשיא לי הא דמתניתין ז דהתם פסקה ג"כ הרמב"ם שם הלכה

מלאכת שלמה

ר"ע ז"ל בהא פליגי ת"ק ור' יוסי וכו'. אמר המלקט הר"ם והרא"ם ז"ל נראה דגרסי במתני' דברי ר"מ א"ר יוסי וכו' שכתבו קסבר ר"מ טומאת בית הסתרים מיטמא וכן היא הגירסא שם בפ' בהמה המקשה וכמו שכתבתי שם: אלא שאם נגע בו הזב. פי' רש"י ז"ל שם בפ' בהמה המקשה אלא אם ים לומר שיש כלום טומאה משוירת עליו לא משום מגע מדרס אלא אשם נגע בו הזב ברגלו ערום כשדרס עליו או לאחר שדרס עליו והוי עליו שתי טומאות טומאת מדרס שהיא אב הטומאה וטומאת מגע שהיא ראשונה ואינה אלא לטמא אוכלין ומשקין ונחלק טהור מטומאת מדרס ואינו אב הטומאה עוד אבל טמא מגע הזב כל זמן שלא מבל ונפחת משלש אצבעות עכ"ל ז"ל.

ועי'

אמר רבי יוסי יוכי באיזה מדרס נגע זה סד). אלא אם כן נגע בו הזב. טמא במגע הזב סה): ר' שלשה על שלשה שנחלק סו). טהור מן המדרס. אבל טמא מגע מדרס סז). אמר ר' יוסי וכי באיזה מדרס נגע זה סח). אלא אם כן נגע בו הזב. טמא מגע הזב:

שלשה

ולא נשאר בו טומאה כלל. מידי דהוה אשברי כלים שהם טהורים מטומאתן לגמרי: אא"כ נגע בו הזב. אם נגע הזב בוילון זה. מטמאו טומאת מגע הזב אבל מכח טומאת מדרס שהיתה בו תחלה. אין כאן טומאה כלל ואין הלכה כרבי יוסי: ר' שלשה על שלשה שנחלק. בגד שיש בו שלשה טפחים על שלשה טפחים. שנטמא במדרס הזב. ואח"כ נחלק ואין באחד מהן כדי שיעור טומאת מדרס. בהא פליגי חכמי קמא ור' יוסי. דחכמי קמא סברי טמא מגע מדרס. ור' יוסי סבר טהור לגמרי. אבל בגד של שלש על שלש. שפירש מבגד גדול שהיה מדרס.

הכל

אליהו רבא

ט אא"כ נגע בו הזב. בשעת המדרס נגע בו שלא נטמא מדרס בהפסק כלים אלא נגע בהפסק דרס עליה הזב ונטמא גם מגע וקודם שעשאו וילון טומאת מגע לא מעלה ולא מוריד שהוא טמא מדרס שחמור ממגע ועכשיו שעשאה וילון והלכה שימנו טומאת מדרס נשאלה בו טומאת מגע:

תוספות רע"ק

פכ"ז משנה ט [אות נב] אמר רבי יוסי). פלוגתייהו דר"מ ור"י אם טומאת בית הסתרים מטמא במגע דר"מ סבר דמטמא ומש"ה סבר דטמא מגע מדרס דמיד כשנעשה מדרס נגעו זה בזה בעודם מחוברים וכל מקצת נעשה ג"כ מגע מדרס. ור"י סבר דעודם מחוברים לא מטמאי זה מזה דבמקום חבורן הוי בית הסתרים ואינו מטמא אא"כ נגע בו הזב דהיינו שדרס עליה הזב כשהוא יחף דנגע בו בשדרס ברגל וחל בבת א' טומאת מדרס וטומאת מגע מדרס. או שדרס עליה במנעל דבשעת מדרס נעשה ג"כ טומאת מגע מדרס שנגע זה בסנדל. ואינו טהור אא"כ כשדרס הי' פשוטי כלי עץ מפסיק בין רגליו לבגד. וגם בעי' שלא היה הסדין מכופל בשעת שדרס דב' ראשים אינם נוגעים זה בזה בגלוי ולא חל עליה טומאת מגע מדרס. ואם אח"כ נתכפל הבגד או אח"כ נגע בו הזב אינו טמא טומאת מגע דלא אתי טומאת מגע דקיל וחייל על טומאת מדרס החמור אלא א"כ באו בב"א. זהו העולה מדברי תוספות הולין ובמנחות:

יכין

בו כבאמר בגד. והרי הכא נגע הוילון בעלמו. כשנתפך לחיות ווילון מהסדין המדרס: סד) דס"ל דכשנטמא מתמונת מדרס דמעיקרא פרח מינה לגמרי הטומאת מדרס שבתחילה: סה) ר"ל אם דרס עליו הזב יחף בעודו סדין וקבל טומאת מדרס וטומאת מגע מדרס ביחד אז כשעשאו אח"כ ווילון. לא פרח מיניה רק טומאת מדרס מדהשתא לא חזי למדרס. אבל עכ"פ עדיין נשאר בו טומאת מגע הזב. מדשייך טומאה זו גם בווילון. [וכן הוא במתמות [דכל"ב] וכ"כ רש"י ותוס' [מולין עב"ב] עכ"ל ע"כ. אאמו"ר הגאון"ל וכן כ' בתוס' חדשים כאן. ולפע"ד אשכחן דבוחיה במתמ שעשאו מוכמל [פכ"ח מ"ס] ובערמוי"ט] והלכה כר' יוסי [ודלא כהר"ב]: סו) ר"ל מטלית שהיה בו נגע"ש וטמא במדרס ואח"כ נחלק. ומלא שאין בכל א' מב' החלקים כשיעור קבלת טומאת מדרס: סז) דמדנאמר עכ"פ בכל אחד מהחלקים רוחב נגע"ל כדי לק"ש מגע. והרי נגעו בעלמן בהנגע"ש כשהיה מטלית שלם. דלא גרע מסדין שעשאו ווילון דטמא מה"ט: ואע"ג דכל בגד שנקרע רובו טהור אפי' נקרע ממילא [כפי"ח דזבחים מ"ס]. [ואי"ל דהתם מיירי שהבגד הוא ראשון. וא"כ כשנקרע אין לחוש שהקרעים נגעו בהראשון. דהרי כלי אמתע"ש רק מהה"ש [כב"ק ד' ב

משנה

פ"כ תני אבל טמאה ממא מת. דהתם בטומאה דלהבא מיירי שאינו מיטמא עוד במדרס אלא בשאר טומאות. והכא מטומאה דלתפרע מיירי שאשר מן המדרס ומטמא לא עבר שנגע בעלמו וס"ל טומאת בית הסתרים מטמא ואפילו היה מתות ועומד כל שעה ולא נקפל קצתו הוי מגע. וכ"ש אבר דבית הסתרים אינו מגע כשהיה מתות ועומד ועי' בתוס' חולין דף ע"ב: אא"כ נגע בו הזב. פי' הר"ב בוילון וכ"כ הרמב"ם. והוא תמוה דמאי לימרה אבל בגמ' פנק הקומץ רבה דף כ"ד דכולה לתפרע קאמר דמשכחת לה דטמא לתפרע מגע

תפארת ישראל

מ') ליתא דהיינו בחולין. אבל בכלי קודש כדאיתי התם. אף מולד מק"מ מד"מ [בשקלים פ"ח מ"ד] ואפ"ה אינן התם לאחר שקרעו לשכניסו לעזרה. אף דגם הטמאת מולד אסור להכניסו לעזרה [בשקלים פ"ח מ"ו] אע"פ דלאחר שקרעו נטהרו הקרעים לגמרי]. י"ל התם שהיה מתחלה בגד שלם. וכשנקרע שוב חיוב בגד ונתבטל ממנו צורתו דמעיקרא. להכי נטהר לגמרי. אבל הכא שהיה מתחלה כלי פשוט. וגם השתא שנקרע. כל חלק הוא כלי פשוט. ולא נתבטל צורתו דמעיקרא. דמי לעשה מטפחת משאר דבשאר בטומאתו [כלעיל ספכ"ו]. א"נ התם מיירי באין בכל חלק שבקרעים נשאר"ל: סח) לטעמי' אזיל [דס"ל בשמה ע'] דהגיעה בעלמה הו"ל כמגע ביהם"ת ולהכי הכא נמי כשנקרע פרח ממה לגמרי כל טומאה. וג"ל דנקט סדין לרבותא דר' יוסי דאע"ג דנשאר שלם בשיעורו דמעיקרא. אפ"ה מטהרו ר' יוסי לגמרי ונקט הכא נגע"ש שנחלק. לרבותא דת"ק. דאע"ג דהשתא נשתנה שיעורו דמעיקרא. אפ"ה טמא מגע מדרס. והלכה כר' יוסי [ודלא כהר"ב]. מיהו בנקרע מטלית שהוא נשאר"ל מבגד גדול. שיש בהתחיכה הגדולה הנשארת כשיעור הראוי להשאר מדרס. מודה ר' יוסי דהמטלית הקטן נטמא עכ"פ במגע מדרס. מדמגע בחלק הגדול בשעה

אחרונה

שנחלק

זב אם בשעה שדרס עליו הזב ברגלו יחף ונטמא שהיה שם מדרס ומגע כהי דהמדרס בטל המגע לא בטל וכן פי' רש"י בחולין דף ע"ב: ר' שלשה פ"ש שנחלק. הן לרבותא דת"ק הני לה דאי מדלעיל לא שמעינן אלא כשיש כדי לטמא דסדין שיש בו כמה טפחים וכל חוט שבו טוגע בהשאר שיש בו שיעור טומאה ואפילו מגע בית הסתרים הוא ס"ל דתמיד מגע. אבל הכא א"כ דמגע בית הסתרים הוי מגע הא אין בו כדי לטמא דמלבד החוט הטוגע אין בו שיעור טומאה. קמ"ל דמלרפין כמי חוט הטוגע ותמיד כמו יש בו שיעור: א"ר יוסי

ופסק

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הכל מודים *)שבשעת פרישתן מאביהן. מקבלות טומאה מאביהן. ואין הלכה כר' יוסי: **יא** בריא וצורר מלח. גרסינן. בגד המוטל באשפות. בטל ליה מהורת בגד אלא ח"כ אית ביה תרתי שיהא בריא וחזק. ורלוי לגרור בו רובע קב מלח. אבל הממלא בבית הואיל ואינה מושלכת באשפה עדיין מטוהרה היא. וכאן גרידא סגי. או בריא אע"פ שאינו צורר מלח. או צורר מלח אע"פ שאינו בריא: ר' יהודה אומר בדקה. לעולם אינו מטמא עד שיהא צורר רובע מלח דקה: וחב"א. אינו מטמא עד שיהא צורר בגסה: אלו ואלו מתכונים להקל. ר' יהודה סבר דקה צריכה לגרור בבגד בריא וחזק טפי מפני כבדה. שהיא כבדה יותר מן הגסה. הילכך משער עד שתהא מחזקת בדקה להקל עליה שלא תטמא. ורבנן סברי גסה צריכה בגד יותר בריא. מפני חדודה וקרע היא בולעים. הילכך משערים בגסה לטמא כדי להקל על הבגד המחזיק מלח דקה שלא יטמא: שוין שלשה על שלשה באשפה לשלש על שלש בבית.

*) נ"ל דבשם

ועי' עוד במה שכתבתי שם פרק בתמה המקשה סי' ד': **יא** כמה מלח וכו' ר' יהודה אומר דקה וחכמים אומרים גסה. כך מלאתי מונח על ידי הרב בעלעל מהרנ"ז ז"ל והר"ר יהוסף ז"ל: בפי' ר"ע

יא שלשה על שלשה. באשפות. בריא וצורר מלח (פס). **בבית. או בריא. או צורר מלח. כמה מלח יהיו צורר. רובע** (ע). **רבי יהודה אומר בדקה** (עא). **וחכמים אומרים בגסה** (עב). **אלו ואלו** (עג) **מתכונים להקל. רבי שמעון אומר שוים שלשה על שלשה באשפות. לשלש על שלש בבית** (עד):

ח"ג. יהיו נמכנ"ג יהיה ונל"ל יהא.

שלשה

[הלכה ז] ואמאי הא אתיא כרבי מאיר *)(כדכתבתי) לעיל שם. ולכן כ"ל דלהרמב"ם מתניתין ז' לאו מטעמא דכתבו הר"ב והר"ש דכר"מ אתיא אלא טעמא דהיא מתני' שכשם שאם פירש אלם על אלם מבגד גדול אי אפשר לאמלם שלא יגע ולכך טמא מגע מדרס. ה"ל כשמוטל חוט ח' משל שלשה על שלשה א"א לאמלם שלא יגע בעודו מושכו מן החתיכה משא"כ נחלק דמתני' דהכא דאינו מגע כלל דאדרבה המחלק קורע ומושך זה לכאן וזה לכאן: **יא** וצורר מלח. ולא תקרע בעת שיאורו בו המלח ויהדקו אותו כמו [שיקרה] בבגד [הבלוי]. הרמב"ם [*ומ"ש הר"ב בריא וחזק ורלוי כו'. אפרש לקמן בס"ד]: [*או בריא או צורר מלח. ולכאורה יקשה אם אינו בריא איך יצורר מלח. ולשון הרמב"ם

*) נ"ל כדפירש הר"ב

שלמה

ז"ל בריא וצורר מלח גרסי' אינו יודע מה גירסא אחרת הוה גרסי' ולא מהיכן העתיק דעז"ל מלת גרסי' דנפי' ר"ש ז"ל אין שם רק בריא כמו בריא וחזק: אלו ואלו מתכוונין להקל. עי' במ"ש בפ"ח דטירודין סי' ב':

כשם

מלאבת

אלם

יכין

שמחלק ממנו. כשכבר אינו ביהם"ת. ורק בנתקן זה מזה בכח לא חייבין לגניבתן זב"ז בשעת נתיקתן [בכריתות פ"ג מ"ח]: סט) דמדמוטל באשפה אינו חשוב לק"ש כלל עד שיהיה בו תרתי. שכל חוטי הבגד יהיה בריאים וחזקים וגם המטלית בעצמו עב וחזק כדי לגרור בו מלח. ולא שיהיה כעין פלאחר של לעיף. שאע"ג שחוטיו בריאים. אפ"ה חוטיו מתעבלין מהר כשיגרור בו מלח. הא בריא לבד לא מהני. מדמוטל באשפה. וכגע"ג אלבעות בריאים שמוטלים באשפה שתמק"ט כלל [ובמי"ב] כך ל"ל. אולם הרמב"ם פי' מלת בריא ר"ל שלימה אלא ניקב: ע) רובע הקב והוא שיעור ו' ביצים. עא) ר' יהודה מיקל. וס"ל שתמק"ט עד שיהא הבגד. חזק כל כך כדי לגרור בו רובע הקב מלח דק. שמעכל מהר החוטים

משנה

ופסק הר"ב אין כלכה כר"י. והרמב"ם בחבורו פסק כר"י. וקשה להך דלעיל מ"ז כמ"ש מוי"ע וכתבנו משה לעיל מ"ז: **יא** שלשה באשפות בריא וצורר מלח. כ"ל דמדאורייתא אין חילוק דאפילו בריא וצורר מלח בטל הוא כשמושלך באשפה דהא שיעור שלשה ע"ש אמרי' דחשב הוא דאע"ג לעניים ומשהושלך באשפה אינו חשיב אמין דרך אדם ליקח מן האשפה עלאי לתשמישו. אבל בגד שלם אפילו משלך באשפה לא בטל לעולם ואע"ג שהתוס' כתבו בשבת דף כ"ו בשלמה כ"ש חשוב בגד שלם דבגד שלם אפי' מוגנע בבית דומיא דבגד שלם אבל באשפה לא הוי כבגד שלם דבגד שלם אפי' באשפה לא בטל כדמוכח בפרק כל הכלים דף קכ"ד דפריך אלא מעתה זרק גלומי' לאשפה ה"ל דבטל והוי מוקצה בתמיה אלמא דבגד שלם פשיטא דלא בטל באשפה והיינו טעמא דגרסי בשלשה ע"ש בבית וצורר מלח הואיל וחשוב דומה כבגד שלם ואי מסברת לבו באשפה אמי לעכודי נמי בבגד שלם. ולהכי בשלם ע"ש שהשליכה לאשפה אתרינן לקמן דטהורה לעולם אפי' בריא וצורר מלח דשלם ע"ש ודאי לא מיתלף בבגד שלם. והיינו נמי דאתרינן הכא אלו ואלו מתכוונין להקל משום דעיקר טומאתו היא מדרבנן גזרה אטו בגד שלם אבל אי הוי מדאורייתא לא הוי מקילין. ואמי תמה על התוס' בפרק כיצה דף מ"ז שכתבו בפשיטות דשלם ע"ש אפי' מוטל באשפה טמא דמדרבנן מוהבגד דקרא לא מפליג מידי ע"כ ואיך נעלם מהם מעשה שלמה דבשמוך שלם ע"ש שהשליכה באשפה לא בטלה והיינו שכתבו מוטל באשפה אבל אחתי לא מטייבב דא"כ מאי האי דכתבו אפילו מוטל באשפה אבל אחתי לא מטייבב דא"כ הרי היא כמוטלת בבית ומאי אפי'. וגם מ"ש התוס' דקרא לא מפליג לא יתכן דאמנו שלם ע"ש כתב בהדיא אלא מכמים נראה להם לגרות מה דאמר ובגדי עניים לגבי עשירים לא חזו וכן השליכה לאשפה. וגם מה שהביא ר"ת דאיה שם דבגדי עניים אף לעשירים ממתאין בשלם ע"ש דאינו לעניים בפחות משלם ומי כדתנן פכ"ח מ"ח בגדי עניים אע"פ שאין בהן שלם ע"ש ממתאין ע"כ כבר דחה הר"ש והוכיח לקמן פכ"ח דפחות משלם ע"ש אין בו שום טומאה והא דקתני אע"פ שאין בהן שלם ע"ש היינו תחיכה אחת שלמה אלא הבגד הוא מתחיבת הבגד שאין בכ"ח מהן שלם וכן פי' הר"ב. ודברי התוס' נ"ש. ונעיקר

תפארת ישראל

יכין

בגד המוטל באשפה אינו בריא וצורר מלח. כ"ל דמדאורייתא אין חילוק דאפילו בריא וצורר מלח בטל הוא כשמושלך באשפה דהא שיעור שלשה ע"ש אמרי' דחשב הוא דאע"ג לעניים ומשהושלך באשפה אחיל ליה חשיבותא שאין דרך אדם ליקח מן האשפה עלאי לתשמישו. אבל בגד שלם אפילו משלך באשפה לא בטל לעולם ואע"ג שהתוס' כתבו בשבת דף כ"ו בשלמה כ"ש חשוב בגד שלם דבגד שלם אפי' מוגנע בבית דומיא דבגד שלם אבל באשפה לא הוי כבגד שלם דבגד שלם אפי' באשפה לא בטל כדמוכח בפרק כל הכלים דף קכ"ד דפריך אלא מעתה זרק גלומי' לאשפה ה"ל דבטל והוי מוקצה בתמיה אלמא דבגד שלם פשיטא דלא בטל באשפה והיינו טעמא דגרסי בשלשה ע"ש בבית וצורר מלח הואיל וחשוב דומה כבגד שלם ואי מסברת לבו באשפה אמי לעכודי נמי בבגד שלם. ולהכי בשלם ע"ש שהשליכה לאשפה אתרינן לקמן דטהורה לעולם אפי' בריא וצורר מלח דשלם ע"ש ודאי לא מיתלף בבגד שלם. והיינו נמי דאתרינן הכא אלו ואלו מתכוונין להקל משום דעיקר טומאתו היא מדרבנן גזרה אטו בגד שלם אבל אי הוי מדאורייתא לא הוי מקילין. ואמי תמה על התוס' בפרק כיצה דף מ"ז שכתבו בפשיטות דשלם ע"ש אפי' מוטל באשפה טמא דמדרבנן מוהבגד דקרא לא מפליג מידי ע"כ ואיך נעלם מהם מעשה שלמה דבשמוך שלם ע"ש שהשליכה באשפה לא בטלה והיינו שכתבו מוטל באשפה אבל אחתי לא מטייבב דא"כ מאי האי דכתבו אפילו מוטל באשפה אבל אחתי לא מטייבב דא"כ הרי היא כמוטלת בבית ומאי אפי'. וגם מ"ש התוס' דקרא לא מפליג לא יתכן דאמנו שלם ע"ש כתב בהדיא אלא מכמים נראה להם לגרות מה דאמר ובגדי עניים לגבי עשירים לא חזו וכן השליכה לאשפה. וגם מה שהביא ר"ת דאיה שם דבגדי עניים אף לעשירים ממתאין בשלם ע"ש דאינו לעניים בפחות משלם ומי כדתנן פכ"ח מ"ח בגדי עניים אע"פ שאין בהן שלם ע"ש ממתאין ע"כ כבר דחה הר"ש והוכיח לקמן פכ"ח דפחות משלם ע"ש אין בו שום טומאה והא דקתני אע"פ שאין בהן שלם ע"ש היינו תחיכה אחת שלמה אלא הבגד הוא מתחיבת הבגד שאין בכ"ח מהן שלם וכן פי' הר"ב. ודברי התוס' נ"ש. ונעיקר

יכין

ישראל

וגם רובע קב ממלח דק כבד יותר מהגס. מדאין לאיר רב בין גרגרי המלח: עב) דס"ל דבמלח גס אדם מקפיד טפי שיהי' הבגד שלורר בו עב וחזק. מפני עוקלין שבו שקורעין הבגד: עג) נ"ל דהא דקאמר אלו ואלו והרי ר' יהודה רק יחיד הוא. אלא ס"מ דגם אח"ק קאי. דמדקאמר סתמא ס"מ דמשערי' בכל מקום לפי מה שהוא דאם מלוי שם רק מלח דק ישערו בדק ואם גם ישערו בגס. ולהכי מסיים שפיר אלו ואלו. דהיינו ה"ק ור"ל לשיטתייהו. וחכמים לחידך גיסא. אמנם מלינו הך לישנא נם כשיחיד חולק עם יחיד [בעירובין פ"ח מ"ב] וע"כ נ"ל אלו דס"ל כהך מ"ד ואלו דס"ל כחידך [ועמ"ש שם בס"ד]: עד) דס"ל דנענ"ש שמוטל באשפה אזיל חשיבות אבל נחית רק חד דרגא. ומידון כגע"ג אלבעות שבבית ולפיכך בין שהן בריאים

אחרונה

פי' ר"ת בהך דבגדי עניים לעניים היינו במדרס דוקא משום דמליא ביימוד ע"כ משמע דה"ק כשיחדו שעני למדרס ובא ליד עני אחר שרי הוא משמע ביימוד דקמת אבל בא ליד עשיר לא משמע כיון דלדידי' לא חזי משמתחן לא מייחד ליה ויחוד דקמת לא מהני ל'. וע"ש הא אין כלים עולין מטומאתן אלא בשיעור משקה והיכי מעבריגן ליה ביד העשיר ואפילו לתאי דמפרש הר"ש לעיל פ"ז מ"ב דלעניין משכב ומושב עולה מדאית טומאתו בלא שיעור משקה דכיון שיחדו א"ל שמוד ומשבה מלאכתו ע"ל. מ"מ יחדו למלאכה אחרת מיהא בעינן אבל בשאם אינו מיעבר והכא כל כמה דלא יחדו העשיר למלאכה אחרת עדיין הוי יחדו למלאכה אפילו ביד שני אחר עדיין הוי כמי לעשיר. ובמתני' דלקמן יש קצת שיעור לשבנרת ר"ש ובתנגו מזה בסמוך: **באשפות**. פי' בזמן שמוטלת באשפה אם דרך עליה אדם אז נגע בה טמא מת אינה טמאת. אבל אם הכניסה אחד לבית טמאתה כבתחלה לקמן לקמן גבי שלם ע"ש וכ"ש בשלשה ע"ש ובשמוטלת באשפה משמע דטהורה בין מדרס בין ממת אלא שהרמב"ם בתנגו ספב"ב אשכחה לה למדרס ולא ידעתי למה. ונראה דס"ל בשבנרת ר"ת שבתנו לעיל דלעולם באשפה אינו טמא אלא מדרס דאלא ביימוד ולא משמע כן מדאמר ר"ש דאשפה אינו טמא אלא מדרס ואי טמא דמ"ק אחיי בכל הטומאות שאם אינו בריא וצורר טהור משלם א"כ פליג ר"ש בתרתי בין בבריא וצורר ובין באינו בריא ואיתא לאיתר דת"ק לא מטהר אלא מדרס וכ"ש לא פליג אלא בבריא דלא עהור ממדרס ולר"ש טמא וכ"כ הרמב"ם ובא"ש. ודא דהשליכה לאשפה אינה מטהר אלא בגד אבל עור ושק ומפן תניא בתוספתא פ"ז השליכן לאשפה טמאין והביאה הר"ש לקמן פכ"ח מ"ו. ומשמע לי הטעם דבגד הטוב כשהשליכה לאשפה אלא חשיבותיה ובגנוב לא א"ב ר"ל דבבריא וצורר מלח אייר מתמאין כמו הבגד דסד"ש כיון שסס גרוטין לא מהני להו בריא וצורר מלח קמ"ל. ובאיתי בפירוש התוספתא להגאון מווילנא שכתב משום דתנן שלם על שלם שהשליכן לאשפה טהורין אבל שלשה ע"ש שם בה שיעור מדרס אין השלכה מטהרתה והני דשון לאמת ולמדרס ולהכי כי אית בהו שיעור טומאה אין השלכה מטהרתה ע"כ. ודבריו תמוהים הם הא נבי שלשה ע"ש נמי תנן דהשלכתו מטהרת ואי דבריא וצורר מלח קאמר למה מלי לה בטומאת מדרס לו בטומאת מת: ר"ש אומר שוין שלשה ע"ש

באשפה

ציונים

יא שלשה. מוי' שם פכ"ג הכ"ג:

תוספות חדשים

סוף דברין אלא אם נגע בו מזב כו' משמע דאחיל לטעמיה בפירוש דקאי לחכא ומ"כ הוא פשוט ואיך יפרש גמרא דמגחות הנ"ל ונ"ע והכ"מ לא הביר בזה: (ממחוכים"ם ז"ל):

משנה י [תי"ט ד"ה] אר"י כו' הי' כשמוטל חוט אחד כו'. נ"ע מי דמי כשלמא אתם בגד גדול הוא עדיין עמא מדרס ובגד קטן הפורש ממנו מגע בו בשעת פרישתו אשם עמא מגע מדרס. אבל ג' על ג' כשמוטל חוט אחד ממנו הרי נתמעט ביאורו ואינו טמא מדרס כלל והילך יבא לידי מגע מדרס לכן דברי הרב תי"ע נ"ע. גם הרב בעל משנה למלך פכ"ג מה"כ כתב שאינו מכון דברי התי"ע אלו:

ראשון לציון

משנה י [תי"ט ד"ה] אבר ר' יוסי וכי בא"ה מדרס כו' דאדרבה המחלק קורע ומושך זה לכאן וזה לכאן. ועי' מ"ל פרק כ"ג מהל' כלים דין ז' מ"ש על זה:

תוספות רע"ק

[אות נג] תו"ח סד"ה בר"ב ד"ה אא"כ נגע, ואיך יפרש גם' דמגחות הנ"ל וצ"ע) בכל החזיון הזה אמור במשנה למלך שם:

תוספות אנשי שם

משנה י תו"ח ד"ה תי"ט ד"ה אבר רבי יוסי כו'. דברי התי"ע נ"ע כו' ולדידי יכולים דברי התי"ע להתקיים והיינו דס"ל דזה הטוב לא ניטל מהבגד רק בדרך משיכה לאמיית ועוד ס"ל להתי"ע דהבגד אינו מתמעט מביאורו בעת המשכה עד שיטל מן הבגד לגמרי ות"ל יש לבגד זה דין גע"ג שלמים גם בזמן העתקת הטוב ממקום למקום והעתקה עצמה פועלת עכ"פ כי במקום ההעתקה ממקום לאמקום אין שם דין בית הסתרים אחמת מה שסיים התי"ע מש"ל מחלק כו' הס דברים בלתי מובנים דת"ל גם בגע"ג שמחלק מבגד גדול נאמר כן ות"ל עומאתם הנחלק מלין תמצא וזה כוונת המל"מ בהפליאו על התי"ע לא כמו שהבין הטו"ת. אבל למ"ש בקיום ראשית דברין שוב לא נשארך לסוף דברין הנ' דבאמת גם בזה א"ל לגמרי אלא דבגע"ג שמחלק אף שאמר דבגע בחמת בכוח הפרישה חלק זה בזה עכ"ז כבר הסכמתו מחולק בעור ונתמעט הביאור אבל בבגד גדול שמחלק ונפרש חלק ממנו עדיין נשאר חלק הגדול שלם הביאור על הנעלו משם לגמרי. תרל"ן:

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

הרמב"ם בפירושו כפי גא"י אם שתהיה בריאה. אע"פ שאינה חזקה בחופן שתהיה ראויה לגור בה. או שתהיה חזקה אע"פ שתהיה קרועה. ע"כ. והשתא ז"ש הר"ב בריאה וחזק לא אדלעיל לפרש וכריא קאי. אלא אתלפנו וראוי לגרור בו קאי]: יב [*ושל זהורית טובה. פירש הר"ב הוא המשי הצבוע כרמז"י בלע"ז עמ"ש בפ"ג דפרה משנה י']:

יב שלשה על שלשה שנקרע עה) אם נתנו על הכסא ובשרו נוגע בכסא עי) טהור עו). ואם לאו טמא. שלש על שלש שנמחה ממנה חוט אחד עז). או שנמצא בו קשר. או שני חוטין מתאימין עח). טהורה פ). שלש על שלש שהשליכה באשפות. טהורה. החזירה. טמאה פא). לעולם השלכתה מטהרתה וחזרתה מטמאתה פב). חוץ משל ארגמן ושל זהורית טובה פג). ר"א אומר אף מטלית הדשה כיוצא בהן. רבי שמעון אומר כולן טהורין פד). לא הוזכרו פה) אלא מפני השבת אבדה פו):

ח"ג. יב שנמחה נל"ג שנמחה. השבת נל"ג השב.

כסא שבגד על גבי גבית מטמאות טמא מת. ואין מטמאות מדרס כך גבגד על גבגד בכסא מטמאות טמא מת ואין מטמאות מדרס. דבטלה חשיבותן מאחר שהשליכה לאשפה. והלכה כחכמים בגבד: יב שלשה על שלשה שנקרע. ולא נחלקו הקרעים זו מזו: ובשרו נוגע בכסא. אם הקרע כל כך גדול עד שכשמשימים הבגד על הכסא ויגע עליו בשרו נוגע בכסא. טהור. דבטל ליה מתורת בגד: ואם לאו. שאין הקרע כל כך גדול שיגע בשרו בכסא לא בטל מהורת בגד. ומטמא: שנמחה ממנו. שבלה ממנו. ודוגמתו מהוה שטלייה ע"ג בריאה דהגן לעיל [בס"פ] שלשה חריסין וכשבלה חוט אחד מבגד ג' על ג' מלומלמות נתמעט שיעורו וטהור: או שני חוטין מתאימין. פירשו רבותי דמתאימין קאי נמי אקשר. והכי קתני נמצאו בה שני קשרים מתאימין או שני חוטים מתאימין דאם שני חוטי' קשורים זה אצל זה בבגד אין דרך להניחם והכי אמרינן בגמרא פרק כלל גדול [דף עד] אי מתרמי תרי קטרי בהדי הדדי שרי חד וקטר חד. ושני חוטים המתאימין שדרך האריגה שהערב כנגס להוך הנתי אין ב' חוטים נכנסים בסדר אחד אלא במקום שזה נכנס זה יוצא וכשניהם שוין נחשב האחד כמי שאינו: החזירה. לבית: טמאה. דהא הדר אתבה: לעולם השלכתה מטהרתה. כלומר כי האי גונא מיטמאה ומיטהרת אפילו עשר פעמים ביום: ארגמן וזהורית טובה. תשיבי ולא מבטלה להו אשפה [מתורת בגד]. וזהורית טובה הוא המשי הצבוע כרמז"י (ה) בלע"ז: אף מטלית חדשה כיוצא בהן. דיקה כדין ארגמן וזהורית טובה ולא מבטלה לה אשפה מתורת בגד: כולן טהורין. אם הושלכו לאשפה אפילו ארגמן וזהורית טובה: לא הוזכרו. ארגמן וזהורית טובה ליחלק משאר בגדים: אלא מפני השב אבידה. דאם מלאם באשפה לא אמרינן מדעת השליכם ובטו הכרזה דמפני חשיבותייהו לא מייאשי הבעלים. ושאר בגדים דלא חשיבי אם מלאם באשפה לא בטו הכרזה. והלכה כת"ק:

(ה) קארמוזין

מלאכת שלמה

יב אם נתנו. ס"א אם נותנו. תניא בתוספתא העור והשק והמפן שנקרעו אם נותנו לבית הכסא ובשרו נוגע בכסא טהור ואם לאו טמא: שלש על שלש שנמחה ממנה חוט א' או שנמצא בה קשר. כך נ"ל: לעולם השלכתה מטהרתה והחזרתה מטמאתה. כך מלאתי מוגה וכן הוא הלשון שם ברמב"ם ספכ"ב וכן הגיה נ"כ הרב בלגלא אשכנזי ז"ל: מפני השב אבידה. כך הגי' ס"ר יהוסף ז"ל:

יכין תפארת ישראל יכין

בריאים ולוריים מלא לו לא. אמק"ט מדרס. אבל מק"ט משאר טומאות: עה) שם בו קרע ולא נחלקו החלקים זמ"ז לגמרי. ומיירי שלא הניע הקרע עד רוב רוחב הבגד. דאל"כ כנחלקו לגמרי דמי. [כפכ"מ מ"ת]: עו) שכשיבש עליו יתפרדו ב' חלקי הקרע זמ"ז. ויהי' בשרו נוגע בכסא וזה משוער לפי עובי הבגד. דכל עוד שעב ביותר יתרחקו הקרעים עפי כשיבש עליו. מאיזו הבגד דק. [והר"ב כתב דמשערין לפי אורך הקרע. ואילה"ק הכי אורך כגר מבואר בפכ"מ מ"ח שלא יהא כרוב אורך הבגד ואי ל"ל הכא דמייירי בשאין הקרע ברוב אורך הבגד אז משערין בגביעת הבגד בכסא. א"כ איעור רוב אורך הבגד דתני לקמן בבדי נקניה. דהכי בכס"ג בודאי בשבו נוגע בכסא. י"ל הכי כגר כתבנו שם בפ"ד דשיעור להכא רק לענין ליקוף מייירי]: עז) דהא"ל כשחלקו זמ"ז לגמרי ואין בו שיעור מדרס עוד: עח) ר"ל שבתחדקן ונחלם בו חוט א'. [וזה פי' מלת נמחה כלעיל פכ"ד מי"ז מהוהה שטליי' על הבריאה. וע"ש]. דאי בטיל החוט לגמרי. כבר תניגן בגמרא"ל שבתמעטו טהור [רכ"א]. וא"ת כיון דנמחה חוט א' נטהר. למה אלטריך לאתמעיון

הלכתא גבירתא כללא דפרק כז

פכ"ז משנה א חמשה מינין חוטרין זה לעצלה מזה לענין קבלת טומאה (א) **ב"ח**. אמק"ט רק כשיש בו ב"ק. וגם בזה קל הוא מכל המינים. שב"ק שאחוריו לא שמיה ב"ק. ודינו כגבו. ואמק"ט שם כלל. (ב) לטעלה ממנו. כלי עץ. דנעשה ג"כ משכב ומושב. אף שאין לו ב"ק. (ג) לטעלה ממנו עור. דאף שאינו כלי אשר שיהי' אח"ט. כשהאהיל על המת. (ד) לטעלה ממנו. שק. והוא העשוי משער בע"ח [חוץ מצמר כבשים] דכל ג' מינים הנ"ל כשאין להן ב"ק צריכין שיעור. אבל שק אם הוא אריג או קלוע. והוא בגד שלם. אף שאין לו ב"ק מק"ט גם בכ"ש. (ה) חסור מכולן. בגד. והוא אריג שמצמר או פשתן. שאפי' אינו כלי שלם אם יש בו נענא"צ מק"ט:

משנה ב שיעורין של ד' מינים הנ"ל לק"ט [דהיינו חוץ מכ"ח שאמק"ט רק בשיש לו ב"ק כ"ש וכדאמרן] יש בזה ב' חלוקים. דהיינו (א) אם נקרע מטלית מחתיכה גדולה שממינין הנ"ל.אז בגד שיעורו לקבל טומאה בשאר טומאות. בהאשפות עטורה. מטמא אפי' בריא ולוריר מלא שלא גזרו אלא בשלשה על שלשה כלפי' נמחני' לעיל: **והזהורית טובה**. פי' הכ"ב מני' נטוע וכ"ה בני' הרמב"ם

ציונים

יב שלשה. שם הכ"ד: שלש ע"ש שנמחה. שם הכ"ג: שלש ע"ש שהשליכה. שם הכ"ו. רא"א. יומ' שנמ פ"ב ה"ב:

אליהו רבא

יב שנמחה. לא שנטל החוט דת"כ מאי קמ"ל הניגא שלא על שלם שנתמעט טהור אלא שנטל ונתקלקל חוט אחד: או שנמצא בו קשר כו'. לא זו אף זו: רש"א כו' הכנה אבדה. דהתם תליגן אימא לא הושלך מדעת אבל בני טומאה דמדעת הושלך הכל טהור:

משנה אחרונה

בהאשפות לשלם פ"ם שבגדים. שנם שלשם פ"ם בהאשפות אין מטמאות במדרס אפילו בריא ולוכר מלא. ובגלאה המעם דמדרס תליא ביחוד ומשזרקו לאשפה בטל היחוד כשבגדת ר"ת. ולכאורה היה בקלרה ר"ש אומר שלשה פ"ם בהאשפות טהור ממדרס ומו לא ולמה ליה לאימר שוין לשלם פ"ם. אלא דמשוי להו לגמרי דאפילו אינו בריא ולוכר מלא מטמא בחת כמו שלם פ"ם בגדים. והמפרשים שלא פי' כן דא"כ פליג ר"ש בתרתי ואפשר פלוגתא לא מפשיט כדפי' לעיל: יב שלשה פ"ם שנקרע. מה שהפסיק בזו בין דיני אשפה דתני לקמן שלם פ"ם שהשליכה באשפה נראה דאתי לפרושי הא דאמר לעיל באשפות בעינן בריא ולא קרוע ומפרש אחא בשבו נוגע בכסא מיקרי קרוע ואם אינו נוגע הוי בריא והיינו דנקט שלשה פ"ם ולא תני בשלם פ"ם לא בעינן בריא וכמה שיעור הקריעה משום דאדלעיל קאי דאייר בשלשה פ"ם. ומיהו נראה דבשלם פ"ם אפילו קרוע מיעטא דלא תני לן בגוס דוכתא דבעי בריא. וכן משמע מדברי הר"ש פכ"ח מ"ח. וכן משמע בסמוך דתני שלם פ"ם שנמחה מתנו חוט אחד כו' דלכאורה דין זה שייך נמי בשלשה פ"ם כדלעיל מ"ז ומ"ח ואמאי דייק למיתני בשלם פ"ם. אלא לדיוקא תני לה משום דסני שלשה פ"ם שנקרע קמ"ל בשלם פ"ם אפילו קרוע מיעטא דלא תני לן בגוס דוכתא דבעי בריא. וכן משמע מדברי הר"ש פכ"ח מ"ח. וכן משמע בסמוך דתני שלם פ"ם שנמחה מתנו חוט אחד כו' דלכאורה דין זה שייך נמי בשלשה פ"ם כדלעיל מ"ז ומ"ח ואמאי דייק למיתני בשלם פ"ם. אלא לדיוקא תני לה משום דסני שלשה פ"ם שנקרע קמ"ל בשלם פ"ם אפילו קרוע לית לן בה ולא נסתר אלא שנמחה או בקשר וכו' דחסר לה מכשיור: שהשליכה

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org

אין חבירו נטמא עמו דמדלא דמו אהדדי לא מחשבי היבור. ובטלה דעתו נגד כל אדם [ערסל"ם פכ"ג מכלים ה"ג] מין ששיעורו חמור מצטרף להשלים שיעור מין הקל. ולא איפכא:

משנה ד כל השיעורים הנ"ל היינו בנקרע שלא בכונה אבל בכונה דינן כמו שבארנו:

משנה ה אע"ג דכל הכלים יורדין לטומאה במחשבה [כספכ"ה] היינו בלא היה כלי מקודם. אבל כלי שנשבר. וחישב על השברים שיהיה לשום תשמיש. צריך שיעשה בו מעשה. וכ"ש בהיה מיוחד תחלה לשום תשמיש ויחדו אח"כ לישיבה. לא מהני עד שיעשה בו מעשה לישיבה. **כסא** של גדול. אף שיש לו רגלים צריך שהי' כ"פ גובה טפח. ושל קטן אם יש לו רגלים א"צ גובה טפח. ורק באין לו רגלים צריך גובה טפח. **אף** כתונת של קטן בן יומו דפני לי' בפחות. אפ"ר צריך שיהיה בו כשיעור הכבואר לעיל בכל מין. אבל כל כתונת צריך שיהיה בו ב' שיעורים באורך:

משנה ו וה"ה כל בגד שמשתמש בפול. דהיינו להתכסות בו לפניו ולאחריו צריך ב' שיעורים באורך שיקב"ם. וכן מפלית שיחדה לתפרו על שפת הבגד. בב' צדדי השפה. שיעורו כפול:

משנה ז בגד ג' על ג' טפחים שנטמא ממדרס והגדילו באריגה. כולו חיבור. ובנתמעט אח"כ הנעג"ש הראשונים; כולו טמא עכ"פ טמא מגע מדרס. ואפי' נתמעט עד ג' על ג' אצבעות קודם שגבר והגדיל האריגה:

משנה ח וכן ג' על ג' אצבעות שנטמא מטת. והוסיף עליו באריג. כולו אבי אבות. ורק אם נתמעט הג' על ג' אצבעות קודם שהוסיף אז טהור הכל לגמרי. ובנתמעט אחר שהוסיף אז טמא רק כנוגע בכלי שנטמא במת:

משנה ט סדין שנטמא ממדרס. ועשאו ווילון לפתח. הרי מדגתהפך לגמרי לתשמיש אחר שבתחלה. הו"ל כאילו נתהווה ווילון בשכבר אין הסדין בעולם. נטהר לגמרי. ורק בנגע הזב בהסדין בשעה שעשאו מדרס. או אע"ג שכשעשאו ווילון פרח ממנו טומאת מדרס שהוא אב. עכ"פ טמא עדיין טומאת מגע הזב. שיהיה עכ"פ ראשון. משום דטומאת מגע שייך גם בווילון מדשמש מתחמם בו. וה"ה בהיה בתחלה טמא טמגע טומאה אחרת. נשאר בטומאה ישנה גם אחר שנעשה ווילון:

משנה י וכן הדין בנע"ג טפחים מדרס שנחלקו:

משנה יא אריג נע"ג טפחים שטונה באשפה. אמק"ם. רק כשהאריג עב יחזק כדי לצרור בו רובע קב מלח גם:

משנה יב נענ"ם שיש בו קרע באמצע אמק"ם מדרס. רק כשכשיב עליו לא יתרחקו הקרעין זמ"ז ויהיה ריוח ביניהן: נע"ג אצבעות שחוט א' בהן מקולקל. או שיש בו ב' הומין. שכל א' יש בו קשר והקשרים סמוכים. או שיש בו ב' חומי ערב סמוכים אמק"ם. נע"ג אצבעות שהשליכן לאשפה. נטהרו. וכשהחזירו משם חזר ומק"ם. חוץ מארנמן והחורית מדחשיבי לא נטהרו בהשלכה דבטלה דעתו אצל כל אדם:

ב' עובדיה כלים שלש על שלש פרק כח מברטנורה

פרק כח א שלש על שלש שנתנה בכדור. בגד של שלש אצבעות על שלש אצבעות שנתנה בתוך כדור פלוט"ח (ת) בלע"ז: או שעשאה כדור. שלקח הבגד וכרכו ענול כמין כדור כמו שעושים לתינוקות ותפרו: **טהורה**. שנתבטלה כשנתנה בכדור וכ"ש כשעשאה כדור בפני עצמה שנתבטלה בהפירה: אבל שלשה על שלשה. לא מבטלה בנתינתה לתוך הכדור. לפי שהיא שמורה שם אבל אם עשאה כדור בפני עצמה טהורה לפי שהתפירה ממעטה וטהורה ממדרס אבל טמאה בכל שאר טומאות כדין כל שלשה על שלשה שנתמעט: **ב** לפוק. לסתום נקבין שבמרחץ שלא ילא הסוס: ולנער בו את הקדרה. לאחוז בה את הקדרה כדי לערות ממנה לתוך הקערה. או לתוך התמחוי:

(ת) איינע קוגעל בין

פרק כח א שלש על שלש א) שנתנה בכדור ב). **או שעשאה** כדור בפני עצמה ג). **טהורה** ד). **אבל שלשה** על שלשה ה) שנתנו בכדור. **טמא** ו). עשאו כדור בפני עצמו. **טהור** ז) מפני שהתפר ממעטו: **ב** פחות משלשה על שלשה ח) שהתקינו לפוק בו את המרחץ ט). לנער בו את הקדרה י) לקנח בו את הרחים יא).

בין

פרק כח א או שעשאה כדור בפני עצמה. כתב הר"ב וכ"ש כשעשאה וכו'. וכן כתב מהר"ש. ומסיים וכ"ל דמשום סיפא נקט ברישא להרוויחו. ע"כ:

בין

תוספות יום טוב

מלאכת שלמה

פכ"ח א בסוף פי' ר"ע ז"ל כדין כל שלשה על שלשה שנתמעט דתקן לה לעיל פכ"ז סי' ח'. ומיהו טהור משמע לגמרי מכל הטומאות וכ"ל לשלשה על שלשה שנתמעט דכאן התפירה והכריכה ממעטתו ומבטלתו מתורת בגד. הר"ש ז"ל: **ב** לפוק. לסתום נקבים שבמרחץ שלא ילא הסוס ל"ל שהסוס בא לתוך דרך שם למרחץ. ובערוך כתוב לפקוק ופירש המרחץ הגול כדי ליכנס בו האש בכולו כדי שיהם ויש בו נקבים לצאת העשן מהם

ויש

יכין תפארת ישראל בועז

פכ"ח א) ר"ל מטלית שרחב גע"ג אצבעות שנטמא בשרץ וכדומה: ב) בחגל בל"ח שמחקין בו: ג) שקיפל המטלית יחד ועשאו ענול ככדור: ד) בטהר מטומאה דמעיקרא מדנתבטל עורתו. וג"ל דעכ"פ מק"ש להבא כלל כדור [נעיל רפכ"ג]: ה) מטלית שהוא גע"ג טפחים שנטמא במדרס: ו) ר"ל בשאר בטומאתו דמעיקרא. דדוקא בפחות מגע"ג אצבעות כשעשאו כדור לא שמו בכדור מהבטל חשיבותי' זועזע במעשה כל דהו. אבל גע"ג טפחים מדחשיב טפי. להכי כשנתנו בכדור הו"ל כמונח בקופסא סגורה. ולהכי נשאר בו טומאתו דמעיקרא. מדדם להבא. **תמוה** הכי ל"ל עומ"ל וע"ש. ולהראב"ד שם נתבטל ממנו טומאה דמעיקרא לגמרי וכן מק"ש אינן להבא [נ"ל לל"ל נשאר כדור דמק"ש וכמ"ל. ולא אמרינן כיון שמק"ש להבא. נהוי כשמא כאילו נגע בכדור בטמטלית הטמאה. ליתא. דהכי קיי"ל כר' יוסי [לעיל פכ"ז מ"ש] דמעשה בכלים בעשאו ווילון וה"ל בטמטלית שעשאו כדור דאע"ג שבטיהן מק"ש. אפ"ה כשבאה מא' לתגיעו פרחה טומאה דמעיקרא מיניה ומהור]: ז) ר"ל בשאר מטומאות מדרס דמעיקרא ולהבא. אבל בע"פ מק"ש משאר טומאות. ככל כדור וכמ"ל. [ולהראב"ד הכ"ל טהור לגמרי דהו"ל כהתקינו לפוק בו מרחץ ולא זכיתי להבין דהכא שאני דעשאו כדור שמק"ש] (**א**): ח) דהיינו שהמטלית הוא גענע"ל. ונקט פחות מגע"ג טפחים לרבותא. להשמיענו דאף שהוא רק מעט פחות מגע"ג אפ"ה יש מ"ד דס"ל שאמ"ק שם טומאה: ט) לסתום עמו נקבי האמבטי שרוחלין בתוכה בחמין. כדי שלא יצא הסוס והמים בסדקין: י) ר"ל שהתקינו לאחוז על ידו הקדירה החמה כשירצו לנערה: יא) מהאבן שלא יתערב בקמח. וע"י שיחד לאחת מג' מילי הכך

מ"ש

מהמ יכול להחזיר כיון שעשה בידים אין דעתו להחזיר וכן מוכר פ"ג דשבת פתילת הבגד שקפלה ח"ר עקיבא דבטלה ושהוה אמ"ג דודאי הדיוט יכול להחזיר אלא משום דקפלה בידים לא מהני יכול להחזיר וה"ה הכא שמפני בידים ומיהו קשה לפי' הר"ב דמפורה ממדרס ומשאר טומאות הא לר"ש קיפולה לחוד מבטלה מכל טומאה וכ"ש הכא דאיכא קיפול ותפירה ודברי הר"ב הם כדברי הרמב"ם בחבורו בפכ"ב אבל הרמב"ד שם כתב דפהורה מכל טומאה וכ"כ הר"ם שהתפירה והכריכה מבטלתו מתורת בגד. אלא שהרמב"ד כתב מטם אחר שכיון שמיעטו הוי כפחות משלשה ע"ם שהתקינו לפוק בו את המרחץ דלקמן שבטל מתורת בגד ופהור ע"כ וי"ע דלדרכה אתם קי"ל דטמא אלא"כ הבלינו לאפשר כמ"ש הרמב"ם שם לפי זה: **ב** פחות משלשה ע"ם שהתקינו וכו'. כאן יש לתמוה מאי איריא דנקט פחות משלשה ע"ם ולא מני שלש שלם דמכדי כל פחות משלשה ע"ם הוי כשלם ע"ם לכל מילי וה"ל למתני שלש שלם על שלם ובכולהו דיני דפרקין דלעיל ובכל דוכתא לא אשכחן דתני הך ליפא פחות משלשה ובכולהו מני אי שלם ע"ם אי שלשה ע"ם אי שלם ע"ם וכהא אמאי מני בגיפני'. וגלה דעיקר מתני' דהכא אתי לאשמועינן דכל בגד אע"פ שאין בו מיעוט המיוחד לו לטומאה אפ"ה אם מיעט עליו להשמיע מהני ליה מחשבה והך דינא לא תשכחת לה בבגדי לחר ופשחים דאי איש שלם ע"ם לא אריך מחשבה ואם הוא פחות משלשה ע"ם לא מהני ביה מחשבה וכשמת הרמב"ם שכתבנו בפכ"ז וגם הר"ש לאמנו מ"ת אמרין להוכיח בכבלה ז. ולא תשכחת הך דינא אלא

בגדים

ציונים

א שלש. מי' פכ"ב מה"כ הכ"ד: **ב** פחות משלשה. שנם בפ: ובילוגי' שם פ"ג ה"ג:

חלופי גרסאות

א שלש על שלש בד"ב שלשה על שלשה והוא פ"ם. לפוק כו' לנער כו' לקנח בגנה שם לפקק כו' ולנער כו' ולקנח כו':

תוספות חדשים

פכ"ח משנה א [בחר"ב סד"ה] אבל שלשה כו' שנתמעט. לי נמי עסור מטמע לגמרי מכל הטומאות דהתפירה והכדור ממעטתו ומבטלתו מתורת בגד (הר"ש). וכ"כ הראב"ד ספכ"ב מה"כ:

משנה אחרונה

פכ"ח א שעשאה כדור בפ"ש עהורה. פי' הר"ב עהורה ממדרס ומטמא בשאר טומאות כמו שלשה פ"ם שנתמעט. ולפ"ז נתנה בכדור אף במדרס ממאה וכן דעת הרמב"ם בחבורו כ"פ פ"ב. ויש לדקדק מאי איריא מפני שהתפר ממעטו ותיפוק ליה משעשאה כדור בטל ממדרס שם"ל עטור ונעשה מלאכתו וי"ל דהכא שהדיוט יכול להחזיקו ולפיכו נמי מקחמא להחזיקו שאין דרך לבטל בגד לגוף כדור ואמרינן דפכ"ו כל שהדיוט יכול להחזיקו לא בטל. וא"ת א"כ אפילו ממעטו מאי הוי הא יכול להחזיקה. וגלה מכאן דאיה לאתי דפי' דפכ"ו דכל שמקלקלו בידים לא

www.daat.ac.il www.hebrewbooks.org